

Fylkesmannen i Nordland

Moloveien 10

8002 Bodø

Telefon: 75531500

Telefaks: 75520977

E-post: fmnopost@fylkesmannen.no

Hjemmeside: <http://www.fylkesmannen.no/nordland>**Nytt eDocument**

Prosessforløp		
Kommune	E-postadresse	
Grane	tola@grane.kommune.no	
Dato for:		
Oppstartsvedtak		
19.11.2014		
Felles utredning		
Start	Ferdigstillelse	Deltakere
19.06.2014	08.03.2014	HALD, Vefsn, Grane, Hattfjelldal
Start	Ferdigstillelse	Deltakere
19.11.2014	04.10.2015	Grane Vefsn Hattfjelldal
Start	Ferdigstillelse	Deltakere
Start	Ferdigstillelse	Deltakere
Start 0-alternativet		
19.11.2014		
Ferdigstillelse av 0-alternativet		
04.10.2015		
Nabopratt		
Start	Slutt	
09.06.2014	01.12.2015	
Intensjonsavtaler		
Dato	Avtaleparter	
16.12.2015	Vedtak om å ikke utarbeide	
Dato	Avtaleparter	
Dato	Avtaleparter	
Dato	Avtaleparter	
Retningsvalg		
22.06.2016		
Innbyggerinvolvering		
Start	Slutt	
01.10.2015	23.05.2016	
Endelig vedtak		
22.06.2016		

Beskrivelse
Resultat endelig vedtak
Grane kommune skal bestå som egen kommune.

Kort beskrivelse av nabopratt - ordførere i styringsgruppe i oppstart - fagenheter involvert i utredning, mange grupper - rådmenn og ordførere fellesmøter
Retningsvalg Ingen, med bakgrunn i de 2 utredningene som er foretatt
Kort beskrivelse av innbyggerinvolvering Egen kommunikasjonsplan vedtatt 21/10-15 - nettside informasjon - folkemøter - ordfører har involvert ungdom - folkeavstemming
Kommuner en ønsker å slå seg sammen med Etter endelig vedtak: ingen
Prossesser det jobbes videre med Ingen utover konkret oppgaveløsning og drøfting om faglig samhandling. Felles tjenester i Regional Park Vefsna er et slikt område, barnevern m.m.

Vedlegg

Vedleggslisten skal bestå av følgende:

- Endelig vedtak med saksutredning
- Felles utredninger
- Utredning av 0 – alternativet der alenegang er valgt
- Alle politiske vedtak som omhandler kommunereformen som er gjort i reformperioden
- Eventuelle grensejusteringssaker eller andre spesielle saker/forhold
- Innbyggerinvolvering – hvordan er det gjennomført, når er det gjennomført, og hva er resultatet?
- Eventuelle intensjonsavtaler
- Andre dokumenter kommunen vurderer som relevant for vedtaket.

Hvis flere elementene i vedleggslisten fremkommer i samme dokument, må det tydeliggjøres i oversendelsen hvor man finner dem.

Eventuelle kommentarer til vedleggsliste

Beskrivelse er sendt tidligere	Vedlegg
Beskrivelse	Vedlegg
Beskrivelse	Vedlegg
Beskrivelse	Vedlegg

Arbeid med ny kommunestruktur

I

Grane kommune

28/6-16

Rådmann

Deres ref.:

Vår ref.:
2016002617

Arkiv:

Dato:
27.06.2016

Melding om vedtak

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune,
vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Fylkesmannen i Nordland

Postbok 1405
8002 BODØ

Ja eller nei til kommunesammenslåing, ny kommunestruktur.

Kommunestyret har i møte 22.06.2016, sak 035/16 gjort følgende vedtak:

1. Grane kommunestyre har vurdert de utredninger som er gjennomført:

- Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland
- Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner

Resultatet av den felles utredning som er gjennomført viser at Grane kommune vil komme dårlig ut på flere områder ved en kommunesammenslåing.

Den sentralisering som ligger til grunn i kommunereformen, vil gi et svakere tjenestetilbud og økonomi enn dagens kommunestruktur og inntektssystem har.

Grane kommune vil derimot søke et nærmere samarbeid med våre nabokommune og særlig mot vårt regionsenter Mosjøen (Vefsn kommune).

Det er naturlig og det vil sikre et fortsatt godt tjeneste tilbud for våre innbyggere.

2. Med bakgrunn i rådgivende folkeavstemming, tar kommunestyret til etterretning at 78 % av de som stemte valgte å si nei til kommunesammenslåing.

3. Grane kommune vedtar å bestå som egen kommune

Saksbehandler i saken:

Rådmann Tone Larsen, tlf. 75182222

Med hilsen

Inger Lise Fløtnes
Konsulent

Kopi til

Alstahaug kommune
Dønna kommune
Hattfjelldal kommune
Hemnes kommune
Herøy kommune
Leirfjord kommune
Vefsn kommune

8800	SANDNESSJØEN
8820	DØNNA
8690	HATTFJELLDAL
8646	KORGEN
8850	HERØY
8890	LEIRFJORD
8651	MOSJØEN

Grane kommune

ArkivKode:

Arkivsak: 14/235

JournalpostID: 16/2156

Saksbehandler: Tone Larsen

Dato: 26.05.2016

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
043/16	Formannskapet	14.06.2016
035/16	Kommunestyret	22.06.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10.

Ja eller nei til kommunesammenslåing, ny kommunestruktur.

Sammendrag:

Under det pågående kommunereformarbeidet, initiert av regjeringen, har kommunene Vefsn, Hemnes, Hattfjelldal og Grane sammen utredet mulig sammenslåing til en storkommune. Det totale innbyggertallet kan bli ca 20.000 innbyggere. Dette er etter ekspertutvalgets mening en kommunestørrelse som er robust til å møte fremtidens oppgaveløsning. Ekspertutvalget har satt minimum 10 000 innbyggere som minste anbefalt nivå utfra et definert kriteriesett. Ekspertutvalget har bestått av erfarne forskere og praktikere, som til sammen representerer en allsidig og god kompetanse på hele kommunesektoren.

Kommunene har oppfylt sin utredningsplikt jfr Kommuneproposisjon.

1. Utredningen av «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland» som Telemarksforskning har utarbeidet for følgende alternativ:

Alt. 1- Alle.

- Sammenslåing av 7 kommuner (Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Dønna) og vil gi en ny kommune med ca. 29000 innbyggere.

Alt.2 – HALD + Vefsn.

- Dette alternativ innebærer sammenslåing av 5 kommuner (Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn) og vil gi en ny kommune med ca. 26000 innbyggere.

Alt.3 – HALD.

- Dette alternativ innebærer sammenslåing av 4 kommuner (Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna) og vil gi en ny kommune med ca. 12700 innbyggere.

Alt.4 – Vefsn, Grane og Hattfjelldal.

- Dette alternativ innebærer sammenslåing av 3 kommuner (Vefsn, Grane og Hattfjelldal) og vil gi en ny kommune med ca. 16000 innbyggere.

Telemarksforskning vurderer alternativ 3 og 4 som de mest nærliggende og realistiske alternativene.

2. Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner

Med bakgrunn i denne utredningen, vedtok kommunestyret å ikke gå videre med å utarbeide intensjonsavtale om sammenslåing.

Grane kommune har oppfylt Inndelingslovens krav til medvirkning i prosessen når tiltakene som er bestemt i egen kommunikasjonsplan med innbyggerne er gjennomført. (F-skapsak 59/15). Det er arrangert folkemøter, eget møte med ungdom på skolen og vedtatt stemmerett for 16 åringer ved folkeavstemningen.

Resultat av rådgivende folkeavstemning

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing ble avholdt i Grane kommune den 23. mai 2016. Til sammen 378 avga sin stemme på denne valgdagen.

Det har også vært forhåndsstemmegivning i perioden: 2. mai 2016 – 20. mai 2016, der 169 valgte å avgi sin stemme. Til sammen har 547 Graneværingene stemt. Valgoppslutningen i prosent: 45,8 %

Det var i tillegg vedtatt at nedre aldersgrense for å avgi stemme er 16 år.

Antall stemmegivere under 18 år: 29 stk.

Skal Grane kommune bli en del av en storkommune?

Ant.	Alt.	
426	Nei	
111	Ja	
	38	<i>Grane, Hattfjelldal og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune</i>
	31	<i>Grane og Hattfjelldal skal sammen etablere en ny kommune</i>
	19	<i>Grane og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune</i>
	23	<i>Grane, Hattfjelldal, Vefsn og Hemnes skal sammen etablere en ny kommune</i>
10	Vet ikke	

Regjeringens fremdriftsplan

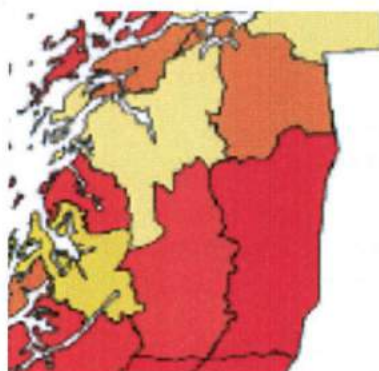
Det er lagt opp til at alle kommunene i Norge skal fatte vedtak vedr kommunesammenslåing innen juni 2016 og at Stortinget behandler ny kommunestruktur juni 2017.

Grane kommune og økonomiske rammevilkår etter siste kommuneproposisjon.

Da kommunene ble presentert for nytt inntektssystem i slutten av desember 2015, ble det beregnet at Grane kommune ville få en mindreinntekt på kr 41.000 sammenliknet med utregningsmetode som ble benyttet tidligere. Det var da uvisst hvordan fordelingsresultatet ble for det nye regionale tilskuddet. Det regionale tilskuddet kom som erstatning for småkommunetilskuddet og Nord-Norgetilskuddet. For Grane kommune utgjorde disse to tilskuddsordningene kr 7, 9 mill.

Strukturkriteriet som er innført viser at Grane kommune har mellom 25,4-50 km reisevei Mens Hattfjelldal er mørkere rød og ligger i sone for over 5 km reisevei til. Kommuner med høy verdi på strukturkriteriet, dvs har lang reisevei, får høyere kompensasjon for smådriftsulemper. Reiseavstand beregnet ut i fra hvor lang er reiseveien for å oppnå et innbyggertall på 5000 innbyggere. Nye innbyggertall viser slik pr 1.4.2016: :

Grane:	1459 (2011: 1499)	farge rødoransje
Hattfjelldal:	1445 (2011: 1463)	farge rød
Hemnes:	4489 (2011: 4600)	farge oransje
Vefsn:	13 339 (2011: 13 307)	farge lys gul

Kart over kommunenes verdi på strukturkriteriet (2015)

Under 3 km	(46)
3 km - 5,8 km	(74)
5,8 km - 11,5 km	(84)
11,5 km - 16,5 km	(49)
16,5 km - 25,4 km	(67)
25,4 km - 50 km	(78)
Over 50 km	(30)

For 2017 får Grane svak oppgang i sin tildeling av ramme fra Staten pga strukturkriteriet. I praksis blir det ingen budsjettendring.

Metodikken for utregning / kostnadsnøklerne for rammetildeling til kommunen endres/justeres hver 4. år.

Vurdering:

22 % av Grane kommunes innbyggere er over 67 år og 17 % er under 16 år.

Styringssignalene som Staten gir gjennom nytt inntektssystem og Kommuneproposisjonen viser at Grane kommune kan effektivisere sine administrasjonsutgifter med å øke samarbeidet med andre, derfor fordeles det i overkant av 1 mill kroner mindre til dette. Landbruk og miljøkriteriet er hovedårsak til dette. Grane kommune har allerede små ressurser innen landbruksadministrasjon og miljøvernforvaltning, og vi har her påtatt oss interkommunal oppgave med å administrere den interkommunale veterinærvakten.

Pga lave barnetall vil fordeling til grunnskolen reduseres med ca kr 400 000.

Pga en stadig økende andel eldre i befolkningen blir helse og pleie/omsorg forfordelt.

Vi ansees å være lite robuste hva gjelder næringsliv da en hjørnesteinsbedrift dominerer bedriftsbildet. Hvordan dette vil innvirke på selskapsskatten, vet vi ikke pr i dag.

De økonomiske konsekvensene av å være en liten kommune som fortsetter som selvstendig kommune, er på nærende tidspunkt svært små.

Tidligere kommunestyrevedtak og rådgivende folkeavstemming viser at Grane kommune skal bestå som egen kommune

Utredningen som kommunestyret har behandlet tidligere, Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner, har heller ikke vist til store fordeler med sammenslåing.

Rådmannen innstiller derfor i tråd med dette på at Grane kommune opprettholder sin status som egen kommune.

Det kan fortsatt settes spørsmålstegn ved om det er for tette bånd mellom innbyggerne og de folkevalgte, og i administrasjonen slik at vi ofte får habilitetskonflikter eller mister tillitt pga mistanke om habilitetskonflikt. Det forholdet vil fortsatt måtte være skjerpet, slik at vi unngår å miste tillitt. Hver medarbeider og representant må være dette bevisst.

Når både kommunestyrevedtak og folkeavstemmingen viser at Grane skal bestå som egen kommune, tar rådmannen dette som signal på at det gis tilfredsstillende volum og kvalitet på det som produseres i kommuneorganisasjonen.

Rådmann anser likevel at administrasjonen er lite robust. Vi har ansatte som innehar opp til 5 ulike fagområder. Ved sykdom eller annet fravær vil tjenesteproduksjon rammes betydelig. Dette er krevende fordi forventningene fra befolkningen/våre kunder til saksbehandling og veiledning er der uavhengig av saksbehandlerkapasiteten. Det samme gjelder forventningene både rådmann og folkevalgte har til levering av politiske saker. For å minke vår sårbarhet, kan økt samarbeid med omkringliggende kommuner være en løsning. Et samarbeid som samtidig skaper økonomisk gevinst, vil foretrekkes. Slikt samarbeid må formaliseres.

Rådmannens innstilling:

1. Grane kommunestyre har vurdert de utredninger som er gjennomført;
 - Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland
 - Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommunerKommunestyret ser seg ikke tjent med å fatte positivt vedtak om kommunesammenslåing.
2. Med bakgrunn i rådgivende folkeavstemming, tar kommunestyret til etterretning av flertallet av de som stemte valgte å si nei til kommunesammenslåing.
3. Grane kommune vedtar å bestå som egen kommune og sier nei til sammenslåing.

Formannskapet 14.06.2016:

Møtebehandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

FS- 043/16 Vedtak:

1. Grane kommunestyre har vurdert de utredninger som er gjennomført;
 - Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland
 - Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommunerKommunestyret ser seg ikke tjent med å fatte positivt vedtak om kommunesammenslåing.
2. Med bakgrunn i rådgivende folkeavstemming, tar kommunestyret til etterretning at flertallet av de som stemte valgte å si nei til kommunesammenslåing.
3. Grane kommune vedtar å bestå som egen kommune og sier nei til sammenslåing.

Kommunestyret 22.06.2016:

Møtebehandling:

Grane arbeiderparti la fram følgende forslag:

1. Grane kommunestyre har vurdert de utredninger som er gjennomført;
 - Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland
 - Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner

Resultatet av den felles utredning som er gjennomført viser at Grane kommune vil komme dårlig ut på flere områder ved en kommunesammenslåing.

Den sentralisering som ligger til grunn i kommunereformen, vil gi et svakere tjenestetilbud og økonomi enn dagens kommunestruktur og inntektssystem har.

Grane kommune vil derimot søke et nærmere samarbeid med våre nabokommune og særlig mot vårt regionsenter Mosjøen (Vefsn kommune).

Dette der det er naturlig og der det vil sikre et fortsatt godt tjeneste tilbud for våre innbyggere.

2. Med bakgrunn i rådgivende folkeavstemming, tar kommunestyret til etterretning at 78 % av de som stemte valgte å si nei til kommunesammenslåing.

3. Grane kommune vedtar å bestå som egen kommune

Enstemmig vedtatt.

KS- 035/16 Vedtak:

1. Grane kommunestyre har vurdert de utredninger som er gjennomført;
 - Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland
 - Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner

Resultatet av den felles utredning som er gjennomført viser at Grane kommune vil komme dårlig ut på flere områder ved en kommunesammenslåing.

Den sentralisering som ligger til grunn i kommunereformen, vil gi et svakere tjenestetilbud og økonomi enn dagens kommunestruktur og inntektssystem har.

Grane kommune vil derimot søke et nærmere samarbeid med våre nabokommune og særlig mot vårt regionsenter Mosjøen (Vefsn kommune).

Dette der det er naturlig og der det vil sikre et fortsatt godt tjeneste tilbud for våre innbyggere.

2. Med bakgrunn i rådgivende folkeavstemming, tar kommunestyret til etterretning at 78 % av de som stemte valgte å si nei til kommunesammenslåing.

3. Grane kommune vedtar å bestå som egen kommune

Valgprotokoll for Valgstyret

Kommune: GRANE

Fylke: NORDLAND

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing
ble avholdt i Grane kommune:

Forhåndsstemmeperiode: 2. mai 2016 ~ 20. mai 2016

Valgdag: 23. mai 2016 fra kl. 10.00 til kl. 19.00

Valgstyrets underskrifter:

Linar Jakobsen
Beate Anne Kroken *Bjørn Arne Rønne*
Tor Stabfossen

Stemmemottakere valgdagen:

Sissel B. Bjerkesli
Petter Ole Wika
Bjørn Thusest

Andre deltakere:

Inger Lise Fløtnes, valgansvarlig
Tove Brennhaug, medhjelper

Opptelling av stemmesedler ~ Forhåndsstemmer

(inkl. institusjon)

	Foreløpig telling	Endelig telling
Antall registrerte kryss i manntall	168	169
Antall godkjente stemmesedler	140	169
Antall stemmesedler forkastet:	0	0
• Manglende stempel		
• Ingen eller flere kryss på alt. ved JA-seddelen		
Godkjente stemmesedler til fordeling		169

Opptelling av stemmesedler ~ Valgdagen

	Foreløpig telling	Endelig telling
Antall registrerte kryss i manntall	375	379
Antall godkjente stemmesedler	378	378
Antall stemmesedler forkastet:		
• Manglende stempel		
• Ingen eller flere kryss på alt. ved JA-seddelen		
Godkjente stemmesedler til fordeling		378

Valgoppgjør ~ Resultat

Alternativ	Foreløpig telling	Endelig telling
JA til kommunesammenslåing: (Alternativ nedenfor)	111	111
• Grane, Hattfjelldal og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune	36	38
• Grane og Hattfjelldal skal sammen etablere en ny kommune	29	31
• Grane og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune	18	19
• Grane, Hattfjelldal, Vefsn og Hemnes skal sammen etablere en ny kommune	22	23
NEI til kommunesammenslåing	426	426
VET IKKE (= blank stemmeseddel)	10	10
Sum fordeltede stemmer	547	547

Følgende beslutning etter rådgivende folkeavstemning tas med videre til Grane kommunestyre for endelig vedtak om Grane kommune skal bestå som egen kommune eller skal bli en del av en storkommune: *Avstemningsresultatet i den rådgivende folkeavstemningen gav et klart mandat, ved at 77,9% stemte Nei til kommune sammenslåing.*

Valgdeltakelse

Antall stemmegivere mellom 16 og 18 år	29 stk.
Antall stemmegivere over 18 år	518 stk.
Valgdeltakelsen i den rådgivende folkeavstemningen om kommunesammenslåing i Grane (Ant. godkjente sedler delt på stemmeberettigede)	45,8 %

Merknader

Protokoll godkjent

Sted: Trofors Dato: 23/5-2016

Leder valgstyret

Bjørn Ivar Lamo
Bjørn Ivar Lamo

Valgansvarlig

Inger Lise Flotnes
Inger Lise Flotnes

RAPPORT 2015

Kommunereformen

Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner

Prosjektleder: Håkon Økland

04.10.2015

Hemnes

Vefsn

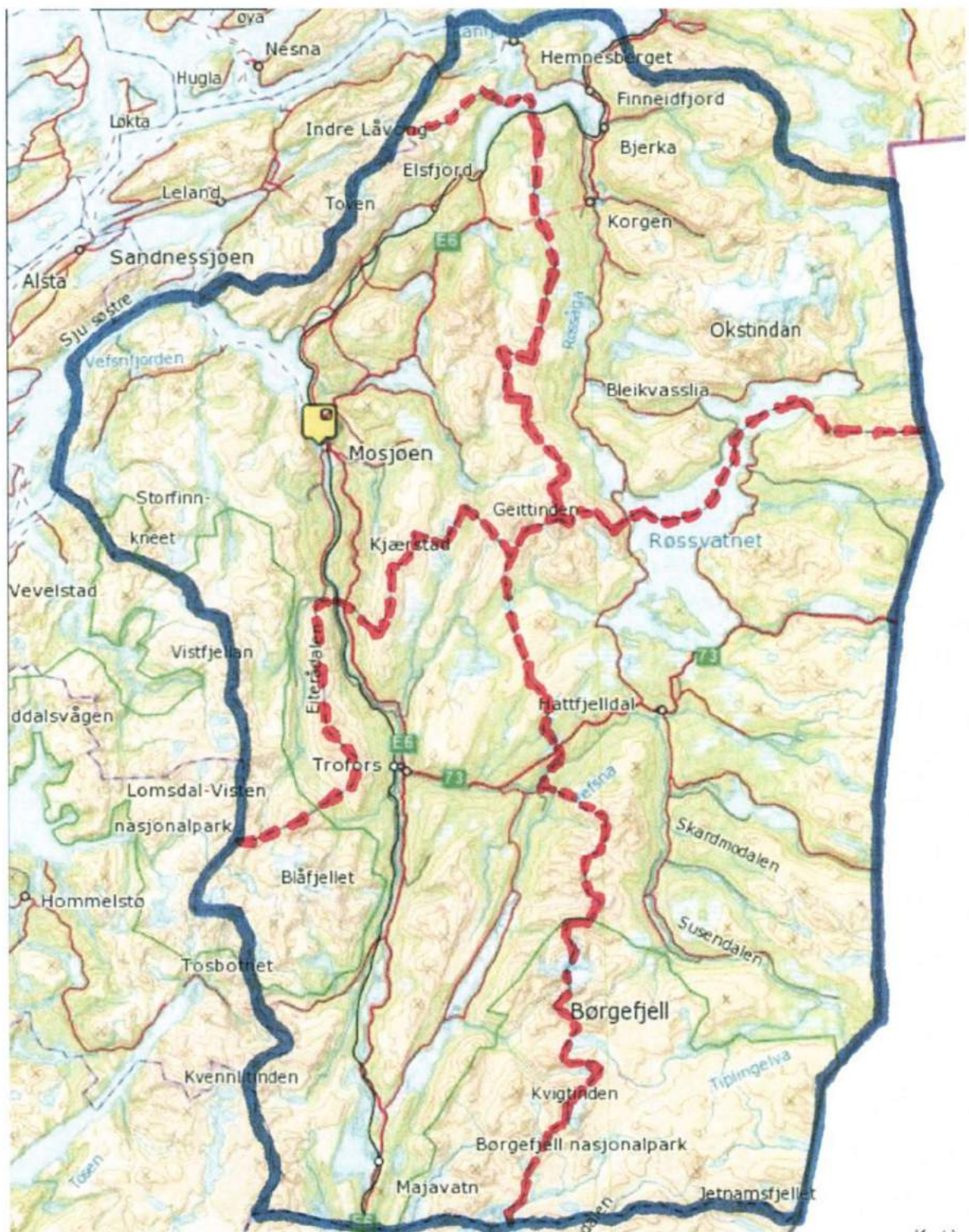
Grane

Hattfjelldal

8.2.2	Prosjekt "Ny kommune Nord-Helgeland"	27
8.2.3	VHALD-utredningen	27
8.2.4	Andre utredninger	27
9	Kartlegging	28
9.1	Folketall og befolkningsutvikling (demografi)	28
10	Økonomi	30
10.1	Dagens kommuneøkonomi – status	30
10.2	Rammereduksjon etter 20 år	30
10.3	Eiendomsskatt	31
10.4	Kraftinntekter	32
10.5	Kommunenes samlede inntekter 2014	33
10.6	Nivå på kommunale gebyrer	33
10.7	Økonomisk status	34
10.8	Oversikt nøkkeltall for lånegjeld og drift	34
10.9	Investeringsplaner, gjeld og fondsmidler	35
10.10	Oppsummering og sammenstilling av økonomiske forhold	35
11	Interne tjenester - kompetanse og kapasitet innenfor økonomi, personal, IKT og tekniske tjenester	36
11.1	Økonomi og personal	36
11.2	IKT	36
12	Interkommunalt samarbeid – et alternativ	36
12.1	Status 2014	36
12.2	Regjeringens syn	39
12.3	Kommunenes vurderinger	39
13	Tjenesteyting for innbyggerne	39
13.1	Betydningsfulle oppgaver og rammestyring	39
13.1.1	Bred oppgaveportefølje	39
13.1.2	Lokal politisk styring	39
13.1.3	Levende lokalt folkestyre	40
14	Effektivitet og størrelse av organisasjonen	40
14.1	Kommunebarometeret	40
14.2	Kommunale administrasjonsutgifter	41
14.3	Personalpolitikk og struktur	42
15	Samfunnsutvikling	42

15.1	Kommunens rolle som samfunnsutvikler	42
15.2	Næringsutvikling og tilrettelegging.....	43
15.3	Sårbarhet	43
16	Organisering av tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse i en eventuell regionkommune.	44
16.1	Avstand til nytt kommunesenter	44
16.2	Digitalisering og ny kommunikasjon som alternativ til fysisk nærhet.....	44
16.3	Kommunale arbeidsplasser	45
16.4	Mulige organisasjonsmodeller.....	45
16.4.1	Samlokalisering av administrative oppgaver	46
16.4.2	Geografisk funksjonsdeling.....	46
16.4.3	Desentralisert administrasjon.....	47
16.4.4	Lokale servicekontor	47
17	Lokaldemokrati	48
17.1	Identitet, tilhørighet og lokalt engasjement.....	48
17.2	Lokal påvirkning på ressursforvaltning og arealbruk.....	48
17.3	Fordelingen av godene	49
17.4	Profesjonalisering av politikerrollen.....	49
17.5	Organisering i flere politiske nivå (lokalutvalg o.l.)	49
17.6	Politiske partier i en ny geografi	49
17.6.1	Rekruttering og deltagelse.....	49
18	Samlet oppsummering og konklusjon på utredningsoppdraget	50
18.1	Kompetanse og kapasitet	50
18.2	Økonomi	50
18.3	Sårbarhet	50

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

1 Innledning

Stortinget har som del av kommunereformen pålagt kommunene en utredningsplikt, og kommunestyrene i Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn har besluttet at en ny kommune opprettet fra disse fire kommunene er et av flere alternativ som de ønsker utredet.

Utredningsarbeidet har vært ledet av rådmennene i de respektive kommunene (styringsgruppe) og seniorrådgiver Håkon Økland har ivaretatt rollen som prosjektleder. Fylkesmannen i Nordland har bidratt med kr. 500.000,- i skjønnsmidler til utredningsarbeidet.

Utviklingen har gått i retning av mer omfattende og komplekse oppgaver til kommunene. Oppgavene de små kommunene ikke har klart å løse på egenhånd på en tilfredsstillende måte, har i stor grad blitt løst gjennom interkommunale samarbeidsordninger. Regjeringen beskriver imidlertid slike samarbeidsløsninger som et demokratisk problem fordi virksomheten ikke er direkte underlagt de enkelte kommunestyrer. Samarbeidene bør derfor avvikles og helst erstattes av en omlegging til færre og større kommuner. Det foreslås imidlertid unntak for svært tynt befolka områder der avstandsulempene åpenbart vil bli store – der kan interkommunalt samarbeid være et alternativ.

Innenfor fag- og forvaltningsområder der det kan gi hensiktsmessige løsninger har denne utredningen likevel sett på og vurdert interkommunalt samarbeid som et fortsatt alternativ til sammenslåing.

I utredningen finnes også en egen del om utviklingstrekk og trender. Vi håper denne delen kan hjelpe leseren med å sette kommunereformsatsingen inn i en større idéhistorisk sammenheng – og med å se hvordan disse idéene, kombinert med den teknologiske utviklingen, påvirker samfunnsutviklingen generelt, og organiseringen av forvaltningsoppgavene spesielt.

I utredningsoppdraget fra Regjeringen legges det til grunn at større og mer robuste kommuner er en forutsetning for å kunne løse de fleste utfordringene kommunesektoren står ovenfor. Gjennom arbeidet samfunnsforskere har gjort på kommunesektoren og kommunesammenslåing, kommer det imidlertid fram mer nyanserte resultater og vurderinger.

Utredningsarbeidet har hatt som mål å belyse de aktuelle problemstillingene på en balansert måte. For rådmannsgruppa har det vært viktig å få fram både fordeler og ulemper ved en omfattende kommunereform, og vi vil oppnå dette ved å la ulike synspunkter og vurderinger få plass i en balansert framstilling.

Uansett hvor omfattende og balansert en slik utredning er, så vil likevel konklusjonene være beheftet med usikkerhet fordi viktige spørsmål ikke kan besvares i dag. Det gjelder bl.a. det framtidige skatte- og inntektssystemet der Regjeringen har varslet endringer - og ikke minst hvordan flertallet i en ny, sammenslått kommune vil opptre ovenfor mindretallet. En sammenslåingsprosess handler derfor minst like mye om tillit og felles verdiforståelse som om fakta og tall.

2 Utredningsprosess

Utredningen av en «ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn» har vært gjennomført som et prosjekt ledet av en styringsgruppe bestående av:

Stian Skjærvik	rådmann i Hattfjelldal kommune (leder)
Amund Eriksen	rådmann i Hemnes kommune
Anita Mellingen	kons. rådmann i Grane kommune
Magne Pettersen	rådmann i Vefsn kommune

Seniorrådgiver i Hemnes kommune, Håkon Økland, har vært engasjert som prosjektleder og sekretær for prosjektgruppa.

Utredningsarbeidet har vært gjennomført i nært samarbeid med prosjektet «Ny kommune Nord-Helgeland» og der Hemnes kommune deltar i begge utredningsalternativene. Samlet dekker utredningene det generelle grunnlaget for reformen, men med noe ulik tilnærming.

Utredningen er gjennomført ved:

- innhenting av informasjon om politiske føringer og vedtak – der Regjeringens meldinger om kommunereformen er de viktigste dokumentene.
- å undersøke forskningsresultater fra tidligere sammenslåinger og forsøk på sammenslåinger
- å undersøke forskning på lokalsamfunnsutvikling
- å undersøke trender og idégrunnlag bak reformen – bl.a. «New Public Management» (NPM)
- å gjennomgå andre relevante utredninger om kommunesammenslåinger i tilknytning til reformen
- å opprette egne faggrupper innen IKT og Økonomi
- å innhente nøkkeltall om status i kommunenes forvaltning og økonomi (KOSTRA)
- å gjennomføre en egenevaluering hos kommunene i to trinn:
 - 1) dagens status
 - 2) oppgaveløsningen i langt fram i tid

Det er etablert en egen hjemmeside for utredningsarbeidet med relevant informasjon til publikum om utredningsprosessen og grunnlagsinformasjon. Det er åpnet for tilbakemeldinger fra publikum og lagt ut en spørreundersøkelse om reformen rettet mot ungdom.

Etter at utredningen er overlevert, forutsettes det en politisk ledelse av den videre prosessen med innbyggerinvolvering, avklaring av alternativ og eventuelle drøftinger/ forhandlinger om et intensjonsgrunnlag for en sammenslåing.

3 Bakgrunn

3.1 Historien

Kommunekartet over Norge gått gjennom store endringer siden formannskapsloven ble vedtatt i 1837, med 392 kommuner. Løsrivelsen og oppsplittingen i flere kommuner startet nesten umiddelbart, noe som i 1931 til slutt ga Norge sitt høyeste antall kommuner: 747.

Fram mot 1960 skjedde det noen få sammenslåinger, men det var først i årene etter Schei-komiteens rapport ble lagt fram i 1962 at antall kommuner skulle bli kraftig redusert, før man til slutt endte opp med 443 kommuner, om lag 10 år senere.

Komiteen skriver i sin begrunnelse: «Et absolutt vilkår for at det kommunale selvstyre skal virke etter sin hensikt – den best mulige utbygging av landet – er at kommunene har den nødvendige økonomiske evne. De må kunne gjennomføre de oppgaver som staten til enhver tid finner det formålstjenlig å legge på dem, og de må ha tilstrekkelige midler til å utvikle eget initiativ.»

Denne reformen ble gjennomført som et diktat fra sentrale myndigheter til tross for stor lokal motstand svært mange steder. I folkeavstemninger var motstanden spesielt stor i de mindre kommunene – noen steder stemte over 95% av innbyggerne nei.

En slik framgangsmåte førte til stor misnøye. Etter at Tallaksen-utvalget leverte sin innstilling om eventuell deling av 21 kommuner i 1974, vedtok Stortinget at 10 skulle deles, noen med grensejusteringer i forhold til de gamle grensene. Noen av kommunene som ble sammenslått var noenlunde jevnbyrdige i utgangspunktet, mens andre var småkommuner som ble innlemmet i bykommuner.

Erfaringene tilsier at både jevnbyrdighet og stor ulikhet skaper utfordringer ved en sammenslåing, men på hver sin måte: Ved jevnbyrdighet oppstår det fort en konkurransesituasjon innad i den nye kommunen om hvilket område som skal gå av med seieren i kampen om makta og godene, mens ved stor ulikhet mellom kommunene vil mindretallet være på vakt og ha en frykt for å bli nedprioritert og fratatt innflytelse og goder av flertallet. Dette har blitt observert både i omlandskommuner til byene og i desentrale utkantkommuner.

Fra slutten av 80-tallet startet en prosess med sammenslåing av byer og omlandskommuner med utgangspunkt i Buvik-utvalgets arbeid. Det ble gjennomført sammenslåinger i bl.a. i Vestfold og Østfold, men prosessene førte til mye støy og protester.

I 1995 vedtok Stortinget «frivillighetsprinsippet» ved kommunesammenslåing. Etter 1995 har det blitt gjennomført 7 frivillige kommunesammenslåinger i Norge – et par av dem med et minst mulig flertall for sammenslåing ved folkeavstemningen:

- Våle og Ramnes i Vestfold ble til Re kommune
- Skjerstad i Nordland ble en del av Bodø kommune
- Ølen (i Hordaland) og Vindafjord (i Rogaland) gikk sammen til en kommune
- Aure og Tustna ble en kommune
- Kristiansund og Frei i Møre- og Romsdal gikk sammen til en kommune
- Mosvik i Nord-Trøndelag ble en del av Inderøy kommune
- Bjarkøy i Troms ble en del av Harstad kommune

Flere av disse prosessene – og andre, mislykte forsøk – har vært forsket på for å finne ut både hva som var vellykket og mindre heldig - sett i ettertid. Det har også vært gjennomført et betydelig antall utredninger av fordeler og ulemper med konkrete kommunesammenslåinger de senere årene, men der den lokale motstanden har vært stor. Motstanden er spesielt stor i mindre kommuner og kommuner som ikke vil få kommunesenteret ved en kommunesammenslåing.

Noen av sammenslåingene framstår som vellykka, og forskerne fant noen felles kriterier for suksess:

- Felles kultur, identitet og verdier
- Modningsprosess, det må sette av tilstrekkelig med tid i innledningsfasen
- Gode erfaringer fra tidligere samarbeid
- Raushet og respekt
- Åpenhet og ærlighet
- Pålitelighet

Noen årsaker som trekkes fram i forsknings- og evalueringsrapporter der sammenslåing mislyktes:

- usikkerhet om hva en sammenslåing vil innebære
- kulturelle forskjeller og historiske motsetninger
- forskjeller i forhold til økonomi og tjenestetilbud
- forskjeller i politiske prioriteringer
- forskjeller i størrelse og dermed mindre demokratisk påvirkningskraft i en større kommune
- svekkelse av kommunegrensens betydning som ramme for felleskap og identitet
- redusert nærhet til innbyggerne og mindre muligheter for å utnytte smådriftsfordeler
- frykt for sentralisering
- usikkerhet om gevinster og hvem som stikker av med disse

Aktuelle rapporter om kommunesammenslåingsprosesser:

[Sluttrapport evaluering Valdres – KS 2005](#)

[Å bygge en ny kommune – erfaringer fra gjennomføring av fire kommunesammenslutninger – Asplan Viak/ Telemarksforskning 2006](#)

[Frivillige kommunesammenslutninger 2005 – 2008 – Telemarksforskning](#)

[Langsiktige konsekvenser av kommunesammenslåing – proba-rapport 2013](#)

[Rapport kommunesammenslåinger – Distriktssenteret 2014](#)

3.2 Dagens situasjon

Etter 1995 har kommunestrukturen i hovedsak blitt videreført samtidig som kommunene har fått nye oppgaver og økte krav til sine tjenester. I den forbindelse er det lagt bedre til rette for at kommunene skal kunne etablere interkommunale samarbeid. Fra 1.1.2007 kom en ny bestemmelse i kommuneloven (§ 28) som gir anledning til etablering av vertskommunesamarbeid med overføring av myndighet fra en annen kommune.

Dette har bl.a. åpnet for etablering av interkommunale barnevern, og det er nå registrert rundt 50 slike samarbeid. I tillegg har også den såkalte samkommunemodellen blitt lovfestet som en mer forpliktende samarbeidsform, men denne modellen er det bare et fåtall kommuner som har tatt i

bruk. Det økte omfanget av kommunal selskapsorganisering og etablering av ulike former for interkommunalt samarbeid, har ytterligere bidratt til å synliggjøre de demokratiske utfordringene knyttet til slike løsninger. I den forbindelse har det vært økt fokus på utarbeidelse av eierskapsmeldinger i kommunene som grunnlag for bedre styring av selskaper og interkommunale samarbeid (Brandtzæg et al. 2009).

Mange av vurderingene knyttet til en eventuell kommunesammenslåing kan være vanskelige, og disse dreier seg bl.a. om forskjeller mellom kommunene, usikkerhet for hva en sammenslåing vil innebære og frykt for å miste noe. For de kommunene som har lyktes med frivillige sammenslåinger, viser undersøkelser at man har hatt gode og involverende prosesser som tydeliggjør utfordringene som kommunene står overfor. Samtidig har man vært tydelig på hva man ønsker å oppnå. Innbyggerdialogen er av avgjørende betydning i slike prosesser (Bolkesjø og Brandtzæg 2005).

Frivillighetslinja har resultert i få sammenslåinger. Det interkommunale samarbeidet har økt, men det er grenser for langt det er hensiktsmessig å utvikle dette før samarbeidsulempene blir for store. Flere politiske partier har gitt klart uttrykk for at det er behov for større og mer robuste kommuner, og den nye Solberg-regjeringen vil gjennomføre en kommunereform hvor det sørges for at nødvendige vedtak blir fattet i perioden.

Regjeringen foretar en gjennomgang av oppgavene til fylkeskommunene, fylkesmennene og staten med sikte på å gi mer makt og myndighet til mer robuste kommuner. Siktemålet er at en mer robust kommunestruktur vil sikre mer kompetanse og større faglighet i den enkelte kommune.

3.3 Regjeringens grunnlagsmateriale

3.3.1 Ekspertutvalget.

Et ekspertutvalg ble satt ned for å levere to rapporter: En delrapport 31. mars 2014, og en sluttrapport i 1. desember 2014. Ekspertutvalget har bestått av erfarne forskere og praktikere, som til sammen representerer en allsidig og god kompetanse på hele kommunesektoren. En [referansegruppe](#) har gitt innspill til ekspertutvalgets kriterier.

Første delrapport:

I delrapport I skulle utvalget ta utgangspunkt i dagens oppgaver i kommunene. Som et generelt prinsipp skulle det legges til grunn at alle kommuner skal løse sine lovpålagte oppgaver selv. I sluttrapporten skulle utvalget vurdere kriterier kommunene bør oppfylle for å ivareta mulige nye oppgaver. Kriteriene skal benyttes på lokalt, regionalt og sentralt nivå som et grunnlag for å vurdere kommunesammenslåing og ny kommunestruktur.

[Ekspertutvalgets delrapport 1 - 31. mars 2014](#)

[Oversikt over de viktigste forslagene i ekspertutvalgets rapport \(pdf\)](#)

Andre delrapport:

1. desember 2014 la ekspertutvalget fram sluttrapporten «Kriterier for god kommunestruktur».

I sluttrapporten har utvalget sett på hvilke kriterier kommunene bør oppfylle for å kunne ta på seg nye oppgaver. Utvalget har vurdert eksempler på oppgaver som det kan være aktuelt å overføre til større og mer robuste kommuner.

[Les ekspertutvalgets sluttrapport: Kriterier for god kommunestruktur \(pdf\)](#)

3.3.2 Melding om kommunereformen - mai 2014

3.3.2.1 Bakgrunn:

I kommuneproposisjonen for 2015 tok Regjeringen inn en [meldingsdel om en ny kommunereform](#) som de skriver har til formål å spre makt, begrense statlig detaljstyring og bygge samfunnet nedenfra gjennom å gi mer handlingsrom til enkeltmennesker, familier, lokalsamfunn og bedrifter. Regjeringen ønsker gjennom reformen å gi mer makt og myndighet til mer robuste kommuner. Nærhetsprinsippet innebærer å legge oppgaver og beslutninger så nær dem det gjelder som mulig.

Videre begrunner regjeringen reformen med at befolknings- og kommunikasjonsutviklingen har endret de funksjonelle samfunnsutviklingsområdene. Kommunestrukturen er i liten grad endret i tråd med denne utviklingen. De fleste funksjonelle samfunnsutviklingsområder dekker i dag flere kommuner. Særlig i byområdene er mulighetene store fremover for å sikre en helhetlig og bærekraftig utvikling i areal-, transport- og boligplanlegging med større og mer robuste kommuner

3.3.2.2 Utrednings»plikten»

Departementet pålegger kommunene indirekte å utrede kommunesammenslåing, evt. med flere alternativer, gjennom økonomiske virkemidler. De som ikke følger løpene lagt av regjeringen kan forvente at de positive økonomiske virkemidlene ikke blir dem til del – og at overgangsordningene i inndelingsloven heller ikke blir videreført for deres del.

3.3.2.3 Utredningstema - roller og kriterier

Meldingen legger føringer både for hvordan utredningsprosessen bør organiseres og gjennomføres - og hva den minimum skal inneholde av tema og vurderinger. Departementet har i tillegg utarbeidet en veileder for utredningsarbeid og innbyggerinvolvering. Den tematiske inndelingen er som følger av tabell på neste side:

Samfunnsmessige hensyn og foreslåtte kriterier

Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
TJENESTEYTING	
Kvalitet i tjenestene	Tilstrekkelig kapasitet
Effektiv bruk av samfunnets ressurser	Relevant kompetanse
Likeverdighet	Effektiv tjenesteproduksjon
	Økonomisk soliditet
	Valgfrihet
	Statlig rammestyring
MYNDIGHETSUTØVELSE	
Rettsikkerhet	Tilstrekkelig kapasitet
	Relevant kompetanse
	Tilstrekkelig distanse
SAMFUNNSUTVIKLING	
Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder
	Tilstrekkelig kapasitet
Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	Relevant kompetanse
DEMOKRATISK ARENA	
Betydningsfulle oppgaver og rammestyring	Høy politisk deltakelse
Lokal politisk styring	Lokal politisk styring
Levende lokalt folkestyre	Lokal identitet
Aktiv lokal politisk arena	Bred oppgaveportefølje
	Statlig rammestyring

3.3.2.4 Økonomiske virkemidler

Regjeringen benytter positive økonomiske virkemidler for å legge til rette for overgangen til en ny kommune for kommuner som slår seg sammen. De økonomiske virkemidlene gjøres gjeldende for kommuner som slår seg sammen i reformperioden, det vil si sammenslåinger der det er fattet nasjonale vedtak innen 1.1.2018.

Engangskostnader

Kommuner som slår seg sammen får dekket engangskostnader som følge av sammenslåingen etter en standardisert modell. Basert på utbetalingene i de siste sammenslåingsprosessene er 20 mill.

kroner satt som et grunnbeløp per sammenslåing, og differensieres etter antall kommuner og antall innbyggere i sammenslåingen. Beløpet utbetales når nasjonale vedtak om sammenslåing er gjort.

Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (kroner).

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0-19 999 innbyggere	20- 49 999 innbyggere	50- 99 999 innbyggere	Over 100 000 innbyggere
2 kommuner	20 000 000	25 000 000	30 000 000	35 000 000
3 kommuner	30 000 000	35 000 000	40 000 000	45 000 000
4 kommuner	40 000 000	45 000 000	50 000 000	55 000 000
5 eller flere kommuner	50 000 000	55 000 000	60 000 000	65 000 000

Reformstøtte

Kommuner som slår seg sammen vil få reformstøtte. Reformstøtten går til alle sammenslåtte kommuner med vedtak i reformperioden, med et minstebeløp på 5 mill. kroner per sammenslåing. Støtten er differensiert etter innbyggertall. Maksimalt beløp er 30 mill. kroner for de mest folkerike sammenslåingene. Utbetalingen blir gitt uten ytterligere søknad fra kommunene, og utbetales på tidspunktet for sammenslåingen. Det er ikke gitt noen føringer for bruken av reformstøtten.

Modell for reformstøtte i reformperioden (kroner).

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0-14 999 innbyggere	5 mill.
15 000- 29 999 innbyggere	20 mill.
30 000- 49 999 innbyggere	25 mill.
Over 50 000 innbyggere	30 mill.

Inndelingstilskuddet

Dagens ordning med inndelingstilskuddet videreføres. Med dagens inndelingstilskudd får den nye sammenslåtte kommunen beholde tilskudd som om den fortsatt var to (eller flere) kommuner i 15 år etter sammenslåingen, før inndelingstilskuddet trappes ned over 5 år. Dette er en gunstig og langsiktig ordning for kommunene, som får god tid på seg til å tilpasse seg nye rammebetingelser.

Ut fra kriteriene i 2015 vil utslaget ved sammenslåing av de 4 kommunene i h.h.t. KS sin beregningsmodell bli en reduksjon i overføringene på ca. kr 66 mill. pr. år når overgangsperioden er

over etter 20 år. Denne modellen forutsetter at Nord-norgetilskuddet faller bort og blir erstattet av distriktstilskuddet som i dag gjelder for Sør-Norge.

Modell for beregning av inndelingstilskuddet fra KS

Praksis for beregning av inndelingstilskudd er endret for å sikre kommunene forutsigbarhet i kommunereformen. Grunnlaget for beregning av inndelingstilskudd har til nå vært inntektssystemet som gjelder på det tidspunktet kommunene faktisk slår seg sammen. For å ha sikre rammebetingelser i kommunereformen, er det lagt opp til at alle sammenslåingene blir behandlet likt. Inndelingstilskuddet for kommuner som slår seg sammen i kommunereformen, blir beregnet ut fra inntektssystemet slik det er i 2016.

Etter reformperioden vil ordningen bli strammet inn. Omfang og innretning på ordningen, herunder perioden for inndelingstilskuddet, vil bli vurdert.

3.3.2.5 Øvrige tiltak

Hjemmel om pålagt interkommunalt samarbeid

I noen tilfeller vil kommunene på grunn av store avstander ikke ønske å slå seg sammen. For store avstander kan gjøre at det kan bli krevende å rekruttere til politisk deltakelse blant annet i kommunestyrene.

For disse tilfellene vil departementet utrede en generell hjemmel i kommuneloven som gir anledning for å pålegge interkommunalt samarbeid for å få større fagmiljø der det er behov for det. En slik generell hjemmel kan erstatte dagens hjemler om pålagt interkommunalt samarbeid i særlovene (finnes i dag bl.a. i pbl, helse- og omsorgstjenesteloven, folkehelseloven, kommuneloven og brann- og eksplosjonsvernloven).

Avvikling av samkommunen

I lys av den forestående kommunereformen, ønsker departementet å starte opp et arbeid med sikte på å avvikle den muligheten til interkommunalt samarbeid som ligger i samkommunemodellen. Samkommunen utgjør et nytt forvaltningsorgan (selvstendig juridisk person) som gir mulighet til sektorovergrepene samarbeid. Deltakerkommunene overfører ikke bare oppgaver til samkommunen, men også ansvaret for å utføre disse.

Om en kommune trenger å samarbeide på så mange tjenesteområder som samkommunen gir anledning til, mener regjeringen at kommunesammenslåing er en bedre løsning. Samkommunen er en modell som ytterst få kommuner har tatt i bruk, noe som viser at denne modellen oppleves som mindre relevant for kommunene. Modellen er hjemlet i kommuneloven.

Inntektssystemet

Regjeringen legger opp til en helhetlig gjennomgang av inntektssystemet for kommunene i løpet av perioden. Gjennomgangen av inntektssystemet vil ses i sammenheng med kommunereformen.

Ut fra føringene i regjeringens dokumenter om kommunereformen vil det være en forventning om at kriteriene vil bli endret til fordel for større kommuner med voksende folketall. Om det vil skje en omfordeling av midlene innen aldersgrupper pga. økende levealder i befolkningen gjenstår å se.

3.3.3 Ny oppgavefordeling – mars 2015

20. mars la statsminister Erna Solberg, kommunal- og moderniseringsminister Jan Tore Sanner og arbeids- og sosialminister Robert Eriksson frem stortingsmeldingen "Kommunereformen - nye oppgaver til større kommuner"

Meld. St. 14 (2014-2015) Kommunereformen - nye oppgaver til større kommuner

Regjeringen legger i stortingsmeldingen om nye oppgaver for kommunene opp til at generalistkommunesystemet fortsatt skal være hovedmodellen for kommunesektoren, og at nye oppgaver som hovedregel skal overføres til alle kommuner. Regjeringen mente imidlertid at det vil kunne være gevinster å hente på å gi enkelte nye oppgaver, som videregående opplæring og kollektivtransport, kun til de største kommunene.

Videregående opplæring

Ansvar for videregående opplæring skal fortsatt ligge på regionalt folkevalgt nivå. Stortingsflertallet viser til gjeldende forsøkslov der regjeringen kan vurdere slike forsøk der det er godt gjort at alle berørte elever blir minst like godt eller bedre ivaretatt enn før. Adgangen til å gjennomføre forsøk utvides ikke med dette, og vil være i tråd med slik forsøksordningen er blitt praktisert de siste ti årene. Sammenhengende læringsløp 0–19 år er det sterkeste argumentet for at ansvaret bør ligge på ett sted. Et helhetlig perspektiv rundt opplæring 0–19 år innen en organisasjon ville være en fordel også når en ser på levekårsutfordringen for regionen. Det er stor usikkerhet om varige løsninger etter forsøksperioden.

Kollektivtransport

Ansvar for kollektivtrafikken skal fortsatt som hovedregel ligge på det regionale folkevalgte nivå. Ansvar for kollektivtrafikken kan overføres til større kommuner på de vilkår som skisseres i meldingen, og forutsatt at det inngås et samarbeid/ partnerskap med det øvrige fylket/regionen om å sikre et helhetlig kollektivtilbud i regionen. Regjeringen setter som krav for å overta ansvaret for kollektivtrafikk at kommunen må omfatte en felles geografisk bolig- arbeids- og serviceregion som har tilstrekkelig markedsgrunnlag til å gi befolkningen et ønsket kollektivtilbud innenfor en samfunnsøkonomisk akseptabel kostnad.

Andre prosesser

Regjeringen har satt i gang en rekke prosesser som berører ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene, men som ikke nødvendigvis følger kommuneformens tidsløp. Dette gjelder:

- oppgave- og finansieringsansvaret i barnevernet
- utredning av familieverntjenesten med sikte på overføring av ansvaret til kommunene
- oppgaver på politiområdet
- ansvarsdelingen mellom forvaltningsnivåene for det offentlige vegnettet
- stortingsmelding om primærhelsetjenesten
- opptrappingsplaner for henholdsvis rusfeltet og rehabiliteringsfeltet
- finansieringsansvaret for pasienttransport
- reformarbeid knyttet til pleiepenger
- hjelpestønad og omsorgslønn

- forenkling av utmarksforvaltningen
- utviklingsavtaler på planområdet
- forenkling av plandelen i plan- og bygningsloven,
- konsesjonsbehandling av mikro-, mini og småkraftverk
- endringer i lov om motorferdsel i utmark og vassdrag og vannscooterregelverket

Oppgaver som stortingsflertallet går inn for å overføre til kommunene:

- Barnevernet
- Konsesjonsbehandling av mikro-, mini og småkraftverk
- Habilitering og rehabilitering
- Psykisk helse – distriktpsikiatriske sentre (forsøksordning)
- Klima- og miljøforvaltning
- Tilskudd til frivilligsentraler
- Tannhelsetjeneste
- Notariusoppgaver
- Adresse- og skiltpolitikk
- Tilskuddsordning til etablering i egen bolig og tilpasning av bolig
- Helhetlig miljøgebyr
- Skoleskyss

Noen av disse oppgavene ligger delvis til kommunene i dag (delt ansvar)

Behovet for interkommunalt samarbeid

Et av regjeringens mål med kommunereformen er å redusere behovet for interkommunalt samarbeid, og gi tilbake ledelsen fra styrer til kommunestyret/bystyret. Behovet for interkommunalt samarbeid i fremtiden vil være knyttet til størrelsen på de nye kommunene, fremtidig etterspørsel etter tjenester og nye oppgaver.

Så lenge det er flere kommuner i en felles bo- og arbeidsregion vil det være behov for interkommunalt samarbeid. Etter gjennomført reform vil det være naturlig å gå gjennom de ulike samarbeidene i regionen og vurdere hensiktsmessighet av ny kommunestruktur og omkostninger. Avhengig av hvilken modell som velges i knutepunktet, må en vurdere behovet og retningen på nytt samarbeid. Det kan være aktuelt å vurdere behovet for et større utviklingsperspektiv på de oppgavene som det må samarbeides om, samt behov for å utvide deler av samarbeidet, for eksempel innen tilrettelegging for vekst og verdiskaping, til å omfatte større deler av en fremtidig utvidet bo- og arbeidsregion.

Regionalt folkevalgt nivå

Stortingsflertallet mener at hovedprinsippene som må ligge til grunn for oppgavefordelingen mellom statlig, regional og kommunal sektor, er at oppgaver bør legges på lavest mulig effektive nivå, at staten bør ta seg av oppgaver som skal gjennomføres likeartet over hele landet, og at oppgaver som forutsetter lokalt kjennskap og initiativ bør delegeres til region- eller kommunenivå. Flertallet slår fast at det skal være tre folkevalgte nivå. Utgangspunktet er at oppgaver og ansvar som legges til

regionnivået i hovedsak er relatert til rollen som regional aktør for samfunnsutvikling. Dette vil også omfatte innbyggerrettet tjenesteproduksjon.

Videre sentral prosess

Det legges opp til at det i første halvår 2017 kommer en ny stortingsmelding, som omhandler struktur for kommuner og endelig behandling av oppgaver til kommunal sektor. Det er også varslet at det kommer en stortingsmelding våren 2016 om fylkeskommunens og fylkesmannens struktur og oppgaver.

3.4 Regjeringens informasjons og veiledningsmaterieil

3.4.1 Prosessveileder

Departementet gir økonomisk støtte til en [prosessveileder i det enkelte fylkesmannsembete](#) fra høsten 2014. Fylkesmannen har arbeidsgiveransvar for stillingen. Også KS vil, etter søknad, få midler til sitt arbeid med kommunereformen. Disse midlene vil kunne brukes til å styrke KS sitt grunnlag for å kunne arbeide aktivt med de lokale og regionale prosessene.

3.4.2 Standardisert faktaoppsett

Departementet har utarbeidet det digitale verktøyet [NY KOMMUNE.NO](#) . Her er det mulig å sammenstille kommuner og hente ut enkle rapporter om utfordringer, både i egen kommune og i kommunene som det kan være aktuelt å slå seg sammen med. Faktaoppsettene tar utgangspunkt i kriteriene som er utarbeidet av ekspertutvalget og annen, relevant tilgjengelig informasjon. En slik sammenstilling av fakta gir kommunene god informasjon blant annet om utfordringer og utviklingstrekk for hver enkelt kommune og for regionen som helhet.

Faktaoppsettene kan enkelt suppleres ut fra lokale og regionale behov og utfordringer. Dette vil også være et viktig verktøy for de regionale prosessveilederne. Oppsettet erstatter dagens praksis med støtte til utredninger av enkeltstående sammenslåingsalternativer.

3.4.3 Innbyggerundersøkelser

Kommunene får tilbud om et [opplegg for innbyggerundersøkelser til bruk i høringen av innbyggerne](#). Aktuelle spørsmål i en slik spørreundersøkelse kan f. eks være knyttet til hvilke forventinger innbyggerne har til det framtidige tjenestetilbudet, hvordan de ser på potensialet for utvikling og vekst, og hvordan de forholder seg til ulike sammenslåingsalternativer.

Det vil fortsatt være opp til kommunene selv å avgjøre om de ønsker å spørre om innbyggernes råd ved folkeavstemning, eller benytte en innbyggerundersøkelse. Departementet vil dekke inntil 100 000 kr til hver kommune i forbindelse med høring av - og informasjon til innbyggerne.

[Innbyggerundersøkelse: Høring av innbyggerne ved kommunesammenslåing - Gjennomføring av opinionsundersøkelse \(pdf\)](#)

4 Forskning, statistikk og utredninger

4.1 Utviklingstrekk og trender

4.1.1 Bakgrunn

I løpet av de siste år har verden gjennomgått en utvikling som har medført en rekke gjennomgripende strukturelle endringer av samfunnet vi lever i. Mange beskriver utviklingen som en overgang fra Industrisamfunnet til Kunnskapssamfunnet.

4.1.2 Utviklingstrekk

Kunnskapssamfunnet er en naturlig fortsettelse av industrisamfunnet representert med en ny teknologisk revolusjon. Rundt denne nye teknologien posisjonerer gamle virksomheter seg med ny innovasjon, nye virksomheter og nye produkter (Albrow, 1996). Kunnskapssamfunnet er bl.a. en følge av økt utdanning, ny teknologi, globalisering av økonomi-politikk-kultur-menneskelige relasjoner.

Sentrale trekk ved den nye organisasjonslogikken blir: Prosessorganisering, avbyråkratisering, teamorganisering, eksterne koplinger, kontinuerlig kompetanseutvikling. Også kunnskapsyrker og serviceyrker vil oppleve en økende grad av informatisering. Dette er et særtrekk i ny IKN-logikk. Denne utviklingen har vi sett både i bank og forsikring. Det er først når informatisering av kunnskapsyrker tar til for alvor at man kan snakke om intellektualisering av arbeidsprosesser” (Johannessen 2005).

Dette fører til økt utdanningskrav, samt krav til selvstendige avgjørelser i hele verdiskapningsprosessen (Ozaki, 1992; Shaiken, 1993). Informatisering får samme konsekvens som automatisering, dvs. de arbeidsoppgaver som er av rutinemessig og repeterende art blir erstattet av teknologiske løsninger. Dette kan sies å være Taylorismens inntog i administrasjonssjiktet, drevet frem av mer omfattende automatisering og ny informatisering (Johannessen, 2005).

Sosiale samarbeidsnettverk ser ut til å bli viktige byggeklosser i kunnskapssamfunnet. Selv om sosiale samarbeidsnettverk har eksistert som viktige arenaer for ulike beslutningsaktører tidligere, synes de nå å bli enda mer avgjørende for produksjonsprosesser og resultater på stadig flere samfunnsområder. Det er bl.a. ny IKT som muliggjør at sosiale nettverk kan operere som en organisme. Systemet av relasjoner og systemet av posisjoner blir på denne måten viktigere enn geografisk konsentrert makt (Johannessen, 2005).

Førstelinen får sterkere betydning i kunnskapssamfunnet. Mens byråkratsystemet var en viktig sosial mekanisme som stabiliserende og koordinerende faktor i industrisamfunnet er kompetanse i førstelinen avgjørende for verdiskapning i kunnskapssamfunnet. Balansen mellom det ønskelige og det mulige er det balanserende ledelsesprinsipp i en fleksibel og dynamisk organisasjonsform (Johannessen, 2005). En konsekvens av individualisert skreddersøm og oppjustering av kompetanse i førstelinen er blant annet overgang fra hierarkiske styrings- og kontrollsystemer til mer vertikale systemer for organisering og ledelse (Drucker, 1999).

Frykten for å miste kontroll over eget liv er en vesentlig del av det nye arbeidslivet. Derfor er endringsvillighet, fleksibilitet og utdanning blitt en konstant faktor i de fleste sitt liv (Sennet, 1998). Flere skifter jobb oftere, varige relasjoner blir færre og den enkeltes kompetansebase skifter hurtigere enn tidligere. Det betyr at tidsaspektet har endret karakter fra det langsiktige til det mer kortsiktige og midlertidige. En indikasjon på denne utviklingen er veksten i byråer som Step Stone,

Manpower, Jobb.online osv. (Champy, 1995). Aksept av personlig initiativ og individuelle løsninger som mekanisme til suksess i motsetning til arbeidskollektivet kan se ut til å være en vesentlig endring i normgrunnlaget i arbeidslivet. Hurtige endringer i arbeidslivet aksepteres som om de var naturlover. Usikkerhet er blitt det normale. Normgrunnlaget i arbeidslivet er i endring. Personlig initiativ og individuelle løsninger vektlegges foran arbeidskollegiet (Nordhaug, 1994).

Dagens kunder/brukere viser en mer aktiv interesse for hva tjenesteleverandørene yter og hvordan de fungerer. Årsakene til dette er mange: Økt kunnskapsnivå, større informasjonsmengde, endrede verdier osv.(Normann, 1994). Mer bevisste brukere har større forventninger om individuell og kompetent behandling. Det har vært sterk vekst i antall en-personhusholdninger. Dette sammen med høy yrkesaktivitet blant kvinner har skapt endrede betingelser for pårørendes mulighet til å påta seg omsorgsansvar(St.prp.nr.46, 2005).

Globalisering er en betegnelse for intensivering av de økonomiske, kulturelle og politiske forbindelser på tvers av landegrensene. Globaliseringen bidrar til økt omstillingstakt i næringslivet. Viktige trekk ved globaliseringen er:

Vekst i utenlands investeringer, ny internasjonal arbeidsdeling, økt mobilitet av kapital over landegrensene, økt internasjonal konkurranse og utvikling av et integrert verdensmarked.

Like viktig for utviklingen av globalisering er en tjenlig infrastruktur og informasjonsstruktur. Globalisering er en viktig drivkraft i utviklingen av det nye kunnskapssamfunnet. Nasjoner og/eller områder som greier å posisjonere seg i forhold restruktureringen av verdensøkonomien kan oppleve økt vekst og velstand. Et særlig kritisk område er utvikling av infostruktur.

Mulige negative konsekvenser av globalisering er miljø ødeleggelse, økologiske katastrofer, fattigdomsproblematikk og fremvekst av konflikter basert på fundamentalisme. Dette kan også være en trussel for muligheten til å opprettholde en stor og kostbar offentlig forvaltning i fremtiden. For å kompensere for dette blir det viktig å øke kunnskapsarbeidernes produktivitet (Drucker, 1999). Det er ennå ikke etablert gode styrende mekanismer i kunnskapssamfunnet. Disse er nødvendig for å unngå for store skader på sosiale systemer (Soros, 1998). Dette innebærer store utfordringer for Norge - bl.a. fordi landet ikke er medlem av EU. Kunnskapssamfunnet innebærer en stor grad av regional integrering (Thurow, 1999).

En konsekvens av den fjerde og siste del av informasjonsrevolusjonen er blant annet at fokus har begynt å dreie seg fra selve teknologidelen i IKT til informasjons- og kommunikasjons-delen (Johannessen, 2005). Ny teknologi er en forutsetning for global økonomi og dermed for utviklingen av Kunnskapssamfunnet. Dette åpner muligheten for økonomisk vekst for samfunnet. Hoveddrivkraften i kunnskapsøkonomien vil bli automater, informater og infostruktur. Suksess i forhold til nye teknologiske utfordringer innebærer vilje til enorme investeringer i infrastruktur og infostruktur for ny IKT.

4.1.3 Utviklingen av offentlig sektor

Offentlig sektor har hatt sterk vekst i alle I-land etter andre verdenskrig på grunn av utbyggingen av velferdsstaten, med omfattende satsinger innenfor utdannings-, helse-, trygde- og næringssektoren. Vanskeligheter med å finansiere de voksende offentlige utgiftene gjorde at systemet kom under press. Det ble stilt krav til at veksten i offentlige utgifter måtte dempes. Reformen med sikte på effektivisering av offentlig sektor ble et stikkord.

Reformer har som utgangspunkt at organisasjons- og styringsformer har stor betydning for forvaltningens effektivitet. Det er tro på planlegging for å oppnå definerte mål. Målet er ambisiøst:

En mer kostnadseffektiv stat, med høyere kompetanse, bedre kvalitet, riktigere satsninger på definerte målområder (Eriksen, 1983).

Den mest kjente reformbølgen er New Public Management (NPM). Dette er betegnelsen på en reformbølge som de siste tiår har preget offentlig sektor. Særlig innenfor anglo-amerikanske land, men også i Skandinavia har denne hatt betydning. Hensikten med NPM-reformene var å gjøre offentlig sektor mer kostnadseffektiv og fleksibel. Idealene og retorikken som skulle frembringe disse endringene, ble hentet fra det private næringsliv. NPM ble lansert som en universalistisk og apolitisk teknikk som var ment å kunne anvendes på tvers av landegrenser, partigrenser, administrativt nivå, institusjoner og sektorer (Christensen og Læg Reid, 1998).

NPM er ikke et enhetlig reformkonsept, snarere omtales det som en "handlekurv" av ulike reformelementer. Christensen (2003) beskriver denne som:

-Helt konkrete reformtiltak i det offentlige apparat, bygget på forvaltningspolitiske reformprogram.

-Den kan sees på som et kulturelt tiltak hvor hovedpoenget er å endre tradisjoner og eksisterende kultur i det offentlige apparatet.

-Den kan også sees på som et sett av symboler eller myter. Argumentet er at politiske ledere vil øke sin legitimitet gjennom å fremstå som moderne og effektive.

En bør skille mellom NPM som et sett av reformideer, som et sett av konkrete reformtiltak og som reformeffekter. Det at reformideer spres betyr ikke automatisk at reformtiltak også spres. Ideer får raskere gjennomslag enn tiltak (Christensen og Læg Reid, 2001).

Av denne grunn bør en ha fokus på de ideene, som er konkretisert i form av reformtiltak.

Christensen og Læg Reid (2001) har konkretisert de viktigste NPM elementene:

- Oppsplitting og desintegrering av homogene forvaltningsorganisasjoner gjennom horisontal og vertikal spesialisering, herunder fristilling og endring i tilknytningsformer.
- Vekt på profesjonell, management orientert ledelse i offentlige organisasjoner med mer autonomi for ledere til å velge virkemidler og til å bestemme over ressursbruken lokalt.
- Mål og resultatstyring med resultatmål, rapportering av resultat og belønnings- og straffesystem. Endring av personalpolitikken, med vekt på kontrakter, lønnsulikhet, prestasjonslønn og økt bruk av midlertidige ansettelse.
- Kostnadskutt og budsjett disiplin.
- Økt vekt på serviceorientering, servicekvalitet, brukerstyring og tjenesteyting.
- Økt konkurranseeksponering herunder skille mellom dem som produserer og bestiller tjenester. Del- og helprivatisering.

Denne oppstillingen viser at NPM ikke er noen enhetlig reformbevegelse, fordi mange av reformelementene peker i ulike retninger og det er spenninger mellom dem. Beskrivelsen av de viktigste NPM elementene samsvarer i høy grad med konsekvenser av NPM beskrevet av Hauan (2007).

De er: Økt vekt på ledelse, økte krav til effektivitet, mer måling og brukerorientering.

Utbredelsen av NPM hadde ulikt tempo og gikk gjennom forskjellig stadier og innpakninger i ulike land. Elementer fra NPM er klart mest utbredt i de anglo-amerikanske landene. De kontinentale europeiske land og spesielt de skandinaviske land har vært mer tilbakeholdne.

I de Skandinaviske landene fikk opprinnelig NPM sine ideer bare moderat spillerom og selve implementeringen ble karakterisert som en relativt langsom prosess. Det forklares gjerne med faktorer som at vår offentlige sektor er nokså homogen, fundert på gjensidig tillit og samarbeid mellom politiske og administrative ledere - og at økonomien i offentlig sektor har vært god. Dette har verken gitt akutte behov eller stor grobunn for omfattende reformer (Christensen og Læg Reid, 2001).

Willoch -og Brundtland-regjeringene ga hver på sin måte viktige bidrag til utviklingen av NPM-ideer i Norge. Willoch regjeringen lanserte kampanjen «Aksjon Publikum» i Norge. Fokus var en sterkere kundeorientering i offentlig sektor med slagordet: Brukeren i fokus. Brundtland-regjeringen la frem et bredt effektiviseringsprogram for økonomien inkludert et program for effektivisering av offentlig sektor. Dette ble blant annet fulgt opp ved at det ble bestemt at mål- og resultatstyring skulle bli obligatorisk i statlige etater fra 1990.

Utviklingen førte til at oppfatningen av Norge som en nølende reformator (Olsen, 1996) endret seg noe etter hvert. To NPM-ideer har i alle fall fått gjennomslag i vår forvaltning: Mål- og resultatstyringsreformen og tiltak med hensikt å endre statlige selskap og foretaks kommersielle frihet (Christensen og Læg Reid, 2001). De senere år har Norge blitt en mer ivrig reformator, og indikatorer på dette er:

- Institusjonaliseringen av en mer uavhengig tilsynsfunksjon.
- Styrken i fristillingen har økt klart. Viser i denne sammenheng til reorganiseringen av forvaltningsbedrifter, reorganisering av eierfunksjonen, delprivatisering av store statsforetak, økning i bruk av kontrakter og sterkere konkurranseeksponering. Hvorfor har dette skjedd uten at de sentrale betingelser har forandret seg særlig mye? Her peker Christensen og Læg Reid (2001) på flere samvirkende faktorer:
- Presset fra omgivelsene har økt. Eksempler på dette kan være:
- Globaliseringen har deterministiske trekk for reformer i offentlig sektor.
- Vanskelig å stå imot når "alle" forholder seg til NPM.
- Press fra organisasjoner som OECD
- En gradvis tilnærming vil føre til at man venner seg til tanken om reformer og føre til at reformene i neste omgang øker i omfang.
- De statlige institusjoner som er inne i en endringsfase presser sterkere på for ytterligere reform.
- En koalisjon av sentrale politikere, forskere, finansbyråkrater, økonomer i sentralforvaltningen og ledere i sentralforvaltningen er mer innstilt på reform enn før. Denne gruppen bidrar til at reformene er mer "teoridrevne" enn det som har vært vanlig i Norge. De bygger i stor grad på teori omkring kunnskapssamfunnet.

Det er utført få studier av de samlede effektene av NPM. En del studier omtaler en økonomisk besparelse på 15-20% som kan brukes til å løse nye samfunnsoppgaver (Sørensen et al., 1999). I disse beregningene er ikke "medaljenes bakside" tatt med. Gregory (2001) viser til erfaringer fra Australia

og New Zealand som viser en økning i: Sosiale ulikheter, fattigdom og arbeidsledighet. Hjelp til svake brukere og lovpålagte sosiale hensyn kommer under press av driftsmessige hensyn.

Christensen (2003) trekker frem en del "bieffekter" av NPM:

- Ansatte som må slutte i det offentlige på grunn av innsparinger belaster trygdebudsjettene.
- Det offentlige byråkratiet i flere land vokser etter noen år.
- Politiske mål knyttet til kollektive normer nedtones. Politisk styring svekkes.
- Svekket sysselsetting i distriktene.
- Kompetansemiljøer kan splittes opp og havne i innbyrdes strid om ressurser osv.
- Kan føre til fragmentering av etatene med økt press for ressurser til koordinering.
- Økt brukerfokus fører i praksis bare til at de ressurssterke styrker sin stilling.
- Svekket tjenestetilbud til dem som ikke har tilgang på nett-tjenester fra det offentlige. Dette rammer særlig ressursvake grupper.
- Økning av prisnivået i periferien
- Sentralisering. En styrking av sentrum i sentrum eller sentrum i periferien.

4.1.4 Oppsummering av trender og utviklingstrekk

Både den teknologiske utviklingen – spesielt innenfor IKT og infrastruktur – og ideologiske grunnidéer om individuell valgfrihet, mindre offentlig styring og nødvendigheten av globalisering for å sikre økonomisk velstand og individuelle velferdsordninger, har vært et sterkt bidrag til samfunnsutviklingen – inkludert kravene til offentlig effektivitet.

Forventningene til privat velstand kombinert med offentlig velferd har gjerne overskredet mulighetene til å innfri dem, og da har svaret gjerne vært effektivisering av de offentlige oppgavene. Og vi ser derfor en omstrukturering av offentlig forvaltning og tjenesteyting uten sidestykke i dagens Norge – spesielt innenfor statlige virksomheter.

Med en kommunestruktur som sist ble etablert på 60-tallet oppfattes kommunene utad gjerne som «reformsinker» uten at det er en påviselig sammenheng mellom kommunestørrelse og hvor fornøyd eller misfornøyd brukerne av tjenestene oppgir at de er. Rangeringen på kommunebarometeret indikerer heller ikke at kommunestørrelse har noen vesentlig betydning for resultatene som måles der.

Et slikt positivt resultat for de små kommunene forutsetter nok at komplekse og omfattende oppgaver har kunnet bli løst ved interkommunale samarbeidsløsninger, og at de minste kommunene har fått styrket sin økonomi gjennom kriteriene i finansieringssystemet – bl.a. småkommunetilskuddet.

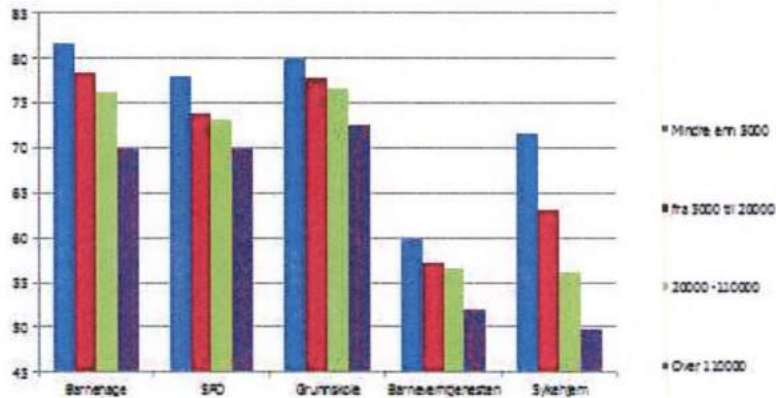
Hvor lenge slike «motkonjunktur-løsninger» får bestå er et rent politisk spørsmål, men det er et spørsmål som kan bli helt avgjørende for om mange av dagens små kommuner fortsatt skal bestå og kunne overleve både økonomisk og kompetansemessig.

4.2 Innbyggernes opplevelse av tjenestenivået

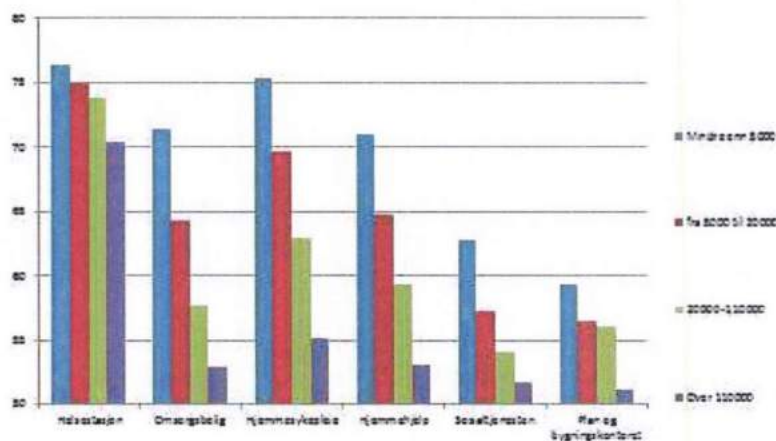
Det er foretatt undersøkelser i stor skala av hvor fornøyd innbyggerne er med de ulike kommunale tjenestene. Gjennomgående scorer de minste kommunene høyest på basistjenestene – jfr. diagrammene nedenfor. Det på et fåtall tjenester at de største kommunene får høyest score.

Dette er et mål på subjektive vurderinger fra innbyggerne hvordan tjenesten oppleves.

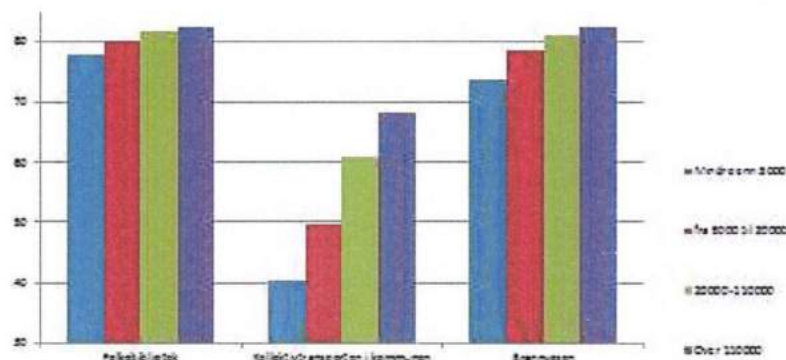
GJENNOMSNITTSSKÅR BARNEHAGE, SFO, GRUNNSKOLE, BARNEVERN OG SYKEHJEM

GJENNOMSNITTSSKÅR HELSESTASJON, OMSORGSBOLIG, HJEMMESYKEPLEIE, SOSIALTJENESTEN OG PLAN OG BYGNING

GJENNOMSNIITSSKÅR FOLKEBIBLIOTEK, KOLLEKTIVTRANSPORT OG BRANNVESEN

4.3 Tjenester og forvaltning i en ulik geografi

I debatten omkring kommunereformen slås det fast at tjenestene må utføres der folk bor – dvs. at mulighetene til å sentralisere de daglige tjenestene rettet direkte mot store brukergrupper er begrenset (barnehage, skole, hjemmetjeneste, miljøtjeneste mv.). Det forutsettes dermed at det fortsatt skal finnes et desentralisert tilbud uavhengig av kommunestrukturen.

Det vil likevel være slik at de forskjellige tjenestene vil ha ulik optimal geografi. Dette viser seg tydeligst i regionale statlige sektoreter der det finnes et utall av forskjellige inndelinger alt etter hva hver enkelt sektor har funnet som formålstjenlig for seg – og igjen så sammenfaller sjelden disse med fylkes- eller kommunegrensene.

Dette er klare indikasjoner på at hver tjeneste og/ eller forvaltning kan ha sin optimale geografiske utstrekning - som igjen kan variere svært mye ut fra virksomhetens karakter. Dette er en utfordring i forhold til kravet om generalistkommunen der hver enkelt kommune skal være selvhjulpent innenfor samtlige tjeneste- og forvaltningsområder. Skal dette være utgangspunktet for kommunestørrelsen, må en velge det største området som dimensjonerende – noe som ikke trenger å gi optimale løsninger for mange av de øvrige tjenestene. I denne sammenhengen har interkommunalt samarbeid hittil løst utfordringene med tjenester som bør drives i et større geografisk nedslagsfelt for å gi rasjonelle og faglig spesialiserte løsninger.

4.4 Befolkningsutvikling og andre samfunnsendringer

Det har skjedd store endringer i samfunnet siden siste store kommunereform på begynnelsen av 1960-tallet med både bosettingsmønstre, næringsliv og kommunikasjoner. Folketallet på Helgeland har gått nedover for så å stabilisere seg noe de siste årene. Aldersfordelingen i befolkningen viser imidlertid en klar trend mot lavere fødselstall og en voksende, aldrende befolkning.

Norge som helhet er inne i en periode med rask befolkningsøkning, men denne er ujevnt fordelt. Helgeland sin andel av Norges befolkning blir derfor stadig mindre selv om innbyggertallet er stabilt.

Dette medfører at området vårt også får en stadig mindre andel av den totale inntektsrammen til kommunene. Dersom kriteriene i tillegg endres til fordel for de store kommunene, vil dette kunne få store utslag for det økonomiske handlingsrommet.

5 De usikre faktorene

Beslutninger om kommunesammenslåinger må være basert på tillit til at rammebetingelsene ikke plutselig endres, og at politiske løfter holdes. Kommunene står ovenfor flere usikre faktorer når det skal tas beslutning om eventuelle sammenføringer med andre kommuner – og noen av disse usikkerhetene kan likevel ha svært stor betydning for resultatene og konsekvensene av vedtaket. Nedenfor er flere av disse forholdene beskrevet.

5.1 Inntektssystemet

Det som er klart er reduksjonen i de økonomiske rammene på ca. 66 mill. etter 15 – 20 år for de 4 kommunene når inndelingstilskuddet blir trappet ned og blir borte.

Regjeringen har imidlertid varslet endringer i inntektssystemet tilpasset en ny kommunestruktur, men uten å tilkjenne hva dette skal bestå i. En endelig avklaring er varslet i kommuneproposisjonen våren 2017. Kommunestyrene må derfor ta sine beslutninger i juni 2016 uten at en av de mest sentrale rammebetingelsene for framtidig økonomi er endelig avklart.

Profilen og vektingen av kriteriene i inntektssystemet vil være helt avgjørende for om spesielt de små kommunene skal kunne bestå som selvstendige enheter med et tilfredsstillende nivå på tjenester og forvaltningsoppgaver. Frie, lovfesta inntekter utover skatt og rammetilskudd vil derfor være en viktig del av vurderingen om kommunen vil kunne ha ressurser til å stå på egne bein framover.

5.2 Skattereform og eiendomsskatten

Scheel-utvalget som foretok en samlet gjennomgang av skatteregimet i Norge kom med et innspill i sin rapport om at det burde vurderes å gjøre eiendomsskatten statlig. Fra sentralt politisk hold har det blitt avklart at det ikke er aktuell politikk, men innspillet skapte imidlertid øyeblikkelig uro i kommune-Norge for at det framtidige inntektsgrunnlaget kunne bli betydelig redusert ved at en slik omlegging ikke skulle bli kompensert.

Finansdepartementet har sendt ut høringsforslag til endring av Lov om eiendomsskatt ang. fjerning av beskatningen av integrerte maskiner og produksjonsutstyr tilhørende verker og bruk. Forslaget vil innebære at kraft-, industri- og ilandføringskommuner vil få redusert sine eiendomskatteinntekter betydelig hvis det blir vedtatt. Til sammen vil det bety en reduksjon av kommunenes skatteinntekter med 1,5 – 2 milliarder på landsbasis. Av de 4 kommunene som deltar i prosjektet vil Vefsn kommune bli sterkest berørt med en reduksjon i eiendomskatteinntekten på mer enn 20 mill.

5.3 Framtidig tilgang på kompetanse og kapasitet

Et viktig moment i Regjeringens begrunnelse for kommunesammenslåing er å skape sterke og attraktive fagmiljø der det blir lettere å rekruttere dyktige fagfolk. For tekniske fag/ingeniører har vi i løpet av kort tid kommet inn i et svakt arbeidsmarked pga. nedbemanningen i olje- og gassektoren. Dette kan gjøre kommunene mer attraktive som arbeidsplasser for disse fagfolkene. Dette viser at situasjonen kan snu svært raskt i arbeidsmarkedet og endre en del av forutsetningene som lå til

grunn i utgangspunktet. Tilgangen på kompetent arbeidskraft kan derfor variere mye med konjunktorene både generelt og innenfor de enkelte fagområder.

Det er ikke nødvendigvis slik at det er lettere å få ansatt godt kvalifiserte medarbeidere i tett befolkede områder fordi kampen om de best kvalifiserte arbeidstakerne er størst her. En Fafo-rapport fra 2013 kom til følgende konklusjoner om rekruttering og kompetanse i kommunene:

- **KOMPETANSENIVÅET I KOMMUNENE ER HØYT CA.40 PST. UTDANNING PÅ HØGSKOLE/UNIVERSITETSNIVÅ**
- **INGEN SYSTEMATISK FORSKJELL ETTER KOMMUNESTØRRELSE**
- **KONKURRANSEN OM ARBEIDSKRAFTEN I REGIONEN KOMMUNEN LIGGER MEST AVGJØRENDE FOR REKRUTTERINGSPROBLEMER OG KOMPETANSE**
- **MANGEL PÅ INGENIØRER (40 PST AV KOMMUNENE), SYKEPLEIERE (1/3 DEL AV KOMMUNENE), FAGLÆRTE I PLEIE OG OMSORG (1/4 DEL AV KOMMUNENE)**
- **STØRST MANGEL PÅ INGENIØRER, BARNEHAGEPEDAGOGER OG SYKEPLEIERE I DE SENTRALE KOMMUNER.**

KILDE: Bakkevig, Steen Jensen og Moland. Kompetanse i kommunene. Fafo-rapport 2013

Det er imidlertid en realitet at gode fagmiljø trekker til seg flinke fagfolk. Den demografiske utviklingen vi ser i utkantene vil derfor sannsynligvis bli en enda større utfordring for rekruttering av fagfolk framover i små kommuner pga. økt framtidig konkurranse om kompetansen som trengs.

6 Intensjonsavtaler

I forkant av vedtak om sammenslåing må det utarbeides intensjonsavtaler som detaljert beskriver hvordan den nye kommunen skal organiseres og hva som skal prioriteres.

En slik avtale er imidlertid ikke noen juridisk bindende avtale, og det vil være opp til det nye kommunestyret om den skal bli overholdt fullt ut - og eventuelt hvor lenge. Inngåelse av en slik politisk avtale vil derfor i stor grad handle om tillit fra den svakeste parten (minoriteten) - og overholdelse av den vil handle om politisk troverdighet og moral fra den sterkeste parten (majoriteten). Gode erfaringer fra kommunale samarbeidsordninger er derfor et viktig element for å skape den nødvendige tilliten til at alle skal bli ivaretatt i en ny, sammenføyde kommune.

Inndelingsloven gir uendra kriterier for rammetilskuddet de første 15 årene etter en kommunesammenslåing og deretter en tilpasning til enkeltkommune over de neste 5 årene. De første årene kan derfor økonomien ha en romslighet i forhold til å opprettholde eksisterende tilbud, men på et eller annet tidspunkt vil innsparingene og rasjonaliseringene komme også på tjenestenivå på grunn av strammere økonomi – og hvor sterkt vil en intensjonsavtale stå da?

Tvangssammenslåinger kunne føre til årtier med ødelagte relasjoner mellom lokalsamfunn som da ikke vil make å samarbeide om gode løsninger for alle sine innbyggere i lang tid framover.

7 Rammebetingelsene – en vurdering

Styringsgruppa mener det som svært uheldig for kommunereformprosessen at viktige moment som eventuelle endringer i inntektssystemet ikke er klargjort fra sentrale myndigheter før kommunene skal ta beslutninger om evt. kommunesammenslåinger. Innspill fra Scheel-utvalget og lovendringsforslag vedrørende eiendomsskatt på verker og bruk er også eksempler på at det blir skapt usikkerhet omkring kommunenes framtidige inntektsgrunnlag midt i en prosess som burde vært preget av forutsigbarhet.

8 Utredninger vedrørende kommunereformen - en oversikt

8.1 Utredninger på Midt- og Nord Helgeland

8.1.1 Bakgrunn og status for Midt- og Nord Helgeland

Helgeland har i overkant av 78 tusen innbyggere og det samlede arealet utgjør 17 960 km². Byene som ligger i regionen er Mo i Rana, Mosjøen, Sandnessjøen og Brønnøysund.

Kommunene på Helgeland har organisert seg i tre ulike regionråd. Sør-Helgeland regionråd omfatter kommunene Sømna, Vevelstad, Vega, Bindal og Brønnøy, Indre Helgeland regionråd omfatter Grane, Hattfjelldal, Hemnes, Nesna, Lurøy og Rana, mens Helgeland regionråd omfatter HALD-kommunene Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna, samt Vefsn, Træna og Rødøy.

Utfordringen med svak økonomi og nye oppgaver har kommunene prøvd å løse i samarbeid med sine naboer og behovet for interkommunalt samarbeid har økt over tid. Træna og Rødøy har i samarbeid med de fire HALD-kommunene, utviklet ulike samarbeidsformer som også inkluderer Vefsn. Lurøy, Nesna, Hemnes og Rana har videre formalisert samarbeid med Hattfjelldal og Grane på flere områder. Ny samarbeidsområder blir formalisert med jevne mellomrom, og i den forbindelse nevnes barnevern, økonomi/regnskap, PPT, studiesenter og krisesenter. Utfordringene knyttet til dette er at kompetanse og muligheter for styring og kontroll flyttes ut av kommunene.

Kommunestrukturspørsmålet har stått på dagsorden ved tidligere anledninger uten at man har gått videre med saken. Dette er første gang at spørsmålet om ny kommunestruktur utredes i regi av de seks kommunene på N-Helgeland. To av kommunene – Træna og Rødøy, inngår i Helgeland regionråd mens de fire andre tilhører Indre Helgeland regionråd. Det betyr at kommunene deltar i ulike formaliserte tjenestesamarbeid på Helgeland.

8.2 Prosjekt Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn

Utredningsprosjektet ble opprettet i desember 2014 på bakgrunn av vedtak i de 4 kommunestyrene høsten 2014 – se vedlegg.

8.2.1 Utredningsprosessen

Utredningen av en «ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn» har vært gjennomført i nært samarbeid med prosjektet «Ny kommune Nord-Helgeland» - og der Hemnes kommune deltar i begge utredningsalternativene.

Utredningen er forankret i kommunestyrevedtak i de 4 kommunene der selve utredningsoppdraget er gitt som et administrativt oppdrag til rådmennene i hver kommune (fase 1).

Styringsgruppa har bestått av rådmennene i de fire kommunene:

Stian Skjærvik, Hattfjelldal (leder); Amund Eriksen, Hemnes; Anita Mellingen, Grane; og Magne Pettersen, Vefsn. Håkon Økland har vært engasjert som prosjektleder i 2/3 stilling. Fylkesmannen i Nordland har bevilget kr. 500 000.- fra skjønnsmidlene til utredningsarbeidet og prosessen.

Etter at utredningen er overlevert, forutsettes det en politisk ledelse av den videre prosessen.

8.2.2 Prosjekt "Ny kommune Nord-Helgeland"

Deltagere: Hemnes, Lurøy, Nesna, Rana, Rødøy og Træna

Utredningen av "Ny kommune Nord Helgeland" gjennomføres parallelt med utredningen av "Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn".

Det er et nært samarbeid mellom prosjektene med felles opplegg for informasjonsinnhenting og utredning av felles tema.

Leder for prosjektgruppa: Rådmann i Hemnes, Amund Eriksen

Prosjektleder: Ass. rådmann i Rana, Ole Petter Rundhaug

Hjemmeside: <http://www.rana.kommune.no/kommunereform>

8.2.3 VHALD-utredningen

Telemarksforskning har utredet bl.a. sammenslåing av kommunene Vefsn, Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna - også kalt VHALD-alternativet. Utredningsarbeidet ble startet opp i forkant av regjeringens kommunereform og har kommet lengre i prosessen enn de øvrige alternativene..

Utredningen finner du her:

[Telemarksforskning - konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på helgeland.pdf](#)

8.2.4 Andre utredninger

Øykommuneprosjektet

Utredning av kommunereformen for 10 øykommuner i Norge

Utredning utført av Norsk senter for bygdeforskning

En utredning fra Norsk senter for bygdeforskning om de spesielle utfordringene små, isolerte øykommuner står ovenfor i forhold til kriteriene som ligger i kommunereformen.

I Nordland har Træna, Værøy og Røst deltatt i prosjektet der Træna har vært prosjekteier for det nasjonale prosjektet. Utredningen finner du her: [Øykommuneutredningen.pdf](#)

Kommunereform på Røst

Utredning utført av NIVI analyse beskriver konkret Røst sine utfordringer hvis de blir en del av en storkommune – eller velger å stå alene.

Utredningen finner du her: [NIVI-rapport 2015 1 Kommunereform på Røst Geir Vinsand.pdf](#)

9 Kartlegging

9.1 Folketall og befolkningsutvikling (demografi)

Utvikling i innbyggertall

Historisk befolkningsutvikling fra 1972 til 2015 og framskrivning av befolkningsutviklingen i tre ulike alternativ frem mot 2040. Dataene er hentet fra SSB, mer informasjon om de ulike framskrivningsalternativene finnes på SSBs nettsider. For enkelte kommuner finnes det ikke historiske befolkningstall helt tilbake til 1972. Derfor begynner tidsserien for disse kommunene først når data er tilgjengelig.

Per 1. januar 2014 er samlet befolkning i den nye kommunen 330 933.

Kommune	1972	1980	2000	2015	% 2015
Samlet	21808	21707	21528	20871	100,0 %
Grane	1624	1724	1652	1458	7,0 %
Hattfjellidal	1749	1800	1634	1533	7,3 %
Hemnes	5097	4957	4689	4528	21,7 %
Vefsn	13338	13226	13553	13352	64,0 %

Framskrivninger

2020

Kommune	LAVT	MIDDELS	HØYT
Samlet	20581	20976	21407
Grane	1423	1456	1483
Hattfjellidal	1562	1593	1624
Hemnes	4483	4561	4651
Vefsn	13113	13366	13649

2040

Kommune	LAVT	MIDDELS	HØYT
Samlet	19146	21184	24152
Grane	1259	1406	1608
Hattfjellidal	1643	1815	2067
Hemnes	4165	4609	5236
Vefsn	12079	13354	15241

% 2040 - middels
100,0 %
6,6 %
8,6 %
21,8 %
63,0 %

SSB sine tall for befolkningsutviklingen viser en stabil utvikling over lang tid når dagens trend framskrives etter middel-alternativet.

Det som utgjør den store endringen er forventet aldersfordeling i befolkningen – og her skiller ikke Vefsn som by seg vesentlig fra omlandet:

2015

Kommune	0 - 5 år	6 - 15 år	16 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80 år og eldre
Samlet	1290	2416	1106	12223	2638	1198
Grane	76	185	61	818	223	95
Hattfjellidal	84	174	85	866	227	97
Hemnes	276	533	248	2585	601	285
Vefsn	854	1524	712	7954	1587	721

2020

Kommune	0 - 5 år	6 - 15 år	16 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80 år og eldre
Samlet	1365	2211	998	12214	2948	1240
Grane	94	146	81	807	228	100
Hattfjellidal	103	166	66	919	242	97
Hemnes	294	488	218	2617	670	274
Vefsn	874	1411	633	7871	1808	769

2040

Kommune	0 - 5 år	6 - 15 år	16 - 19 år	20 - 66 år	67 - 79 år	80 år og eldre
Samlet	1273	2315	981	11227	3397	1991
Grane	87	159	64	712	235	149
Hattfjellidal	112	206	84	1040	232	141
Hemnes	287	516	215	2460	705	426
Vefsn	787	1434	618	7015	2225	1275

Utviklingen vises klart i denne tabellen:

Innbyggere 20-66 år i forhold til eldre innbyggere

Denne figuren gir mulighet til å se antall personer i arbeidsfør alder i forhold til to ulike grupper av eldre i 2015, 2020 og 2040. Arbeidsfør alder er 20-66 år mens de eldre aldersgruppene er 67 år og over, og 80 år og over. En reduksjon i forholdstallet mellom de to aldersgruppene betyr at det er færre innbyggere i yrkesaktiv alder per innbygger i den eldre aldersgruppen. For å bytte mellom de to visningsmulighetene er det en knapp over figuren. Framskrivningene er basert på SSBs mellomalternativ.

67 år og over

Kommune	2015	2020	2040
Samlet	3,2	2,9	2,1
Grane	2,6	2,5	1,9
Hattfjellidal	2,7	2,7	2,8
Hemnes	2,9	2,8	2,2
Vefsn	3,4	3,1	2

80 år og over

Kommune	2015	2020	2040
Samlet	10,2	9,8	5,6
Grane	8,6	8,1	4,8
Hattfjellidal	8,9	9,5	7,4
Hemnes	9,1	9,6	5,8
Vefsn	11	10,2	5,5

10 Økonomi

10.1 Dagens kommuneøkonomi – status

3.3.2 Regnskap og budsjett	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum	
Nøkkeltal	2014	2014	2014	2014	2014	
Folketall 31.12 (Beregnet folkemengde)	1 464	1 533	4 528	13 337	20 862	
Pensjonsforpliktelse (Netto)	44 845 000	45 877 000	143 651 708	325 593 000	559 966 708	
Netto pensjonsforpliktelse pr innbygger	30 632	29 926	31 725	24 413	26 841	
Akkumulert premeiavvik (netto)	5 030 491	5 692 886	33 748 866	68 850 961	113 323 204	
Akkumulert premeiavvik pr innbygger	3 436	3 714	7 453	5 152	5 432	
Langsiktig gjeld pr 31.12 (andre lån)	69 580 414	77 571 097	468 984 401	1 193 516 756	1 809 652 668	
Langsiktig gjeld pr 31.12 pr innbygger	47 528	50 601	103 574	89 489	86 744	
Lån til VAR sektoren		3 100 000	91 658 000	351 417 000	446 175 000	
Lån til VAR sektoren pr innbygger		2 022	20 242	26 349	21 387	
Disposisjonsfond	8 343 582	12 822 431	5 221 815	75 420 633	101 808 461	
Disposisjonsfond pr innbygger	5 699	8 364	1 153	5 655	4 880	
Bundne fond	43 534 031	39 835 163	50 720 863	29 287 200	163 377 257	
Bundne fond pr innbygger	29 736	25 985	11 202	2 196	7 831	
Sum investeringsfond	2 724 764	19 404 448	4 124 472	18 743 068	44 996 752	
Sum investeringsfond pr innbygger	1 861	12 658	911	1 405	2 157	
Aksjer og andeler	12 175 291	12 447 976	37 695 105	86 991 787	149 310 159	
Aksjer og andeler pr innbygger	8 316	8 120	8 325	6 523	7 157	
Driftsregnskap						
Skatt fra formue og inntekt	28 174 913	22 625 702	106 975 601	273 515 877	431 292 093	
Rammetilskudd (ekskl. ekstra skjønnsmidl.)	68 901 299	71 322 201	152 137 308	402 667 062	695 027 870	
Skatt+rammetilskudd pr. innbygger	66 309	61 284	57 225	50 700	53 989	50 825
Sum skatt+rammetilskudd 2014	97 076 212	93 947 903	259 112 909	676 182 939	1 126 319 963	-66 000 000
Ny ramme etter 20 år						1 060 319 963
Reduksjon						6,2%

Hovedtallene for de fire kommunene hver for seg og samlet framgår av tabellen ovenfor.

Reduksjon i rammetilskuddet når inndelingstilskuddet er trappet ned etter 20 er vist med rødt.

10.2 Rammereduksjon etter 20 år

Reduksjonen er basert på KS sin beregningsmodell for utslagene på rammen ved en evt. sammenslåing av kommuner (inndelingstilskuddet).

Modellen forutsetter at småkommunetilskuddet og Nord-Norge- tilskuddet fjernes fra inntektssystemet.

Utslag av kommunesammenslåing - rammer				
	Kommunenr	Kommune	Folketall per 1.1.2014	Arbeidsgiveravgift
Tast inn kommunenummer	1824	VEFSN	13 286	5,10 %
Tast inn kommunenummer	1825	GRANE	1 465	5,10 %
Tast inn kommunenummer	1826	HATTFJELLDAL	1 500	5,10 %
Tast inn kommunenummer	1832	HEMNES	4 553	5,10 %
Tast inn kommunenummer	0		0	0,00 %
Tast inn kommunenummer	0		0	0,00 %
Tast inn kommunenummer	0		0	0,00 %
		Sum:	20 804	

"Ny" kommune skal tildeles distriktsindeks. I modellen er gjennomsnitt for eksisterende kommuner lagt inn (kan overstyres):
Hvis aktuelle kommuner har Nord-Norgetilskudd (Namdalen), må "ny" kommune evt gis rett sats kr per innb:

Beregning knyttet til inndelingstilskudd	1000 kr
Tap av basistilskudd (del av kostnadsutj)	-38 511
Tap småkommunetilskudd	-10 950
Tap/gevinst distriktstilskudd Sør-Norge	17 438
Tap/gevinst tilskudd Nord-Norge/Namdalen	-34 223
Kompensasjon ved inndelingstilskudd	66 246

Netto utslag etter inndelingstilskudd 0
(merk nytt nivå første år)
Etter 15 år trappes inndelingstilskuddet ned med 1/5 per år og bortfaller (null) etter 20 år. Beregningsmodell: KS

Grane og Hattfjelldal har småkommunetilskudd på 5,5 mill. hver som faller bort, og alle 4 kommunene har Nord-Norges-tilskudd.

Fjernes både Nord-Norgestilskuddet og småkommunetillegget fra inntektssystemet uavhengig av en sammenslåing, vil det få følgende utslag:

Reduksjon i ramme ved bortfall av småkommunetilskudd og Nord-Norgestilskudd:					
i 1000 kr.	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum
Innbyggere	1 465	1 500	4 553	13 286	20 804
Fjerning av småkommunetilskudd	5 475	5 475	0	0	10 950
Fjerning av N-N-tilskudd	2 410	2 468	7 490	21 855	34 223
Distriktstilskudd tilsvarende Sør-Norge	989	1 013	3 073	8 968	14 043
Netto reduksjon ramme	-6 896	-6 931	-4 417	-12 887	-31 130
Reduksjon pr. innbygger	-4 707	-4 620	-970	-970	-1 496

Til sammen utgjør dette ca. 48% av rammereduksjonen på 66 mill. som følge av en sammenslåing.

10.3 Eiendomsskatt

Alle 4 kommunene skriver ut eiendomsskatt i 2015, men etter ulike alternativer:

Grane og Hattfjelldal: Alle eiendommer i kommunen som ikke har fritak etter loven.

Hemnes: Verker og bruk og næringseiendommer

Vefsn: Verker og bruk, næringseiendommer og boliger og fritidshus i tettbygde strøk.

I tabellen nedenfor vises dagens inntekter fra eiendomsskatten både samlet og pr. innbygger:

Eiendomsskatt	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Summer
E-skatt på boliger og fritidseiendommer - beløp	2 177 000	1 923 000	0	17 559 000	21 659 000
E-skatt på næringseiendommer - beløp	227 000	548 000	715 000	7 540 000	9 030 000
E-skatt på verker og bruk - ekskl. kraftverk - beløp	2 355 000	674 000	4 108 000	28 111 000	35 248 000
E-skatt på kraftverk (ligningstakst 2015) - beløp	2 204 000	2 256 000	53 700 000	6 416 000	64 576 000
Sum e-skatt	6 963 000	5 401 000	58 523 000	59 626 000	
Innbyggere 2014	1 464	1 533	4 528	13 337	20 862
Sum e-skatt pr. innbygger	4 756	3 523	12 925	4 471	

I en felles kommune er det et ufravikelig krav i loven at det skal kun være et utskrivingsalternativ som gjelder. Behovet for en retaksering på et felles tidspunkt er ikke avklart.

Ved forhandlinger i en eventuell sammenføyningsprosess bør dette spørsmålet helst avklares tidlig. Usikkerheten som har oppstått omkring eiendomsskattens framtid omtales mer utfyllende under avsnittet om de ukjente faktorene.

10.4 Kraftinntekter

Kraftinntekter	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Summer
Tilkjent konsesjonskraftmengde pr år - Gwh	9,2	58,5	173,6	28,1	269,4
Registrert alminnelig forbruk i kommunen pr. år - Gwh		41,3	85,6	232,6	359,5
Overskytende konsesjonskraft pr år - Gwh	0	17,2	88	0	105,2
Netto konsesjonskraftpris - øre pr. kWh	14	14	14	14	14
Konsesjonskraftinntekt kommuner	1 288 000	5 782 000	11 984 000	3 934 000	22 988 000
Inntekt overskytende konsesjonskraft	0	2 408 000	12 320 000	0	14 728 000
Sum	1 288 000	8 190 000	24 304 000	3 934 000	37 716 000
Pr. innbygger	880	3 772	2 647	295	1 808
Årlige konsesjonsavgifter	869 000	8 542 000	9 327 000	2 292 510	21 030 510
Naturressursskatt	2 247 091	2 459 974	35 575 000	3 405 677	43 687 742
Eierandel Helgeland Kraft - %	2,50 %	2,50 %	7,00 %	18,30 %	

Kraftinntektene til de 4 kommunene framgår av tabellen ovenfor basert på en stipulert nettoppris på 14 øre pr. kWh for konsesjonskraften.

Konsesjonskraften fra kommunene selges på det åpne markedet og overskuddet etter innkjøpspris varierer med kraftprisene i markedet. Kraftprisen er for nedadgående, noe som i så fall reduserer verdien av konsesjonskraften. I tillegg vil selvkostprisen på kraften fra Røssågaverkene stige pga. de store investeringene.

Det siste året har nettogevinsten på konsesjonskraften vært ca. 15 øre pr. kWh – noe som har gitt en samlet verdi på ca. 40 mill. Hattfjelldal og Hemnes får imidlertid ikke tatt ut mer enn det som tilsvarer alminnelig forbruk i kommunen – resten går til fylkeskommunen (se overskytende konsesjonskraft). Denne overskytende kraften vil tilfalle en ny sammenføyd kommune i sin helhet pga. forbruket i Vefsn. Verdien av denne kraften utgjør nå ca. 15 mill. pr. år, men er på tur nedover. Summen av konsesjonsavgiftene vil i sin helhet tilfalle en ny kommune.

Naturressursskatten samordnes i inntektssystemet slik at nettogevinsten blir betydelig mindre enn det tabellen viser.

Utbytte fra Helgelandskraft varierer mye fra år til år – derfor er det eierandelen som er oppgitt.

10.5 Kommunenes samlede inntekter 2014

Skatt+rammetilskudd pr. innbygger	66 309	61 284	57 225	50 700	53 989	50 825
Sum skatt+rammetilskudd 2014	97 076 212	93 947 903	259 112 909	676 182 939	1 126 319 963	-66 000 000
Ny ramme etter 20 år						1 060 319 963
Reduksjon						6,2%
3.3.4 Eiendomsskatt	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum	
Nøkkeltall						
Eiendomsskatt i % av brutto driftsinntekter	5,0%	2,8%	0,1%	5,0%		
Eiendomsskatt	6 964 439	5 400 931	56 910 309	53 268 095	122 543 774	
Eiendomsskatt pr innbygger	4 757	3 523	12 569	3 994	5 874	
3.3.5 Konesjonskraft						
Nøkkeltall						
Konesjonskraftinntekter	1 288 000	5 782 000	11 984 000	3 934 000	37 716 000	14 728 000
Konesjonskraftinntekter pr innbygger	880	3 772	2 647	295	1 808	NFK
Konesjonsavgifter	869 000	8 542 000	9 327 000	2 292 510	21 030 510	
Konesjonsavgifter pr. innbygger	594	5 572	2 060	172	1 008	
Aksjeutbytte*	1 567 104	1 567 104	4 452 000	11 646 432	19 232 640	
Aksjeutbytte pr innbygger	1 070	1 022	983	873	922	
Sum inntekter	107 764 755	115 239 938	341 786 218	747 323 976		
Sum inntekter pr. innbygger	73 610	75 173	75 483	56 034		

Sammenholdt med dagens inntekter, vil kommunene få følgende reduksjoner hvis småkommunetilskuddet og Nord-Norge-tilskuddet faller bort (forutsatt i KS-modellen):

Reduksjon i ramme ved bortfall av småkommunetilskudd og Nord-Norgestilskudd:				
	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn
Sum inntekter pr. innbygger 2014	73 610	75 173	75 483	56 034
Rammereduksjon pr. innbygger	4 707	4 620	970	970
Ramme etter reduksjon pr. innbygger	68 903	70 553	74 513	55 064
% nedgang	6,4%	6,1%	1,3%	1,7%

Hvorvidt dette blir resultatet vil komme fram i regjeringens forslag til endringer i inntektssystemet, og er derfor en av flere usikre faktorer vedrørende de framtidige økonomiske rammene.

10.6 Nivå på kommunale gebyrer

Kommunale gebyrer er sammensatt av flere elementer, men har det til felles at de skal begrenses til selvkost. Det er også vesentlig å skille mellom løpende årsgebyrer som er en kontinuerlig utgift for kommunenes innbyggere og engangsgebyrer som f.eks. byggesaksgebyrer.

Tabellen under viser gebyrene i de 4 kommunene. For å få en fullstendig sammenligning sett fra innbyggerens synsvinkel, må en også ta evt. eiendomsskatt med i vurderingen.

3.3.6 Kommunale gebyrer					
Nøkkeltall	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Snitt
Årsgebyr for vannforsyning (rapp.år +1)	3734	3100	3337	2931	3 276
Årsgebyr for avløpstjenesten (rapp.år +1)	4931	2000	4504	4843	4 070
Årsgebyr for avfallstjenesten (rapp.år+1)	3117	3117	3104	3117	3 114
Sum årsgebyr	11782	8217	10945	10891	10 459
Saksbeh.geb. privat reg.plan, boligformål. jf. PBL-08 § 33-1.	12923	6457	19280	19780	14 610
Saksbeh.geb. for oppf. av eneb. jf. PBL-08 §20-1 a	7403	5146	7712	17010	9 318
Standardgeb. for oppm.for. for areal tilsv. en boligtomt 750 m2.	6462	19314	4820	20460	12 764

Forurensingsforskriften åpner for områdevis differensiering av vann- og avløpsgebyrene, men det mest hensiktsmessige vil være en harmonisering av avgiftsnivået ved en evt. sammenslåing.

10.7 Økonomisk status

10.8 Oversikt nøkkeltall for lånegjeld og drift

Kostratall	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum
Nøkkeltall					
Netto lånegjeld i kroner	47 789 352	54 010 656	404 545 104	1 087 445 632	1 593 790 744
Netto lånegjeld i kroner pr innbygger	32 643	35 232	89 343	81 536	76 397
Pensjonsforpliktelse i kroner pr innbygger	149 333	150 547	149 757	113 587	
Netto dr. utg. per innb. 1-5 år i kroner, barnehager	145 567	99 296	145 620	141 942	
Netto dr.utg.til grunnskolesektor, per innb. 6-15 år	133 892	157 178	138 062	116 530	
Netto dr.utg. pr. innb. i kr. kommunehelsetj.	2 853	2 819	3 317	2 272	
Netto dr.utg. pr. innb. i kr. pleie- og omsorgtj.	22 004	29 470	27 090	19 686	
Netto dr.utg. til sosialtj. pr. innb. 20-66 år	1 487	3 177	4 075	2 921	
Netto dr.utg. per innb. 0-17 år, barnevernstj.	8 534	4 023	15 338	10 997	
Netto dr.utg. til adm. og styring i kr. pr. innb.	11 150	8 902	6 673	3 816	
Brutto dr.utg. per barn i kom. Barnehage	177 451	149 311	191 031	188 151	
Brutto dr.utg. grunnskole, skolelokaler og skyss	136 706	161 615	125 995	118 319	
Brutto dr.utg pr. mottaker av hjemmetjenester	145 495	248 833	291 936	217 193	
Brutto dr.utg institusjon pr. kom. Plass	1 024 095	1 613 867	1 169 054	1 040 167	
Brutto dr.utg i kr pr km. Kommunal vei og gate	58 200	65 970	94 909	137 195	

Pensjonsforpliktelse og akkumulert premieavvik per innbygger

Pensjonsforpliktelsene per innbygger i små kommunene likt men lavere i Vefsn. Blir lavere for alle unntatt Vefsn ved sammenslåing. Akkumulert premieavvik tidligere år høyest Hemnes og Vefsn. Ved sammenslåing blir akkumulert premieavvik høyere for alle unntatt Hemnes kommune.

Nøkkeltall per innbygger

Forskjeller i netto driftsutgifter per innbygger kan skyldes ønske om å prioritere enkelte tjenesteområder ved å bruke mye penger på dem. En annen forklaring kan være forskjeller i utgiftsbehov og hvor effektivt tjenestene leveres.

Kommunene vil ha ulike standarder på tjenestetilbudet. Store avstander og lite befolkningsgrunnlag påvirker også driftsutgiftene. Kommunen drifter normalt også innenfor egne økonomiske rammer, slik at høye inntekter gir høyt forbruk – og forhåpentligvis bedre tjenester.

10.9 Investeringsplaner, gjeld og fondsmidler

Investeringsplaner 2015-2018					
1000 kr	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum
Skoler og barnehager	1 300	230	4 288	130 675	136 493
Omsorg, institusjoner og boliger	129 650	11 200	11 140	90 366	242 356
Veier, maskiner, trafiksikkerhet og gatelys	4 000	940	12 600	48 650	66 190
Øvrige investeringer	10 150	11 524	51 111	22 132	94 917
Sum investeringer	145 100	23 894	79 139	291 823	539 956
Langsiktig gjeld	69 580	77 571	468 984	1 193 517	1 809 653
Disposisjonsfond	8 344	12 822	5 222	75 421	101 808
Investeringsfond	2 725	19 404	4 124	18 743	44 997
Langsiktig gjeld + investering - disponible fond	203 612	69 238	538 777	1 391 176	2 202 803
Pr. innbygger	139	45	119	104	106

I tabellen over er kommunenes investeringsplaner, gjeldssituasjon og disponible fond summert for å vise kommunenes totale økonomiske status hvis investeringsplanene i økonomiplanene gjennomføres. Den store ulikheten i tallene pr. innbygger vil være en stor utfordring ved en evt. sammenslåing.

Hemnes og Hattfjelldal inngikk i 2015 et forlik med DNB i «Terrasaken». Dette øker disposisjonsfond/ reduserer gjeld hos disse 2 kommunene i forhold til tallene fra 2014.

10.10 Oppsummering og sammenstilling av økonomiske forhold

Forventet ramme 20 år etter sammenslåing blir betydelig lavere for en sammenslått kommune. Inntektsutvikling for 4 selvstendige kommune sammenlignet med en sammenslått kommune er ikke kjent. Det er mulig å effektivisere både i selvstendige kommuner og i sammenslått kommune.

Det kan være stordriftsfordeler på områder som anskaffelser og kjøp. Selv etter en kommunesammenslåing vil mye av infrastrukturen trolig forbli uendret (skoler, sykehjem, veier, vann og avløpsanlegg). Dette begrenser mulighetene til å oppnå effektiviseringsgevinster på tjenestesiden.

Som selvstendig kommuner har politikere og innbyggerne større lokal innflytelse på prioriteringer og ressursbruk. På den annen side kan det bli vanskelig å skape tilfredsstillende tilbud til unge høyt utdannede mennesker slik at kommunen kan rekruttere nødvendig kompetanse i framtiden. Samarbeid og spesialisering over kommunegrensene bør derfor utvikles som et alternativ til evt. sammenslåing.

11 Interne tjenester - kompetanse og kapasitet innenfor økonomi, personal, IKT og tekniske tjenester.

11.1 Økonomi og personal

Bemanningssituasjonen angis som tilfredsstillende både med nødvendig fagkompetanse og kapasitet. Det er et visst faglig samarbeid over kommunegrensene.

Det har vært etablert en egen økonomigruppe som har kartlagt den økonomiske situasjonen i kommunene ut fra regnskaps- og KOSTRA-tall. Se oversikt på [hjemmesiden](#)

11.2 IKT

Bemanningssituasjonen angis som tilfredsstillende både med nødvendig fagkompetanse og kapasitet. Det er et utbredt samarbeid over kommunegrensene. Kommunal IKT-drift er kompleks og faglig og teknisk utfordrende. Kommunene har valgt ulike fagsystemer og samarbeidsløsninger. Se oversikt på [hjemmesiden](#).

Den enkelte kommune sin utstyrsark, digitale systemløsninger, kommunikasjonsløsninger og eksisterende interkommunale IKT-samarbeid vil utfordres ved en kommune-sammenslåing. IKT-plattformer, nettdesign, infrastruktur, inngåtte avtaler, kostnadsfordeling og opplegg for nettilknytning er ut fra gjennomført kartlegging forskjellig fra kommune til kommune, og også mellom etablerte interkommunale samarbeid. Hva som bør håndteres sentralt og hva som bør finne sin løsning mer lokalt, hvilke prinsipper skal legges til grunn og hvilke endringer i eksisterende leverandøravtaler som er nødvendige, vil være viktige problemstillinger å løse for den nye kommunen. Det vil være avgjørende å etablere gode planer og prosesser for dette - fra vedtak om sammenslåing er gjort til harmoniseringen er gjennomført.

Alle kommunene i utredningen har tilgang til bredbåndløsninger i dag og nye forbindelser er under utbygging. Målsetningen er utbygging av høyhastighets bredbåndsinfrastruktur i hele fylket.

Kommunene har stadig behov for endring på IKT-området, uavhengig av kommunereformen. Et eksempel på dette er samhandlingsreformen og behovene for effektiv elektronisk meldingsutveksling i behandlingsskjeden mellom spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse og omsorgstjeneste. Erfaringer så langt viser store variasjoner kommuner imellom når det gjelder å få dette til i praksis. Variasjonene knytter seg både til teknologi og digitale kommunikasjonsløsninger, men også til kompetanse og kapasitet i kommunene til å bruke verktøyene på en hensiktsmessig måte, (jf. KS FoU/2014). Kommunereformen vil utfordre også disse erfaringene og løsningene.

12 Interkommunalt samarbeid – et alternativ

12.1 Status 2014

Dette kapitlet bygger på rapporten «Revidert status for interkommunalt samarbeid i Nordland 2014», utført av NIVI-analyse AS på oppdrag fra Fylkesmannen i Nordland.

Kartleggingen har skjedd med utgangspunkt i en definisjon av interkommunalt samarbeid der følgende typer samarbeid regnes med:

- Alle formelle ordninger med en organisatorisk overbygning dvs. IKS, AS, styre etter kommunelovens § 27 og vertskommune med felles folkevalgt nemnd etter kommunelovens § 28c

- Alle formelle ordninger uten organisatorisk overbygning dvs. vertskommuneavtaler etter kommunelovens § 28b og avtalebasert kjøp og salg av tjenester mellom kommunene

Tallene for Nordland preges også av en stor andel lokale ordninger. Det vært en markert vekst i det lokale samarbeidet etter 2010.

Regionrådsområde	Antall kommuner	Veid snitt pr kommune
Ytre Helgeland	7	35
Ofoten	5	33
Sør-Helgeland	5	33
Salten	9	32
Lofoten	6	31
Vesterålen	6	30
Indre Helgeland	6	27
Sum	44	31

Tabell: Gjennomsnittlig antall ordninger pr kommune i ulike regionrådsområder i Nordland 2014

I Nordland, som i andre fylker, registreres et voksende interkommunalt samarbeid som i økende grad berører lovpålagte velferdstjenester. Det gjelder særlig innenfor helse- og sosialsektoren. Pågående utviklingstrender tilsier at det kan ventes betydelig vekst i det interkommunale samarbeidet de nærmeste årene, bl.a. som følge av samhandlingsreformen som nå er i en oppfølgingsfase.

Kommunenes tjenesteutvikling innenfor samhandlingsreformen har så langt vært preget av lokale løsninger innenfor den enkelte kommune. I Nordland finnes foreløpig ingen eksempler på helhetlig samarbeid gjennom lokalmedisinske sentra, som har preget mye kommunenes tilpasning til reformen i Trøndelagsfylkene. Pågående prosesser mellom kommunene tyder likevel på at det kan komme en interkommunal bølge med oppbygging av en sterkere og mer forebyggende kommunehelsetjenester flere steder i fylket. Det gjelder bl.a. tilbud om øyeblikkelig hjelp i tilknytning til interkommunal legevakt og sykehusene.

Gjennom forpliktende samarbeid har kommunene oppnådd betydelige gevinster i form av mindre sårbarhet, bedre kvalitet på tjenestene til innbyggerne og bedre ressursbruk.

Samarbeidet om kommunale kjerneoppgaver utvikles i stigende grad innenfor funksjonelle kommuneregioner bestående av en vertskommune med tilhørende nabokommuner. For visse oppgaver innenfor administrasjon, næring, infrastruktur, helse, brann og øvrig beredskap pågår en restrukturering i retning av større landskap som dekker flere regionrådsområder eller hele fylket. Økende samarbeid på tvers av fylkesgrensene er en del av utviklingsbildet. Det gjelder særlig i grenseområdet mot Troms, i mindre grad mot Nord-Trøndelag hvor det først og fremst er Bindal kommune som trekkes sørover.

Samarbeidsmønsteret - særlig på Helgeland - går mye på kryss og tvers av regionrådsområdene. Til dette kommer at Bindal på Sør-Helgeland har et betydelig samarbeid på tvers av fylkesgrensen mot Nord-Trøndelag.

En nærmere analyse tyder ikke på systematisk variasjon i omfanget på samarbeidet etter kommunestørrelse målt i innbyggertall. Antall ordninger varierer betydelig både mellom små og mellomstore kommuner. Kommunens geografiske plassering, regiontilhørighet, regionrådets rolle og ikke minst kommunenes holdning til interkommunalt samarbeid, er antakelig viktigere årsaker til dagens samarbeidsmønster. Også økonomisk situasjon, rekrutteringsproblemer og de regionale aktørenes opptreden kan være viktig for å forklare det etablerte samarbeidsmønsteret.

På Indre Helgeland har alle de seks kommunene færre ordninger enn gjennomsnittet for fylket. Grane (29) og Hattfjelldal (28) har flest ordninger, noe som bl.a. skyldes at begge kommuner har flere ordninger med Vefsn. De øvrige kommunene Lurøy (27), Rana (26), Nesna (25) og Hemnes (24) har relativt få ordninger, men har utviklet noen nye ordninger seg i mellom de siste årene og framstår som kjernekommuner på Indre Helgeland.

Indre Helgeland regionråd har utredet andre potensielle samarbeidsområder, men utviklingsarbeidet har hatt lav prioritert av kommunene. Dette kan være en del av forklaringen på hvorfor kommunene har færre ordninger enn gjennomsnittet i fylket. Det er også et utviklingstrekk at noen kommuner kjøper tjenester utenfor egen region. Hemnes har den siste tiden utviklet mer samarbeid mot Vefsn.

I Nordland finnes få eksempler på helhetlig IKT-samarbeid, der både teknologi, driftsløsninger og IKT-organisasjon er felles. Med noen unntak preges mye av dagens IKT-samarbeid av spredte løsninger - ofte med avtaler med flere nabokommuner i kombinasjon med tjenestekjøp fra private aktører.

Kommunene i Nordland samarbeider overraskende lite om en rekke viktige oppgaver. Det gjelder administrative funksjoner, som skatt, lønn og regnskap. Det gjelder viktige helsetjenester som legevakt, kommuneoverlege, miljø- rettet helsevern og ikke minst lokalmedisinsk senter og andre samhandlingstjenester. Det gjelder også samarbeidet om oppgaver innen- for NAV, psykiatri, voksenopplæring, landbruk og naturforvaltning, planfunksjon og tekniske tjenester. Det skyldes trolig ikke at samarbeidsbehovet er lite, men snarere at kommunene ikke har klart å bli enige i fordelingsmessige diskusjoner og om lokalisering av fagpersonell.

Til tross for voksende interkommunalt samarbeid og mange positive nyetableringer de siste årene, preges mye av dagens oppgaveløsning av en svært sårbar og personavhengig kommuneforvaltning i Nordland. Foreliggende kartlegging tilsier at dagens kommunesamarbeid kun i begrenset grad berører kompetanse og kapasitet innenfor de sentrale velferdssektorene. Det registreres store forskjeller i kapasitet og kompetanse innenfor lovpålagte oppgaveområder som barnevern, planlegging, landbruk, brannvern, NAV-kontor og andre sentrale velferdstjenester. Hensynet til likeverdige velferdstjenester og andre nasjonale mål med kommunene, aktualiserer på denne bakgrunn en debatt om både det interkommunale samarbeidet og dagens kommunestruktur i Nordland.

12.2 Regjeringens syn

Regjeringen vil at interkommunalt samarbeid skal reduseres til et minimum som en del av kommunereformen fordi det vurderes som et demokratisk problem at virksomhetene ikke er direkte underlagt det enkelte kommunestyre. Reduksjon av interkommunalt samarbeid beskrives derfor som en styrking av lokaldemokratiet.

12.3 Kommunenes vurderinger

Tilbakemeldingen fra kommunene lokalt er imidlertid med få unntak at samarbeidet fungerer bra og gir en god løsning på de utfordringene små kommuner har med å ha et komplett apparat alene.

Det antydes at IKS kan bli et lokalpolitisk problem hvis organisasjonen omfatter for mange kommuner og kommunepolitikerne av den grunn føler de mister eierskapet til den.

Det ligger også et betydelig potensiale både faglig og økonomisk i et utvidet samarbeid om noen av kommunenes interne tjenester som IKT, økonomi og personal. Dette vil gjøre tjenestene mindre sårbare, styrke fagmiljøene og effektivisere driften – bl.a. gjennom etablering av felles datasystemer med elektronisk brukertilgang.

13 Tjenesteyting for innbyggerne

Ingen av kommunene melder om lang saksbehandlingstid eller restanser. Det har for noen vært utfordringer med å finne nok kvalifiserte søkere innenfor yrkesgruppene ingeniører, sykepleiere og leger. Ingen av de mindre kommunene har egen juridisk kompetanse. Disse tjenestene kjøpes eksternt. Fylkesmannens eller KS sine jurister benyttes en del. For saker som berører eiendomsskatt og kraftspørsmål har LVK spesialkompetanse.

Fagmiljøene er sårbare ved at det er få personer som behersker det enkelte fagfelt fullt ut og oppgaveløsningene blir mer komplekse – ikke minst pga. spesialiserte databaserte fagsystemer.

Det er få klager fra brukerne og inhabilitet oppleves ikke som noe problem selv i små kommuner. Rettssikkerheten vurderes som god, og det er åpenhet i forvaltningen.

Brukernes valgfrihet er begrenset i de små kommunene.

Se hjemmesiden for kommunenes [egenevaluering](#).

13.1 Betydningsfulle oppgaver og rammestyring

13.1.1 Bred oppgaveportefølje

Regjeringen legger til grunn etter anbefalinger fra ekspertutvalget at generalistprinsippet skal følges (alle kommuner skal ha de samme oppgavene) og at kommunestørrelsen i folketall må være slik at kommunene kan ha en bred oppgaveportefølje med redusert statlig detaljstyring. Det forutsettes at interkommunale samarbeidsløsninger avvikles der det ikke er nødvendig pga. store avstander og lavt folketall.

13.1.2 Lokal politisk styring

Sentrale myndigheter skal styre gjennom å gi rammer for den lokale forvaltningen for å gi mest mulig frihet til lokalpolitisk styring og prioritering innenfor rammene. Regjeringen forutsetter da at mange

av kommunene må slå seg sammen for å bli robuste nok til å løse den nye oppgaveporteføljen på en god måte ovenfor innbyggerne.

13.1.3 Levende lokalt folkestyre

Ved å gi mer makt til større kommuner, forutsetter Regjeringen at det vil utløse et større engasjement for lokaldemokratiet ved at politikerne får større ansvar og makt. Større kommuner vil også øke rekrutteringsgrunnlaget til lokalpolitikken.

Tabellen nedenfor viser imidlertid at valgdeltagelsen i de små kommunene er høyere enn i Vefsn, og bykommunene i Norge ligger under landsgjennomsnittet. Dersom valgdeltagelsen kan være en indikasjon på interessen for lokalpolitikken, er den gjennomgående størst i de mindre kommunene.

Kommunestyrevalget. Valgdeltakelse				
	2003	2007	2011	Gj.snitt %
	Valgdeltakelse %	Valgdeltakelse %	Valgdeltakelse %	Valgdeltakelse %
1824 Vefsn	55,5	56,4	58,9	56,9
1825 Grane	64,7	63,8	61,8	63,4
1826 Hattfjelldal	73,2	72,9	69,2	71,8
1832 Hemnes	62,9	69,3	70,9	67,7
Hele landet	59,0	61,2	64,2	61,5
Gj. Snitt bykommuner	56,7	59,0	62,2	59,3

14 Effektivitet og størrelse av organisasjonen

Ut fra ideene knyttet til New Public Management (NPM) er det en sammenheng mellom størrelse og effektivitet i en organisasjon – også kalt stordriftsfordeler. I en struktur med en stor grad av automatisering av oppgavene basert på avanserte og kostbare tekniske løsninger, vil dette være en forventet sammenheng.

Der i stor grad tjenestene handler om kontakt mennesker i mellom, vil det være mindre effektivisering å hente på å øke størrelsen betydelig.

14.1 Kommunebarometeret

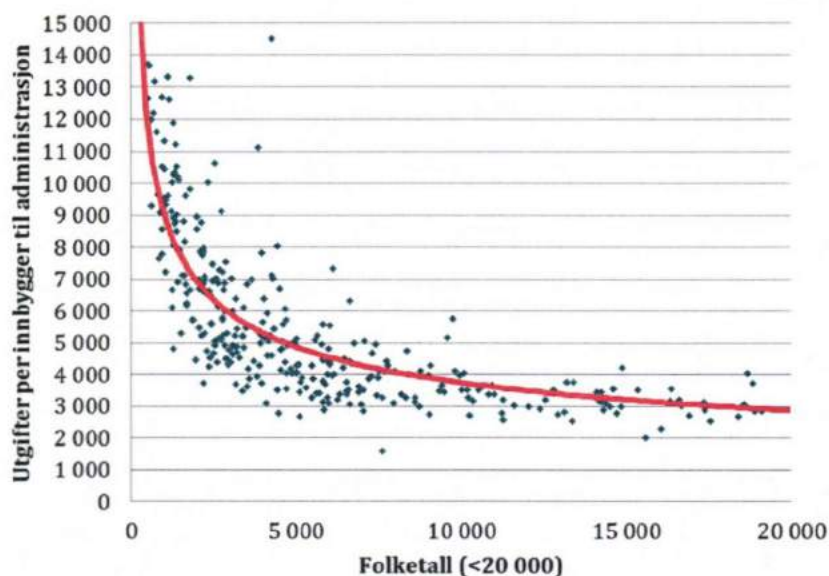
Kommunebarometeret er en rangering av kommunene etter tjenestenivå sammenholdt med bruken av økonomiske ressurser. Kommuner med høye inntekter har derfor vanskelig med å nå opp i rangeringen.

I tabellen under er de 20 høyest rangerte kommunene vist med folketall. Tabellen viser ingen sammenheng mellom rangeringen av kommunene og kommunestørrelsen (antall innbyggere) ut fra de kriteriene som benyttes i barometeret.

Kommunebarometer 2015							
Knr	Kommune	Fylke	Gruppe	Korrigert inntekt	Rangering nøkkeltall alene	Endelig plassering - justert for inntektsnivå	Folketall 1.01.2013
1634	Oppdal	Sør-Trøndelag	G11	101	3	1	6 794
1445	Gloppen	Sogn og Fjordane	G11	98	13	2	5 676
1743	Høylandet	Nord-Trøndelag	G05	105	4	3	1 263
1420	Sogndal	Sogn og Fjordane	G08	100	11	4	7 477
1002	Mandal	Vest-Agder	G08	93	24	5	15 237
220	Asker	Akershus og Oslo	G13	102	10	6	57 418
214	Ås	Akershus og Oslo	G07	94	31	7	17 568
216	Nesodden	Akershus og Oslo	G07	94	38	8	17 998
811	Siljan	Telemark	G01	96	33	9	2 440
1432	Førde	Sogn og Fjordane	G08	99	25	10	12 559
217	Oppegård	Akershus og Oslo	G13	97	32	11	25 963
619	Ål	Buskerud	G03	103	19	12	4 761
706	Sandefjord	Vestfold	G13	91	67	13	44 629
211	Vestby	Akershus og Oslo	G07	93	61	14	15 605
1449	Stryn	Sogn og Fjordane	G10	95	52	15	7 105
1119	Hå	Rogaland	G07	94	59	16	17 635
104	Moss	Østfold	G13	96	53	17	30 988
512	Lesja	Oppland	G05	115	8	18	2 145
438	Alvdal	Hedmark	G02	102	30	19	2 449
441	Os (Hedm.)	Hedmark	G05	101	36	20	2 035

14.2 Kommunale administrasjonsutgifter

I figuren under så vises sammenhengen mellom kommunestørrelse (innbyggertall) og kostnadene til administrasjon av kommunene i Norge (SSB 2013):

Figur Sammenhengen mellom administrasjonsutgifter og innbyggertall 2013. Kilde: KOSTRA

Figuren viser at det er først ved kommuner med færre enn 4 – 5000 innbyggere at administrasjonskostnadene pr. innbygger virkelig skyter i været. Ved en sammenslåing vil det i

hovedsak være innen administrative oppgaver og interne tjenester at rasjonaliseringsgevinsten kan tas ut. De eksterne tjenestene forutsettes utført i samme omfang som før. Figuren vil derfor gi en bra indikasjon på innsparingspotensialet ved en evt. sammenslåing:

Netto driftsutgifter administrasjon og styring 2014					
	Grane	Hattfjelldal	Hemnes	Vefsn	Sum
KOSTRA - pr. innbygger	11 150	8 902	6 673	3 816	
Innbyggere	1 464	1 533	4 528	13 337	20 862
Sum - 1000 kr.	16 324	13 647	30 215	50 894	111 080
Adm. og styringskostn. - nivå Vefsn - 1000 kr.				3 816	79 609
Innsparingspotensiale - 1000 kr.					31 470

Tabellen for de 4 kommunene viser samme tendens som det nasjonale diagrammet for KOSTRA.

Tallene i tabellen er imidlertid ikke helt sammenlignbare med diagrammet fordi tabellen også inneholder kostnader til politisk virksomhet. Ved å legge dagens administrasjons- og styringskostnader for Vefsn kommune til grunn for en ny regionkommune, viser det et innsparingspotensial på ca. 31,5 mill. pr. år. Dette er imidlertid betydelig lavere enn den forventa reduksjonen i rammene på kr. 66 mill. etter 20 år ved en sammenslåing.

14.3 Personalpolitikk og struktur

Inndelingsloven har klare bestemmelser om hvordan en sammenslåing skal organiseres og gjennomføres formelt når først vedtakene om sammenslåing er gjort.

Ved en sammenslåing vil det normalt bli overtallighet på ledernivå. Det må startes en prosess med de ansatte umiddelbart for å avklare vilkårene og betingelsene som skal gjelde ved virksomhetsoverdragelsene til den nye enheten.

Det må brukes tilstrekkelig med tid for å få gjennomført en god prosess, men uten å «seigpine» de ansatte.

15 Samfunnsutvikling

15.1 Kommunens rolle som samfunnsutvikler

Rollen som samfunnsutvikler handler om langsiktig arealbruk og utbyggingsmønster, utbygging av infrastruktur, steds- og sentrumsutvikling, næringsutvikling, miljø og folkehelse i videste forstand.

En viktig målsetting med kommunesammenslåing er å få en kommune som kan spille en større rolle som både lokal og regional samfunnsutvikler. Dette forutsetter også at kommunen har tilstrekkelig kompetanse og ressurser både til arealplanlegging, næringsarbeid, kulturtiltak, miljøvern, nettverksbygging og etablering av gode partnerskap.

Ulempen med en stor kommune kan være lokalbefolkningen sin reduserte innflytelse på beslutningene som berører deres nærområder - både administrativt og politisk.

15.2 Næringsutvikling og tilrettelegging

En viktig målsetting for de fleste kommuner er å stimulere til næringsutvikling og økt sysselsetting. Dette er noe som også krever kompetanse, evne til nettverksbygging, gode planer og god infrastruktur. Dersom forutsetningene ellers er til stede, kan en samlet næringspolitikk bidra til å styrke grunnlaget for næringsutviklingen i hele regionen.

Regionen er preget av en betydelig grad av pendling mellom kommunene – noe som tilsier et tett samarbeid mellom kommunene for å skape et felles grunnlag for utvikling.

Utpendling								
Kommune	ARBEIDS-TAKERE	PENDLER IKKE	1.	2.	3.	4.	5.	ANDRE
Samlet	10235	8854	Rana: 595	Alstahaug: 113	Oslo: 91	Trondheim: 88	Bodø: 52	442
Grane	711	454	Vefsn: 171	Hattfjelldal: 19	Trondheim: 10	Alstahaug: 8	Rana: 8	41
Hattfjelldal	711	576	Vefsn: 71	Grane: 12	Rana: 10	Oslo: 7	Alstahaug: 6	29
Hemnes	2138	1388	Rana: 482	Vefsn: 76	Andøy: 23	Bodø: 20	Oslo: 18	131
Vefsn	6675	5983	Rana: 95	Alstahaug: 86	Hemnes: 73	Oslo: 63	Trondheim: 63	312
Innpendling								
Kommune	ARBEIDST- AKERE	PENDLER IKKE	1.	2.	3.	4.	5.	ANDRE
Samlet	9578	8854	Rana: 183	Leirfjord: 82	Alstahaug: 57	Brønnøy: 39	Bodø: 35	328
Grane	506	454	Vefsn: 17	Hattfjelldal: 12	Namsskogan: 7	Levanger: 2	Brønnøy: 2	12
Hattfjelldal	622	576	Grane: 19	Vefsn: 6	Hemnes: 5	Oslo: 2	Trondheim: 2	12
Hemnes	1626	1388	Rana: 104	Vefsn: 73	Fauske: 7	Bodø: 6	Stord: 4	44
Vefsn	6824	5983	Grane: 171	Leirfjord: 77	Rana: 77	Hemnes: 76	Hattfjelldal: 71	369

Kilde: SSB 2013

Tabellen viser en stor utpendling fra Hemnes til Rana, og en betydelig pendling motsatt. Det er stor innpendling fra Grane til Vefsn. Utpendlingen fra Vefsn er noenlunde jevnt fordelt på Rana, Alstahaug og Hemnes. Hemnes har en mye større sysselsettingsmessig tilknytning til Rana enn til Vefsn.

Det interkommunale næringsfaglige samarbeidet mellom de ansatte i kommunene følger grensene til Indre Helgeland Regionråd. Rana Næringsforening har en underavdeling i Hemnes.

15.3 Sårbarhet

Sårbarhetsindikator

Denne indeksen sier noe om hvor sårbart næringslivet i kommunen er. En kommunes næringsmessige sårbarhet er i denne sammenheng målt ved å kombinere tre indikatorer – hjørnesteinsfaktor, bransjespesialisering og arbeidsmarkedsintegrasjon. En høyere verdi tilsvarer større sårbarhet. Denne sårbarhetsindeksen er utviklet av Telemarksforskning og viser sårbarheten til kommunene i Norge basert på 2011-tall.

Kommune	SÅRBARHETS-INDIKATOR
Grane	34
Hattfjelldal	40,1
Hemnes	14,7
Vefsn	16,5

Tabellen viser at Grane og Hattfjelldal har en svært høy sårbarhetsindikator fordi næringslivet der er preget av få hjørnesteinsbedrifter som bærer en betydelig del av sysselsettingen lokalt. Dersom

driften ved noen av hjørnesteinsbedriftene opphører, vil det få store konsekvenser for lokalsamfunnet.

16 Organisering av tjenesteproduksjon og myndighetsutøvelse i en eventuell regionkommune.

16.1 Avstand til nytt kommunesenter

De fire kommunene har landfaste veiforbindelser med overkommelige avstander til det naturlige kommunesenteret Mosjøen.

Tabellen under gir en oversikt over kjøretid med bil i minutter til kommunesenteret fra ulike steder. Kjøretider over 1 time er merket med gult og kommunesentra er skrevet med rødt.

Avstander og kjøretider med bil/ fra til Mosjøen		
Fra	km	Tid, min.
Hemnesberget	75	70
Finneidfjord	64	55
Bjerka	58	50
Korgen	48	42
Elsfjord	43	40
Drevja	21	20
Bleikvasslia	70	65
Hattfjelldal S	75	65
Varntresk	117	115
Åkervik	92	85
Susendal	100	90
Majavatn	90	75
Svenningdal	55	50
Trofors	42	35
Fiplingdal, kryss	70	70

Størrelsen på den nye kommunen og reiseavstandene vil åpenbart kunne påvirke de eksisterende lokalsamfunnene og ha konsekvenser for innbyggerne. Konsekvensene vil i stor grad bli påvirket av hvilke valg kommunene gjør i forhold til politisk organisering, antall kommunestyrerepresentanter og ikke minst administrativ organisering.

16.2 Digitalisering og ny kommunikasjon som alternativ til fysisk nærhet

Innbyggernes kommunikasjon og dialog med kommunene har endret seg radikalt de siste par tiårene. Fra manuell og byråkratisk saksbehandling og kommunikasjon gjennom brev og oppslag, ser vi nå at kommunene jobber systematisk og strategisk for å forbedre dette. Gjennom digitalisering, nye og bedre arbeidsmetoder og dialog gjennom nettsider og sosiale medier skal kommunene være beredt til å møte framtida. Likevel har kommunene i liten grad digitalisert sine publikumsretta tjenester.

Flere kommuner jobber i dag aktivt med digitalisering for å oppnå bedre tjenester for innbyggerne og mer effektiv saksbehandling. Det finnes eksempler på kommuner som tilrettelegger for at innbyggerne skal kunne søke om alle tjenester, følge behandlingen av sin egen sak og kommunisere direkte med sin saksbehandler. Behovet for å oppsøke et rådhus eller servicetorg blir da minimalt og kommunen kan bruke mer midler på tjenesteproduksjon framfor saksbehandling.

Det vil være naturlig for en eventuelt ny storkommune å jobbe systematisk med digitalisering av tjenester. Dette vil både bidra til effektivisering i saksbehandlingsprosesser og administrasjon, samtidig som det kan gi innbyggerne bedre tilgjengelighet til tjenester, bedre informasjon om behandlingen av egne saker og lettere dialog med saksbehandlere. Alternativt bør det etableres et utvidet samarbeid kommunene i mellom for utvikling og iverksetting av felles publikumsløsninger.

16.3 Kommunale arbeidsplasser

Jo større grad av samlokalisering som velges, jo større vil effektiviseringen være. Samtidig ser vi at den kommunale sysselsettingens andel av arbeidsmarkedet er betydelig større for Grane, Hattfjelldal og Hemnes enn for Vefsn. En reduksjon i kommunalt administrative stillinger har derfor større konsekvenser for lokalsamfunnene der, enn tilfellet ville vært i Vefsn.

I små samfunn har de kommunale arbeidsplassene i administrasjonen også en verdi utover selve sysselsettingen. Det er gjerne besatt av folk med høy utdanning og kompetanse som også er en ressurs i lokalsamfunnet utenfor arbeidstiden- og som dermed bidrar til byggingen av lokalsamfunnet og opprettholde befolkningsgrunnlaget. Denne realiteten vil naturlig inngå i de små kommunene sin vurdering av en eventuell sammenslåing.

For å redusere de samfunnsmessige konsekvensene ved tap av kommunale arbeidsplasser bør det vurderes en viss grad av funksjonsdeling, ved at enkelte avgrensede tjenester lokaliseres i noen av de øvrige kommunene. Dette vil redusere effektiviseringsgevinsten noe og gi en noe mer kompleks organisasjon, men vurderes til å være et viktig virkemiddel dersom en sammenslåingen skal kunne realiseres. Aktuelle tjenester for funksjonsdeling kan være regnskap, lønn, landbruk, barnevern, samt plan- og byggesaksbehandling. Innhold og omfang i eventuell funksjonsdeling bør være gjenstand for forhandling mellom kommunene i forbindelse med utarbeidelse av eventuelle intensjonsavtaler. En funksjonsdeling bør uansett også være tema for interkommunalt samarbeid uavhengig av kommunereformens intensjoner om sammenslåing.

En organisering uten en viss grad av administrativ samlokalisering i Mosjøen medføre at store deler av fordelene med en sammenslåing uteblir. Tar en utgangspunkt i brukerperspektivet og innbyggernes behov for tjenester bør det være mulig å gjennomføre en betydelig grad av samlokalisering, uten at kvalitet og service svekkes.

16.4 Mulige organisasjonsmodeller

I det følgende vil vi se nærmere på fire mulige organisasjonsmodeller for administrative oppgaver og funksjoner i en ny storkommune:

- i. Samlokalisering av administrative oppgaver**
- ii. Geografisk funksjonsdeling**
- iii. Desentralisert administrasjon**

iv. Lokale servicekontor

Valg av organisasjonsmodell vil ha ulike konsekvenser for blant annet tilgjengelighet for brukere, integrasjon av fagmiljø og økonomiske gevinster.

16.4.1 Samlokalisering av administrative oppgaver

Som analysen viser, er potensialet for stordriftsfordeler betydelig, spesielt innenfor administrasjon. En stor del av potensialet ligger i samlokalisering av administrative oppgaver og funksjoner. Dette vil typisk gjelde sentraladministrasjonen, tekniske funksjoner, plan- og byggesaksavdeling, oppmålingsavdeling, kultur, barnevern, PPT, næringsavdeling, landbruk m.m. I praksis vil dette gjelde tjenester hvor geografisk lokalisering ikke er avgjørende for innbyggernes opplevelse av kvalitet og tilgjengelighet. I en slik modell er det mest funksjonelt at det meste av kommunenes administrative oppgaver og funksjoner samlokaliseres på samme sted.

Forventede konsekvenser ved en samlokaliseringsmodell er:

- Økonomiske stordriftsfordeler
- Større fagmiljø og forventet positiv effekt på rekruttering og kompetanse
- Større distanse til bruker i myndighetsutøvelse
- Mindre muligheter for tilgjengelighet for innbyggerne gjennom direkte kontakt
- Potensielt lang reisevei for ansatte som får nytt arbeidssted
- Færre kompetansearbeidsplasser i distriktene
- De mest positive konsekvensene er her knyttet til effektivisering gjennom lavere administrasjons-utgifter og mulighetene for større fagmiljø.

Et vesentlig tema vil imidlertid være betydningen av at et antall stillinger i Grane, Hattfjelldal og Hemnes vil bli flyttet til Mosjøen. Dette er stillinger få bedrifter i nærmiljøet kan dekke opp, slik at ansatte kan bli stilt overfor valget mellom å pendle eller å risikere arbeidsledighet.

16.4.2 Geografisk funksjonsdeling

En geografisk funksjonsdeling i en eventuell regionkommune medfører at funksjoner og avdelinger som har naturlig samhandling, samlokaliseres i de forskjellige kommunesentrene. Dette kan bygge på eksisterende interkommunale samarbeid, eller opprettes som en del av en kommunesammenslåing. På samme måte som for modellen ovenfor er dette mest aktuelt for tjenester hvor innbyggerne er lite avhengig av direkte oppmøte. I praksis innebærer dette en deling av de administrative funksjonene mellom dagens fire kommuner.

- Geografisk funksjonsdeling kan for eksempel brukes for tjenestene:
- Økonomi, regnskap og lønn, barnevern, PPT og familievernkontor, kultur, plan og byggesaksbehandling og landbruk.
- En geografisk funksjonsmodell vil kunne ha følgende konsekvenser:
- Større fagmiljø og mulighet for spesialisert kompetanse innenfor den enkelte tjenesten
- Fordeling av vekstimpulser, utvikling og ikke minst arbeidsplasser mellom dagens fire kommuner
- Lavere stordriftsfordeler og økonomiske gevinster sammenlignet med samlokaliseringsalternativet
- Tilgjengeligheten for innbyggerne vil variere etter bosted og aktuell tjeneste

- Mindre optimal samhandling og en kompleks organisasjon sammenlignet med samlokaliseringalternativet

Denne modellen kan oppfattes som en slags kompromissløsning for at ikke noen av kommunene skal få et for stort tap av arbeidsplasser i forbindelse med kommunesammenslåingen. Det medfører også at det blir en slags mellomløsning som kan være krevende driftsmessig. Flere kommuner som forhandler om sammenslåing drøfter forskjellige varianter av denne modellen. Felles for disse kommunene er at det primært er snakk om sammenslåing av to kommuner, og at kommunene er omtrent jevnstore.

16.4.3 Desentralisert administrasjon

En desentralisert modell innebærer at hoveddelen av de administrative funksjonene videreføres på samme lokaliteter som i dagens kommuner. Det etableres en felles sentral ledelse i den nye kommunens kommunesenter, mens den øvrige administrasjonen opprettholdes som før. Dette innebærer at alle dagens kommunehus eller rådhus videreføres som i dag, med et bredt spekter av funksjoner. Ansatte får da i stor grad samme arbeidssted som i dag.

Denne modellen antas å få følgende konsekvenser:

- God tilgjengelighet for innbyggerne
- Kortere reiseavstand for ansatte
- Dagens kommunesenter beholder samme antall kommunale arbeidsplasser som i dag
- Dagens fagmiljø videreføres, men det gir ingen mulighet for større fagmiljø eller spisskompetanse
- Samhandlingen internt i den nye kommunen vil bli komplisert
- Det vil ikke være mulig å hente ut noen økonomiske stordriftsfordeler

En slik modell vil i praksis innebære videre drift av fire selvstendige kommuner, selv om kommunene formelt sett er sammenslått. Det vil ikke være mulig å utvikle en felles organisasjonskultur og en tydelig helhetlig linje så lenge driften videreføres som i dag. Forenklet sagt kan man spørre seg om det har noen hensikt å slå sammen kommunene dersom driften videreføres som i dag og det ikke er mulig å hente ut noen stordriftsfordeler.

Dersom en slik modell i det hele tatt vurderes, vil vi sterkt anbefale at ansatte innen samme fagområde samles på felles arbeidsplass/rådhus minst 1 – 2 dager i uka slik at det blir mulig for ledelsen å utvikle en viss form for faglig samordning og arbeidsmiljø.

16.4.4 Lokale servicekontor

Selv om de administrative tjenestene samlokaliseres enten i et nytt kommunesenter eller fordeles mellom de gamle kommunene, kan det være fornuft med noe administrativ drift i dagens kommunesenter også etter en kommunesammenslåing.

En mulighet er opprettelse av lokale servicekontor i dagens kommuner. Dette innebærer en begrenset bemanning som fungerer som førstelinjetjeneste for publikum. Her kan innbyggere få informasjon om kommunens tjenester, levere søknader og avtale møter med saksbehandlere. På den måten opprettholdes noe av tilgjengeligheten til kommunens tjenester samtidig som servicekontoret blir et kontaktpunkt for innbyggerne der de kan få hjelp med de fleste spørsmål. Lokalt servicekontor kan for eksempel etableres i dagens rådhus/kommunehus for å utnytte deler av lokaler som kan bli

stående tomme. En annen mulighet er å etablere servicekontor i tilknytning til for eksempel bibliotek. På den måten kan en oppnå større fleksibilitet i utnyttelsen av ressursene, samtidig som innbyggerne vil oppleve større tilgjengelighet gjennom åpningstid også på kveldstid.

Det anbefales at det i et eventuelt servicekontor etableres møterom med videokonferanseutstyr. På den måten kan innbyggerne bestille møte med sin saksbehandler, som har kontor i en annen del av kommunen, og med bistand fra det lokale servicekontoret gjennomføre møte med for eksempel en byggesaksbehandler via videokonferanse. På den måten får innbyggerne samme tilgang til saksbehandlerne som tidligere, selv om disse er samlokalisert i et nytt kommunesenter.

Opprettholdelsen av lokale servicekontor vil være noe mer ressurskrevende enn en fullstendig samlokalisering. Samtidig vil det, uten veldig store kostnader, bidra til å opprettholde nærheten til innbyggerne og god tilgjengelighet til kommunenes tjenester.

17 Lokaldemokrati

17.1 Identitet, tilhørighet og lokalt engasjement

Forskning viser at engasjementet for lokalsamfunnet gjerne er størst i små samfunn der «alle kjenner alle» og fellesskapsfølelsen er og dugnadsånden er sterk. Avstanden mellom de som styrer og de som blir styrt er kort - noe som gir helt andre muligheter for innflytelse på de politiske prioriteringene og utviklingen av lokalsamfunnet.

En stor andel av befolkningen blir engasjert i politiske verv og frivillige organisasjoner i løpet sitt voksne liv, og patriotismen og innsatsviljen kan være betydelig.

I små samfunn der holdningene til lokalsamfunnet er positive i utgangspunktet, vil denne trenden gjerne forsterkes. På den annen side kan negative holdninger få større innflytelse i tette relasjoner enn ellers.

En viktig del av en god identitetsopplevelse er å være synlig for omverden med et positivt omdømme. Det skaper stolthet og engasjement for lokalsamfunnet. En ordfører er en viktig del av denne synligheten og omdømmet utad samtidig som hun eller han bør ha en samlende rolle utad. En reduksjon av ordførerkorpset kan derfor få betydelige negative konsekvenser for utviklingen i mange distriktssamfunn. Tap av kommunestatus er lik tap av synlighet for et område - se [«Kommunen og bosettingsmønsteretB.pptx» - Aarsæther, UiT 2014](#)

17.2 Lokal påvirkning på ressursforvaltning og arealbruk

I kommunereformprosessen har det nesten utelukkende vært fokus på tjenestetilbudet til innbyggerne og samfunnsutviklingen knyttet til bo- og arbeidsmarked.

Et regionsenter som overtar sitt tynt befolka omland vil også i stor grad overta forvaltningene av ressursene og arealene der på grunn av fordelingen av den politiske makta og velgergrunnlaget. Dette kan også skape motsetninger ut fra at den urbane delen av befolkningen kan ha andre interesser i areal- og ressursbruken enn de lokale fastboende. Noe av dette kan fanges opp gjennom etablering av lokalutvalg med reell innflytelse og andre forhold som kan beskrives i en intensjonsavtale. En intensjonsavtale har imidlertid en begrenset verdi ut fra om den blir respektert eller ikke.

17.3 Fordelingen av godene

Gjennom en rekke spørreundersøkelser i forbindelse med kommunereformprosessen viser det seg et tydelig mønster ved at befolkningen i små kommuner er negative til sammenslåing mens det er en overveiende positiv holdning i byer og regionsentra. Det ligger i dette en klar forventning om at utkantene vil bli nedprioritert i en stor kommune når innsparingene skal gjennomføres.

Inndelingstilskuddet sørger for at økonomiene opprettholdes på noenlunde samme nivå de neste 15 årene, men deretter kommer nedtrappingen med betydelige reduksjoner i rammene.

Innsparingspotensialet som ligger i mer effektiv administrasjon oppveier på langt nær reduksjonen som forventes. Dermed må det også komme reduksjoner i tjenestetilbudet. En intensjonsavtale kan fungere over en viss tid, men blir økonomien presset, vil også avtalen bli satt under press.

17.4 Profesjonalisering av politikerrollen

I en stor regionkommune der det totale antallet lokalpolitikere har blitt redusert og saksmengden økt, vil det gå i retning av en profesjonalisering av politikerrollen med utvida frikjøpsordninger. Dette vil kunne styrke politikerrollen ved at settes av ressurser og tid til å drive politikk, men samtidig blir avstanden til velgerne større.

17.5 Organisering i flere politiske nivå (lokalutvalg o.l.)

Ved sammenslåing til store enheter bør det etableres områdeutvalg med en viss myndighet og innflytelse over saker som berører deres område. Skal de kunne arbeide rasjonelt, vil det være behov for et sekretæriat som tilrettelegger for aktiviteten deres – noe som vil kreve egne administrative ressurser.

Lokale utvalg vil kunne bidra til å opprettholde nærheten til politiske beslutningstakere. Forskning viser at et ekstra nivå i form av en nærdemokratiordning kan gjøre det enklere for innbyggerne å få dialog med politikerne. Samtidig bidrar en slik ordning til at politikerne får innspill fra ulike deler av kommunen og dermed økt legitimitet for vedtak som fattes. Det legges vekt på å finne en organisering av utvalgene som unngår at disse blir en arena for rivalisering mellom bygder. Man bør ikke legge vekt på at det skal bli flest mulig utvalg, men heller funksjonelle enheter som varer over tid.

17.6 Politiske partier i en ny geografi

De politiske partiene må stille med lister dekker hele den nye kommunen. Det betinger en ny organisering av lokallagene og en struktur som ivaretar hele kommunen. Skal en sammenslåing bli vellykket, må flertallet i alle partiene vise raushet ovenfor mindretallet og ivareta alle områder på en god måte.

17.6.1 Rekruttering og deltagelse

Lokallagene kan få et større rekrutteringsgrunnlag ved en sammenslåing, men samtidig er det viktig at alle deler av kommunen blir involvert i det politiske arbeidet og får gehør for sine synspunkter. Det kan bedre rekrutteringsgrunnlaget til lokalpolitikken at politikerne får større ansvar, men samtidig er det risiko for at avstanden blir vel stor mellom velgerne og de valgte. Det kan føre til et mindre engasjement for politisk arbeid generelt, men at det isteden viser seg som et aksjonsdemokrati omkring enkeltsaker.

18 Samlet oppsummering og konklusjon på utredningsoppdraget

18.1 Kompetanse og kapasitet

Kommunene forventer som et resultat av den demografiske utvikling å få størst utfordringer med både relevant kompetanse og tilstrekkelig kapasitet innenfor pleie og omsorg. Dette er en utfordring som neppe kan løses gjennom kommunesammenslåing alene da dette er resultatet av en nasjonal utvikling. Men trenden vil, ut fra utviklingen vi allerede ser, ramme de små distriktskommunene sterkest der «forgubbingen» har kommet lengst.

Selv om tilbakemeldingen fra kommunene om at rekruttering av fagfolk foreløpig går bra innenfor de fleste fagfelt, vil den demografiske utviklingen alene skape en stadig større konkurranse om arbeidskraft med rett kompetanse. Fortsetter utviklingen i samme retning, kan det til slutt bli umulig - spesielt for de små kommunene - å klare å gi et godt nok tilbud til sine innbyggere. Da kan det bli avgjørende for rekrutteringen å kunne tilby et større og bredere fagmiljø i en større organisasjon.

Disse framtidsutsiktene bør kanskje være den viktigste faktoren i vurderingen av en eventuell kommunesammenslåing sammen med risikoen for en merkbar omlegging av inntektssystemet for kommunene. Dette fremtidsbildet vil høyst sannsynligvis også føre til at spørsmålet om kommunesammenslåinger stadig vil komme opp på nytt med visse mellomrom.

18.2 Økonomi

Ut fra dagens betingelser har alle 4 kommunene økonomiske rammer som kan gi et godt tilbud til innbyggerne sine. Spesielt Hemnes har et ekstra stort handlingsrom med sine betydelige kraftinntekter i forhold til folketallet.

De økonomiske rammevilkårene er imidlertid usikre framover, og de forespeila reduksjonene i rammene over tid gjennom avtrapping av inndelingstilskuddet indikerer at både administrasjonen må effektiviseres betydelig og tjenestetilbudet reduseres – samtidig som avstandsulempene øker. Særordninger som småkommune- og Nord-Norgestilskudd kan bli fjernet uavhengig av kommunereformen, og det kan skje mye raskere enn reduksjonen i inndelingstilskuddet som vil komme om 15 – 20 år.

Det ligger også i kortene at en styrking av kommuneøkonomien gjennom inntektssystemet først og fremst vil komme folkerike vekstkommuner til gode framover, og at fraflyttingskommuner i utkantene vil slite økonomisk med stagnerte eller reduserte rammer.

Ulike utgangspunkt for kommunene angående gjeld, fondsavsetninger, eiendomsskatteinntekter, kraftinntekter, etterslep på vedlikehold og investeringsbehov kompliserer en evt. sammenslåing betydelig. Det gir ikke noen ansporing til de best situerte til å gå inn i et fellesskap med økt gjeld og investeringsbehov – og reduserte inntekter. Endra rammebetingelser kan imidlertid forskyve forholdet mellom kommunene i framtida.

18.3 Sårbarhet

Alle fire kommunene er sårbare i forhold til foreslåtte endringer i eiendomsskatten for verker og bruk, men Vefsn og Hemnes aller mest.

De to minste kommunene, Grane og Hattfjelldal, er i en spesiell sårbar situasjon på grunn av avhengigheten av få hjørnesteinsbedrifter. Skulle noen av dem måtte gi opp, vil det få store ringvirkninger i lokalsamfunnene og sannsynligvis også for framtidig bosetting.

Skulle et slikt scenario inntre, vil det gjøre disse samfunnene helt avhengig av hjelp utenfra i en overgangsfase uavhengig av kommunegrenser. Men det ville også være en klar fordel å ha en større administrasjon og utviklingsmiljø i ryggen hvis en slik situasjon skulle oppstå.

Ledige stillinger i Grane kommune, pleie og omsorgsavdelingen

3 stk 23% stillinger som personlige assistenter med arbeid hver 3. helg i hjemmetjenesten.

1 stk 50% sykepleierstilling med arbeid hver 3.helg i hjemmetjenesten.

For sykepleierstillingen kreves førerkort klasse B.

Spørsmål ang stillingene kan rettes til avdelingsleder v. hjemmetjenesten tlf. 75 18 08 50. (evt 75 18 08 52)

Søknader sendes Grane kommune, Servicetorget innen

Utredning nedenfor kan betraktes som felles null alternativ med kunnskapen som forelå sommeren 2015.

Fase 2 - Hvordan vurderer kommunen framtidsutsiktene i et perspektiv på 15-20 år?

I denne fasen skal vi vurdere konsekvensene av å etablere «Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn» og det er bl.a. spørsmål hentet fra veilederen «Veien til ny kommune» som er lagt til grunn for oppdraget.

De spørsmålene forventes besvart av administrativ ledelse i hver kommune med grunnlag i faktagrunnlaget som prosjektledelsen har sammenstilt ut fra materiale innsamlet i fase 1. I svarfeltet for hvert spørsmål er det innledet med en kort oppsummering av fakta som er relevant for spørsmålet.

Tema:

- Mål for utviklingen i egen kommune
- Økonomi
- «Nullalternativet»
- Interkommunalt samarbeid
- Tjenesteproduksjon
- Myndighetsutøvelse
- Samfunns-/stedsutvikling
- Demokratisk arena

Besvarelsen sendes prosjektleder innen 14.august 2015.

OVERORDNET LEDELSE

Mål for utviklingen i egen kommune – besvares av den enkelte kommune

Hvilke visjoner og mål har en for framtidig utvikling i kommunen?

Visjon Grane:

Grane kommune midt i blinken. Grane skal utvikles til å bli en kommune der distriktsarbeidsplasser skapes, der lokale fortrinn utnyttes på en bærekraftig måte og hvor det er et godt sted å bo og vokse opp i.

Visjonen følges opp med flere målformuleringer innen næringsutvikling, utdanning og kompetanse, identitet og omdømme, befolkningsutvikling med vek på engasjement av ungdom og kvinner, kultur og fritid, kvalitet på utmarksareal.

Innen næringsutvikling er mål slik:

Det skal arbeides aktivt for å beholde eksisterende næringsliv og for å utvikle nye arbeidsplasser innen industri, reiseliv og annen tjenesteytende virksomhet. Økonomiplanen skal utvikles slik at sammenhengen mellom strategiske beslutninger og de årlige kretsløp i sterkere grad tydeliggjøres.

Skape ny næringsvirksomhet basert på våre naturgitte forutsetninger. Styrking av infrastruktur hva gjelder vegnett og telekommunikasjon.

Hattfjelldal:

HATTFJELLDAL – en egen kommune hvor optimismen rår.

- Hattfjelldal skal være en egen kommune med gode tjenester til innbyggerne, næringslivet og de som besøker oss.
- Vi vil bli flere enn vi er i dag.
- Vi vil legge til rette for:
 - Et attraktivt kommunesenter og attraktive grender.
 - Interessante arbeidsplasser i privat og offentlig sektor.
 - Bedre samferdselsløsninger
 - Bedre kommunikasjonsløsninger ved hjelp av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.
- Vi vil utvikle og ta vare på naturrikdommene våre gjennom en bærekraftig utvikling.

Dette innebærer at Hattfjelldal kommune skal være egen kommune hvor det konsekvent settes fokus på de muligheter som finnes for at kommunen skal bli et attraktivt bosted for folk. Det vil si å arbeide for

en best mulig kommuneforvaltning og en best mulig tjenesteproduksjon innenfor gjeldende lovgivning og den økonomi kommunen til enhver tid rår over.

Det er en viktig forutsetning for kommunens framtid og muligheter for videre utvikling, at folketallet stabiliseres eller øker i forhold til dagens nivå. Bosettingsmønsteret i kommunen skal søkes opprettholdt i hovedsak slik det er i dag. Ut fra den erkjennelse at det skjer en viss flytting i kommunen og i noen grad også ut av kommunen, så bør en søke å videreutvikle sentrumsfunksjoner som gjør Hattfjelldal kommune til et mer attraktivt alternativ for bosetting.

Viktig for næringsliv og bosetting er kvaliteten på samferdselsløsningene og tilgangen på informasjons- og kommunikasjonsløsninger. Fokus bør derfor rettes særlig mot disse områdene.

Tilgangen på nye arbeidsplasser er avgjørende for fremtidig bosetting. Arbeidsplassene må oppfylle krav som befolkningen har til inntekt og karriere. En vil jobbe for utvikling og tilrettelegging av interessante og fleksible arbeidsplasser for de med høyere kompetanse. Hattfjelldal vil bidra til en videreutvikling av eksisterende næringsliv og til etablering av ny næringsvirksomhet. Der det er hensiktsmessig skal næringsutviklingen kobles til kulturelle særtrekk, som lokale norske og samiske tradisjoner.

Naturgrunnlaget i kommunen skal tas vare på slik at det kan bli kommende generasjoner til nytte.

Denne målsetting skal ikke være til hinder for en fornuftig bruk og utnyttning av kommunens naturgrunnlag for å oppnå økt verdiskaping, trivsel og/eller økt sysselsetting. Den skal heller ikke være til hinder for gjennomføring av samfunnsmessig riktige tiltak.

(Strategisk kommuneplan 2006-2018)

Hemnes:

Visjon Hemnes kommune:

Skaperglede mellom smul sjø og evig snø.

Skal prege alle kommunens tjenester.

Mål: Hovedmål:

1. I 2015 er Hemnes en attraktiv bostedskommune i sentrum på Helgeland, med minst 5000 innbyggere.
2. I 2025 er Hemnes kjent som en kommune med ekstra gode oppvekstvilkår.
3. I 2025 har Hemnes et konkurransedyktig næringsliv og er en attraktiv kommune for arbeidstakere og bedrifter på Helgeland.

	<p>4. I 2015 er Hemnes en bærekraftig kommune der det er lett å leve sunt og harmonisk.</p> <p>5. I 2025 er Hemnes en foregangskommune når det gjelder samspill og samarbeid</p> <p>Hovedmålene er brutt ned i 19 delmål.</p> <p>Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt høsten 2013.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Kommunens visjon `et steg foran`, er et ønske om å stadig bli bedre enn tidligere på alle tjenesteområder. Kommunen har mål for alle tjenesteområder samt tverrsektorielle mål. De tverrsektorielle målene omhandler lavere sykefravær, god økonomistyring, markedsføring som god bostedskommune samt økt elektronisk kommunikasjon.</p>
<p><i>Kan kommunen forvente å nå de mål den har satt seg? (Forutsatt at rammebetingelsene ikke endres vesentlig).</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Ser vi på målbarhet i form av antall nye arbeidsplasser, er det etablert flere arbeidsplasser/utvikling av eksisterende arbeidsplasser for økt robusthet i planperioden 2011-2021. Lokale fortrinn er utnyttet og bærekraft står sentralt. Noen stillinger er opprettet fra regionalt hold, med kontorsted Grane.</p> <p>Men det er også lagt ned virksomhet. Grane kommune har ikke tatt seg tid til å finne tall for årsverk avvirket kontra opprettet.</p> <p>Det er tilnærmet ingen arbeidsledighet i Grane.</p> <p>Generelt oppleves stabil drift i dagens næringsliv.</p> <p>Vi konkluderer med at det arbeides opp mot visjonen både ved tildeling av næringsstøtte og andre kommunale virkemidler.</p> <p>Boligetablering har økt, bomiljøene og sentrum er utviklet for økt bolyst.</p> <p>Dette forklares slik:</p> <p>Vedr målsetningen som gjelder distriktsarbeidsplasser og lokale fortrinn som skal utnyttes bærekraftig, så anser vi at Grane har følgende lokale fortrinn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Trearbeidende industri og distriktsarb.plasser ✓ E6 med turisttrafikk og transport og utbygging ✓ Jernbane ✓ Vassdrag ✓ Nasjonalparker og Børgefjellskolen ✓ Naturbaserte næringer innen landbruk og reindrift ✓ Hyttekommune ✓ Områder for masseuttak ✓ Tilgjengelige områder for friluftsliv inkl. fiskevann <p>E6/turisme: I planperioden har vi ikke klart å utnytte E6</p>

trafikken/turisme og andre fortrinn på Majavatn. Her er både Hotell, kro og camping avviklet.

Planlagt Flaskevannproduksjon på Majavatn er ikke i drift.

Det er nysatsning og videreutvikling av eksisterende drift på : Laksforsen, Strandli gård, Haustreis gård, Vefsna Lougde og Båfjellmo gård.

Lokal matproduksjon er økt flere steder i kommunen

- Honning
- Fiskeforedling
- Reinslakteri og foredling
- Ysteri/osteprodukter
- Håndtverk
- Sagbruk

Grane Hytteservice, 3 ansatte

Masseuttak; Roger Nilsen. Masseuttak Laksfors er under planlegging.

Nasjonalparkstillinger; 2 stillinger

Grane er en del av Sentrum næringshage

KOA/Børgefjellskolen (ikke som forventet/ønsket, Vefsn og Rana trukket seg ut i leirskolesamarbeidet).

Norgesvinduet stabil drift. Samme antall ansatte som før. God erfaring med arbeidskraft fra Litauen.

Mål vedr: Godt å bo og vokse opp

I planperioden er det skjedd mye for å oppnå visjonen. I boligområdet Stormoen er det både blitt bedre idrettsarena med kunstgressbane og utvikling av veikro og selskaps/møtelokaler.

Grane barne- og ungdomsskole er fornyet. Privat barnehage har vist seg bærekraftig.

Og Trofors sentrum har oppnådd forskjønnelse og nye tilbud.

I planperioden er det bygget flere boliger enn tidligere år; kommunale virkemidler er satt inn for å øke etableringsevnen for boligbyggere.

Likevel er det befolkningsnedgang i kommunen.

Selv om 1 av 2 matbutikker i Trofors sentrum er lagt ned i planperioden, har den gjenværende bidratt til forskjønnning og sentrumsutvikling samt at det er etablert et nytt offentlig uterom/torg/parkering. Etterlengtet cafe er nå etablert. Både stasjonsbygget og tidlig næringsbygg er omdisponert til nye aktiviteter og bidrar til positiv tettstedsutvikling.

Bygdene Fiplingdal og Majavatn har opplevd nedgang/bortfall av arbeidsplasser og lokale tilbud som skole, barnehage, butikk m.m.

Mens Trofors sentrum kan sies å være i utvikling.

Videre tiltak for å øke innbyggertallet er at Grane kommune for første

gang skal bosette flyktninger (høst/vinter 2015)

Hattfjelldal:

Hvorvidt kommunen vil nå sine overordnede mål er avhengig av at man lykkes i næringsutviklingen med å skape nye arbeidsplasser og dermed sikrer fortsatt vekst i folketallet.

Rammebetingelsene er i konstant endring, bl.a. gjennom statlig overordnet politikk med for tiden stort fokus på vern av de ressursene som kommunen har mest av, dvs. naturressurser som skog, vann og utmark.

Dette fordrer at man klarer å tenke nytt og i andre retninger enn hva en tidligere har hatt fokus på. Kommunen har i 2015 vedtatt ny strategisk næringsplan som grunnlag for kommunens næringspolitikk. Her er det beskrevet hvilke satsningsområder som skal ha fokus. Kommunen disponerer mer ressurser til næringsutvikling enn mange andre kommuner, gjennom de fondsmidler en har i Vefsnafondet og næringsfondet.

Fra 2009 har folketallet økt. En del av økningen skyldes etableringen av asylmottak i kommunen hvor asylanter med oppholdstillatelse regnes med i folketallet. Dette tallet ligger noenlunde konstant, så sett under ett har kommunen økt folketallet.

Sysselsettingen i kommunen varierer bransjemessig. Innen landbruket har sysselsettingen gått ned. Med den landbrukspolitikken som føres sentralt er det lite trolig at den vil øke. Innen industri har sysselsettingen vært relativt stabil, mens i tjenesteytende virksomhet har den vært litt økende. Også i offentlig virksomhet har den vært noe økende.

Det er flere viktige forutsetninger som skal oppfylles før man kan ha en sikker formening om man vil lykkes med å gjøre kommunen til en attraktiv bosettingskommune. Å skape nye arbeidsplasser, gode samferdsels-/kommunikasjonsløsninger, få tak i kompetente og kvalifiserte ansatte i kommunal sektor og derigjennom lage kommunale tjenester med høy kvalitet er alle viktige faktorer.

Kommunens største utfordring pr. 2015, som tjeneste-produsent, er å rekruttere til stillinger som krever høyere utdanning.

Hemnes:

Hemnes kommune legger kommuneplanens mål og visjon til grunn for planer og strategier. Vår vurdering er at måloppnåelsen på de fleste områder vil være god. I kommunedelplanene er det skissert konkrete mål som ønskes innfridd innen 2025. Noen vil medføre behov for nye ressurser, noen kan la seg oppnå innen dagens rammer. Det må tas høyde for at det i samme periode vil oppstå nye krav og forventninger,

nye sentrale føringer og pålegg som vil ha betydning for allerede vedtatte mål og tiltak.

Vil kommentere to av hovedmålene nærmere:

-Ut fra prognosene SSB har utarbeidet må Hemnes kommune arbeide hardt for å oppnå målet om minst 5.000 innbyggere.

Både dette målet og hovedmål 3 forutsetter at regionen og Hemnes kommune, sammen, skaper en attraktiv bo- og arbeidsmarkedsregion som tiltrekker seg kompetanse og legger til rette for jobbskaping og tilflytting.

Vefsn:

Det arbeides godt med å nå målene – selvsagt over noe tid.

Hva kreves for å realisere disse målene, og hvilke effekter kan man oppnå gjennom å bli en del av en større kommune?

Grane:

Kreves av private: Arbeidsplassrelaterte investeringer, at dagens næringsliv er konkurransedyktig også i framtida.

Som mange andre steder har statlige arbeidsplasser forsvunnet: Statskog, Posten, Jernbaneverket, vegvesenet)

Kreves av kommunen; tilgjengelige boliger har vært manglende.

Det er etterspørsel etter leiligheter. Ingen annonserte ledige boliger pr i dag på Trofors.

Flere arbeidsplasser vil gi tilflytting; vi har ikke hatt evne til å skape mange nok arbeidsplasser. Grane er preget av nedgang i arbeidsplasser (Statskog og vegvesenet, jernbanerelaterte jobber, posten, landbruksnæringa og andre)

Laks i Vefsn kan være et virkemiddel / potensiale for utvikling.

Elvepadling et ubrukt potensiale. I en større kommune

- kan det finnes større risikokapital enn i hver kommune for seg
- Kan støtteapparatet rundt gründere bli sterkere
- Kan areal sees uten å tenke kommunegrenser
- Kan forretningsideer komme på tvers av kommunegrenser
- Styring av formål mot egne steder i et større arealperspektiv
- Grane kan stille med billige boligtomter

Flere innbyggere, nye bedrifter/arbeidsplasser, flere boliger, nytt sykehjem/helsehus.

Vanskelig å si noe om gevinst ved å bli en større kommune, men større fagmiljø, flere ansatte å spille på – mindre sårbar. Kan ikke se noen gevinst med skole, barnehage, sykehjem

Innsparing ledende stillinger – kan være noe å hente – innkjøp til storkommune kan være bedre betingelser. Men vil være viktig at noe

av tjenestene fortsatt ligger i utkantene (nåværende kommuner).

Hattfjelldal:

For å kunne nå målene må kommunen i noen grad lykkes i næringspolitikken med å tilrettelegge for nye arbeidsplasser. Målrettet bruk av virkemidlene for å skape nye arbeidsplasser er viktig. Flere arbeidsplasser skapt økt bosetting, og flere mennesker betyr nye aktiviteter.

Samtidig er det viktig for kommunen å holde et høyt kvalitativt nivå på tjenestene. Resultatene i grunnskolen, høyt frafall fra videregående og relativt lav score på folkehelseindeksen, viser rom for forbedring.

Dyktige medarbeidere og høy kompetanse er viktige virkemidler.

Hemnes:

Realisere mål:

1. At rammebetingelsene ikke endres vesentlig, gjelder særlig kraft og inntektssystem.
2. Kompetanse og kvalitet i tjenesteproduksjonen
3. Jobbskaping og tilflytting.
4. For å nå målene trengs god planlegging, tilstrekkelige rammevilkår og nødvendig kompetanse. Tilgjengelige boliger er viktig.
5. Gode kommunikasjonsløsninger som legger til rette for å bo i Hemnes og jobbe i regionen.

Effekter ved å bli del av en større kommune.

1. Større fagmiljø og økt breddekompetanse.
2. Stordriftsfordeler innenfor administrasjon- ressurser kan omprioriteres til tjenesteproduksjon.
3. Næring. Regional tilnærming og helhetlig tilbud.
4. Plan. Regional tilnærming
5. I forhold til kommunene på Helgeland er Hemnes kommune en mellomstor kommune. I dag er interkommunalt samarbeid en forutsetning for noen tilbud. Dette behovet vil reduseres ved å inngå i en større kommune.

Vefsn:

Det kreves kompetanse og kvalitet i tjenesteproduksjonen, sterkt fokus på området, tilrettelegging og vilje både fra administrativt og politisk nivå. Sterkere måloppnåelse kan komme gjennom økt breddekompetanse med større fagmiljø.

Hvordan vil prognoser for framtidig demografiutvikling påvirke kommuneøkonomien?

Prognosene fra SSB (middels) forutsetter vekst i befolkningen i landet under ett, men med store lokale og regionale variasjoner. Andelen eldre øker, men det er også knyttet stor usikkerhet til andelen yngre i befolkningen hvis det fortsatt blir høy innvandring. Den skjeve aldersfordelingen mellom by og land forventes å bli forsterket.

Grane:

Dette vil være veldig usikkert. Vanskelig når vi ikke vet hvordan det nye økonomisystemet vil bli og bety for de små kommunene i framtiden. Men folketallet vil nok gå nedover i kommunen og vi får flere eldre framover. Hvordan vi klarer å kompensere for dette framover med økt tilflytting i hht. nye innbyggere og sammensetning er usikkert. Men vi får flere innbyggere ved å ta imot flyktninger i første omgang.(vedtak om bosetting av 20, familiegjennforening kommer i tillegg) Hvis totaltallet inkl. familiegjennforening kommer f eks på 40 personer, vil vi tidvis kunne få en befolkningsøkning på 2 %.

Antall barn i barnehage og skole går nedover de neste årene.

Hattfjelldal:

Framskrivningen av folketallet viser en økning i barne- og ungdomsgruppen, noe som gir god uttelling i dagens kriterier for rammetilskudd. Også gruppen eldre over 80 år øker. Den økningen gir også stort positivt utslag for kommuneøkonomien, men medfører også gjerne økte kostnader. For øvrige aldersgrupper er det slik at gruppen 20-44 år øker. Dette er en gruppe som ikke i seg selv har stor økonomisk virkning på rammetilskudd, men som via sin arbeidsplass bidrar til økte skatteinntekter.

Hemnes:

Flere eldre og færre i arbeidsdyktig alder vil gi personell- og kompetanseutfordringer i helse- og omsorgstjenesten. Virkningsfulle rekrutteringstiltak vil bli viktig.

Vefsn:

Den yrkesaktive del av befolkninga synker og den eldre øker noe som fører til utfordringer mht å ha nok ansatte. Færre i skolepliktig alder fører til dårligere kommuneøkonomi, mens stadig flere eldre fører til det motsatte.

Hvordan vil kommunene sin ulike praksis med eiendomsskatt og nivå på kommunale gebyrer påvirke synet på en sammenslåing?

Alle: Alminnelig skattesats på 0,7 %

Grane:

E-skatt i hele kommunen. Skattesats 0,4 % på bolig- og fritidseiendommer.

Hattfjelldal:

E-skatt i hele kommunen. Skattesats 0,7 % på bolig- og fritidseiendommer.

Hemnes:

E-skatt på verker og bruk + næring.

Vefsn:

E-skatt på verker og bruk + næring + boliger i tettbygde områder.

Grane:

Det må innføres en felles beskatning på hele den nye kommunen som er lik for alle innbyggere i den nye kommunen.

Det samme med kommunale gebyrer. Kanskje ikke dette vil bli like populært for de som vil få evt. økte kostnader. Forventer at det blir like kostnader for både hytter og hus, samt verker og bruk i den nye kommunen.

Hattfjelldal:

Ny kommune vil måtte innføre lik beskatning i hele kommunen. For de delene av ny kommune som evt. får økt eiendomsskatt kan man anta en viss motstand. Skulle virkningen være motsatt vil også synet på kommunesammenslåing, isolert sett på dette punktet, trolig være positivt.

Nivået på de kommunale gebyrene kan jevnt over betraktes å ha samme virkning, men her må det tas med i betraktning at man i en ny kommune på vann og avløp vil kunne operere med differensierte priser knyttet til anlegg beregnet på et særskilt geografisk område.

Hemnes:

Det er politisk flertall i Hemnes kommune om at det totale avgiftsnivået, i dag, tilsier at det ikke er rom for å skrive ut eiendomsskatt på boliger og fritidseiendommer.

En ny kommune forutsetter felles regler i forhold til utskriving av eiendomsskatt. For å unngå ulikheter mellom «sentrum og periferi» vil det være viktig å søke størst mulig likhet i forhold til avgifter og gebyrer (totalbeløpet den enkelte må betale er viktig i forhold til aksept).

Vefsn:

	<p>En storkommune forutsetter ens eiendomsbeskatning noe som det nye kommunestyret må gjennomføre. Økning i eiendomsskatt fører til bedring i kommunal økonomi. Det igjen kan være negativt og føre til uvilje i befolkninga.</p>
<p><i>Hvordan vil kommunenes inntekter fra kraftproduksjon og potensialet i overskytende konsesjonskraft påvirke synet på en sammenslåing?</i></p>	<p>Alle 4 kommunene har inntekter fra kraftproduksjon.</p> <p>Hemnes har en tilkjent konsesjonskraftmengde på 173,6 Gwh, men får ta ut 85,6 Gwh tilsvarende alminnelig forsyning. Hattfjelldal har en tilkjent konsesjonskraftmengde på 58,5 Gwh, men får ta ut 41,3 Gwh tilsvarende alminnelig forsyning. Grane tar ut 9,2 GWh og Vefsn 28,1 GWh.</p> <p>Ved en eventuell ny kommune, vil all konsesjonskraften i Hemnes og Hattfjelldal på til sammen 105 GWh kunne benyttes fullt ut. Beregnet gevinst på ca. 19 mill. kr. (fastpris 2015) vil tilfalle den nye kommunen.</p> <p>Grane: Usikker. Grane har ikke de store kraftinntektene.</p> <p>Hattfjelldal: Den nye kommunen vil da netto tjene 19 mill.kr. som kan anvendes til de formål det nye kommunestyret vil prioritere. Hverken for Hattfjelldal eller Hemnes vil det, med mindre det alminnelige forbruket øker, være mulig å utnytte mer av konsesjonskraften. Dersom Hattfjelldal slår seg sammen med andre kommuner vil det derfor være den nye kommunen som kan anvende de økte inntektene.</p> <p>Hemnes: Hemnes kommune vil oppleve en todelt problemstilling. På den ene side vil den nye kommunen få økte konsesjonskraftinntekter. På den annen side vil de totale kraftinntektene som skapes i Hemnes kommune fordeles på alle innbyggere i en ny kommune.</p> <p>Vefsn: Inntekter fra kraft og overskytende konsesjonskraft vil være positivt ved sammenslåing da en totalt vil øke inntektene.</p>

Vil en framtidig kommune være mer robust når det gjelder framtidige investeringer, f. eks. i infrastruktur?

Grane:

Dette er usikkert. Kan bli at pengene går enda mer til sentralisering enn i ytterdistriktene. Mange veier ute i distriktene trenger oppgradering og utbedring. Dette brukes det vel allerede for lite penger til mange plasser.

Hattfjelldal:

Den nye kommunens samlede inntekter er avgjørende for hvorvidt det kan foretas investeringer i infrastruktur. Hattfjelldal og Hemnes disponerer pr i dag relativt godt med midler (som kommer fra konsesjonskraft og konsesjonsavgift) som kan anvendes til investeringer. Vefsn og Grane har i mindre grad slike midler. Samlet sett kan man si at en ny kommune vil bli mer robust til å foreta investeringer fordi totalbudsjettet øker. Hattfjelldal har relativt godt vedlikeholdt bygningsmasse sammenlignet med de andre kommunene. Hvor investeringene i infrastruktur vil bli gjort vet man ikke.

Hemnes:

Totalt sett vil en ny og stor kommune være mer robust både i forhold til totale økonomiske rammer, personell og materiell.

Hvordan situasjonen vil bli for de enkelte deler av den nye kommunen er avhengig av politiske prioriteringer.

Vefsn:

Det er vanskelig å si, men dersom totalinntektene i den nye kommunen blir høyere, vil investeringene lettere kunne gjøres. Hvis inntektene blir stående på samme nivå, enn si blir mindre, vil det bli vanskeligere med slike investeringer med mindre politikerne bevisst prioriterer området

Hvordan påvirker realøkonomien hos nabokommunene lysten til å gå inn for en sammenslåing - både på kort og lang sikt?

Økonomigruppa har laget en sammenstilling av de økonomiske nøkkeltallene i kommunene som beskriver bl.a. gjeldssituasjonen, pensjonsgjeld, investeringsplaner og etterslep. Dette skal gi et bra bilde av kommunenes reelle økonomiske situasjon.

Grane:

Kan slå negativt ut. Grane har god økonomistyring, nedbetalt pensjonsutgifter, lav gjeld pr innbygger. Dette er ikke like bra i alle våre nabokommuner. Hvordan dette vil gi utslag for en evt. ny kommune er jo usikkert.

Hattfjelldal:

Kommunen har relativt god økonomi etter at Terra-saken er avsluttet med forliket med DNB. Situasjonen er litt forskjellig kommunene i mellom. Hattfjelldal har relativt lite gjeld, nedbetalte pensjonsutgifter og gode resultater over flere år.

Større kommunale bygg er i relativt god stand. På boliger og på vei er det fortsatt en del å ta tak i.

Den kommunen som tilsynelatende sliter mest er Vefsn som er den mest folkerike. Vefsn har gjort store investering i bl.a. skolebygg og har derfor høy gjeld. I tillegg har de store pensjonskostnader. På kort sikt er det økonomisk lite å tjene for Hattfjelldal å inngå i en ny kommune. På lang sikt vil rammevilkårene, bl.a. mulige endringer i inntektssystemet, være avgjørende for kommunen. Bortfall av Nord-Norgetilskudd, småkommunetilskudd, større vekt på innbyggertall og endringer på eiendomsskatteloven i kommunens disfavør, vil kunne presse kommunen inn i en større konstellasjon.

Hemnes:

Nøkkeltallene for de enkelte kommuner viser at økonomi, isolert sett, ikke er et avgjørende argument for kommunesammenslåing.

Stikkord:

- Hemnes kommune har høye pensjonsforpliktelser og høy gjeld per innbygger.
 - I løpet av 2015 øker imidlertid kommunens disposisjonsfond med 30 millioner kroner.
 - Konesjonskraftinntekten per innbygger vil bli høyere i Hemnes kommune enn for en sammenslått kommune selv om samlet inntekt øker.
 - Når det gjelder skatt + rammetilskudd per innbygger vil det bli høyere for Hemnes kommune enn for en sammenslått kommune
 - Hemnes kommune vil også ha høyere eiendomsskatt per innbygger enn en sammenslått kommune,
 - Hemnes har vært gjennom en periode med omstilling, innsparinger. Økonomisk handlingsrom er bedret.
 - Selv om sammenslåing på sikt skulle gi bedre økonomi per innbygger er det ikke gitt at det vil medføre økt ressursbruk i «gamle Hemnes kommune» på kort eller lang sikt (avhengig av prioriteringer).
- Endring i inntektssystem eller regler for «kraftinntekter» vil kunne innebære en annen vurdering.

Vefsn:

	<p>Gjeld og etterslep i vedlikehold vil påvirke negativt, mens utførte investeringer, vedlikehold og oppgraderinger vil være positivt. Imidlertid må en se framover og ta inn totaliteten der noe er forskjellig fra kommune til kommune</p>
<p><i>Hvordan vil en kommune-sammenslåing utløse behov for infrastruktur, utstyr og tiltak for samkjøring og harmonisering mellom de gamle kommunene?</i></p>	<p>Alle kommunene har etterslep på vedlikehold av bygg og anlegg og udekkede investeringsbehov.</p> <p>Det vil være behov for å investere i utstyr og tiltak for å sikre samkjøring og harmonisering. Det ligger utfordringer på IKT-området.</p> <p>Grane:</p> <p>Noe nytt IKT for samkjøring i kommunene. Vei og vedlikehold må fortsatt prioriteres. Nybygg i Grane trengs vedr. sykehjem/helsehus. Ellers ordinært vedlikehold. Dette må også fortsatt prioriteres.</p> <p>Veier og bruer: løpende behov, grusveier uten godt nok fundament</p> <p>Programløsninger, fagprogram:</p> <p>Økonomi; Hattfjelldal-Hemnes-Grane</p> <p>Teknisk har i dag fagprogrammene: gis line VA og plan</p> <p>Acos websak</p> <p>Jernbanen kan utnyttes bedre</p> <p>Flyplassstruktur</p> <p>E6 viktig. Står ny trase mellom Trofors og Vefsn ferdig før kommunesammenslåingen? Vil bompengefinansiering være en byrde for å nå storkommunens kommunesenter?</p> <p>Røssvatn-veien kontra E6 nordover. Graneværingene vil sannsynligvis kjøre E6 for å komme nordover.</p> <p>Nytt sykehus på Helgeland med plassering i Vefsn virker fornuftig, nye veier gir bedre reisesikkerhet.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Grane, Hattfjelldal og Hemnes samarbeider i dag en del på IKT og har mindre behov for nyinvesteringer på IKT. Dersom Vefsn skal med vil behovet være større fordi de har andre løsninger, bl.a. på sak/arkiv. Erfaringsmessig er det de minste kommunene som vil måtte legge om, fordi kostandene samlet da vil bli minst.</p> <p>På kommunale veier er behovet fortsatt stort i Hattfjelldal. Det er isolert sett lite kommunale veier som benyttes når man skal reise inn til det nye kommunesenteret (Mosjøen), så det er vel lite sannsynlig at disse veiene vil bli satt særskilt i stand for å lette reisen til det nye kommunesenteret.</p> <p>Det vil også måtte bli slik at den nye kommunen må planlegge for å ta</p>

ut effektiviseringsgevinsten frem i mot at inndelingstilskuddet faller bort om 15-20 år. Samlet for Grane, Vefsn, Hemnes og Hattfjelldal utgjør det ca. 65 mill.kr. det betyr at den nye kommunen har like lang tid på seg til å ta ned driften med så mange kroner. Da er det neppe sannsynlig at det kan foretas store investeringer i ytterdistriktene som umuliggjør en stordriftsfordel.

Hemnes:

Det må utarbeides et program for samordning og investering i felles digital infrastruktur.

Vefsn:

Det må settes ned grupper som utarbeider forslag til tiltak for samordning og investeringer i lik infrastruktur /IKT /programvare /økonomisystem /personalsystem.

Hvordan vil regjeringens støtteordninger til kommunesammenslåinger påvirke synet på en sammenslåing?

Reformstøtte: 20 mill.kr

Dekning av engangskostnader: 45 mill.kr.

Grane:

Dette vil ikke være avgjørende. Men hvordan det nye økonomisystemet vil gi utslag framover hvis vi står alene er jo avgjørende for om vi kan gjøre det eller må faktisk uansett gå for sammenslåing.

Hattfjelldal:

Reformstøtte og engangsstøtte vil i sin helhet gå med til å dekke de omkostningene ny kommune vil ha med omleggingen. Tilskuddene kan være avgjørende for om Hattfjelldal skal slå seg sammen i en ny kommune.

Hemnes:

Støtteordningene bidrar positivt. Gir et bidrag til etablering og inneholder også overgangsordninger.

Vefsn:

Positivt i den forstand at en kan starte samordningsprosesser og også styrke eksisterende tjenesteyting.

OVERORDNET LEDELSE**«Nullalternativet» - fortsette som egen kommune – besvares av den enkelte kommune**

Hvor godt klarer kommunen å stå alene i et 20-30-års perspektiv forutsatt at rammebetingelsen ikke endres betydelig?

Grane:

Med dagens oppgaveportefølje kan vi svare slik: Har tro for at vi klarer oss også i årene framover. Vi har tatt ned antall ansatte og årsverk de siste årene for å komme ned på et nivå som vi kan drive kommunen økonomisk. Vil fortsatt være aktuelt med samarbeid interkommunalt videre.

På flere oppgaveområder er vi sårbare og vil måtte bes om hjelp fra nabokommune dersom vi får plutselig fravær over lenger tid eller oppsigelse.

Kompetanse: Utfordring å få ansatte med erfaring

Habilitet: Oppfattes ikke som problem i adm. Folkevalgte kan oppfattes å ikke være nøye med dette

Liten arbeidsledighet påvirker muligheten til å få tilgang på vikarer på kort varsel innen egen kommune.

Hattfjelldal:

Forutsatt at rammebetingelsene ikke endres vil Hattfjelldal ha gode forutsetninger for å håndtere fremtidige utfordringer.

Kommunens økonomi er pr 2015/16 slik at driften håndteres greit.

Kommunens største utfordring er tilgangen på søkere med høyere utdanning til ledige stillinger. Nye krav til faglærere i grunnskolen, mangel på ingeniører til kommunal sektor og små og sårbare fagmiljø gjør det tidvis utfordrende å tilby gode tjenester. Noen utfordringer kan løses gjennom interkommunalt samarbeid.

Hemnes:

Dersom rammebetingelsene ikke endres radikalt (f.eks på inntekter som kraftbeskatning), så vil Hemnes kommune kunne klare å tilby gode tjenester til innbyggerne sine.

Hemnes har i dag gode tjenester. Vi vil kunne klare oss selv forutsatt at det på noen områder fortsatt kan etableres interkommunalt samarbeid.

Vefsn:

Ganske godt, men det kan bli utfordringer når det gjelder rekruttering.

Vil kommunen være avhengig av en eller flere nabokommuner for å levere lovpålagte velferdstjenester til sine innbyggere?

Grane:

Ja, og flere oppgaver løses med største selvfølge i interkommunale samarbeid, IKS el. vertskommune pr. i dag på en måte at vi fort kan glemme at det er en kommunal oppgave for oss.

Kan være avhengig i noen av våre tjenester. Men vi klarer oss godt i dag, men det samarbeidet vi allerede har. Se ovenfor vedr. rekruttering, kompetanse, tjenestenivå

Hattfjelldal:

Pr i dag er det ikke slik at kommunen er avhengig av interkommunalt samarbeid for å levere lovpålagte tjenester. En har likevel valgt å gjøre det fordi det har gitt en mer kostnadseffektiv drift. F.eks. for kriesenter og revisjon.

Hemnes:

Ja, innen enkelte områder. Viser da spesielt til krav til kommunene som kom i forbindelse med Samhandlingsreformen. Allerede etablerte samarbeid som legevakt, KAD-senger, lokalmedisinsk senter, kriesenter, kompetanseutvikling kan være eksempler på dette.

Omfanget av samarbeid vil være avhengig av hvilke krav som blir stilt, og hvilke rammer statlige myndigheter gir distriktskommuner.

Vefsn:

Nei

Hvilke utfordringer står man overfor når det gjelder ivaretagelse av kommunale oppgaver – inkludert et 20-talls foreslåtte nye oppgaver?

Grane:

Usikkert. Men noe vil vi kunne klare greit. Ser fortsatt på at det vil være viktig med interkommunalt samarbeid i en del oppgaver.

Avhengig av hvilken økonomisk kompensasjon vi får for dette. Trolig en utfordring.

Hattfjelldal:

Kompetanse og kvalifiserte ansatte er en forutsetning for å kunne ivareta kommunale oppgaver på en god måte. De oppgavene som er foreslått overført til kommunene vil kunne ivaretas dersom en lykkes i å rekruttere kvalifiserte medarbeidere, og at det følger tilstrekkelig med midler med for å finansiere oppgavene. Legger man til grunn tidligere erfaringer med statens overføring av nye oppgaver til kommunene, så vil de også denne gangen være kraftig under-

	<p>finansiert. Dermed kan det by på utfordringer å ivareta de.</p> <p>Hemnes: Det vil være en utfordring å kunne rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft. Dersom Hemnes opprettholder sin nåværende bosetting/innbyggertall – så vil dette kunne la seg løse. Samarbeid med andre – dersom sentrale myndigheter tillater det – vil være en styrke. Både i dag og 20 år frem i tid. Mye vil avhenge av fremtidens økonomiske rammebetingelser Interkommunalt samarbeid vil være nødvendig.</p> <p>Vefsn: I den grad rekruttering og kompetanse er tilstrekkelig, og midler følger med, vil det ikke være vesentlige problem.</p>
<p><i>Vil kommunens vurderinger kunne påvirkes av at det etableres regionkommuner i naboregionene?</i></p>	<p>Grane: Usikker, JA</p> <p>Hattfjelldal: Det er svært usikkert hva dette evt. vil gi av mulige konsekvenser. Dermed umulig å si noe om.</p> <p>Hemnes: Dersom kommunestrukturen rundt Hemnes endres vesentlig, så vil dette påvirke Hemnes kommune. På hvilken måte er usikkert. Dette kan gå i flere retninger, alt etter hvilken sektor / tjenester som vurderes. Det kan være både positivt og negativt.</p> <p>Vefsn: Administrativt vil vi svare ja</p>

OVERORDNET LEDELSE	Interkommunalt samarbeid – besvares av den enkelte kommune
---------------------------	---

<p><i>Hvilke erfaringer har kommunen med dagens interkommunale samarbeid?</i></p>	<p>Grane: Vi har veldig god erfaring med interkommunalt samarbeid på mange områder. Dette fungerer veldig greit. Veterinær, brannvern, IKT, feier, fysisk planlegging, Tone må ha oversikt over alle interkommunalt samarbeid. Legevakt,</p>
---	--

	<p>ØKAD, friluftsråd, salg av kraft, revisjon av konsesjonsvilkår, Revisjonstjenester.</p> <p>Kunne vært mulig med felles landbrukskontor.</p> <p>Alle typer saksbehandlingsoppgaver er mulig, også sentralbordtjenester/telefonsentral.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>I all hovedsak fungerer de interkommunale samarbeidene godt. Dette gjelder bl.a. for legevakt, Studiesenter RKK, datasamarbeid, veterinærvakt og kriesesenter.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Det interkommunale samarbeidet fikk en ny dimensjon i forbindelse med innføringen av samhandlingsreformen. Jobben som ble gjort med utarbeidelse av avtaler mm., var veldig bra. At kommunene står sammen i saker som er av felles interesse er nyttig. Hemnes har i dag interkommunalt samarbeid på forskjellige fagområder. Erfaringene er i all hovedsak bra, men med noen unntak.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Administrativt: Alminnelige gode erfaringer med Studiesenter/RKK, Kriesesenter, SHMIL. Vi har ikke fullt så gode erfaringer når det gjelder PPT.</p>
<p><i>Hvor omfattende kan et interkommunalt samarbeid være før samarbeidsulempene blir større enn fordelene?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Har ikke hatt noen store samarbeidsproblem og kan ikke se at det er noen store ulemper. Kan være evt. kostnader og fordeling av kostnadene.</p> <p>Interkommunalt samarbeid vil kunne bli problematisk når vertskommunen ikke lar samarbeidskommunene få tilstrekkelig innsyn og når det er divergens i oppfattelsen på hva som er god drift. Det er også vanskelig dersom spleiselaget for de interkommunale oppgavene krever mer ressurser og deltakerkommunen må skjære ned i annen drift.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Det er det svært vanskelig å si noe om. Hvis man med omfattende mener mange deltagende kommuner, så er utfordringene å sikre tilstrekkelig medvirkning og medbestemmelse. Dette er dog løst på en grei måte for avfall gjennom etableringen av SHMIL og revisjonsarbeid gjennom Komm.rev.Tr.lag. En mulig ulempe med slike store</p>

	<p>samarbeidsselskaper, er at man lokalt mister innflytelse.</p> <p>Dersom man mener omfattende i betydning av at veldig mange tjenester skal utføres i fellesskap med andre kommuner, kan faren være at politisk nivå får for stor avstand til tjenesteproduksjonen.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Usikker på hvor grensen går her. Det er alltid en fare for at den store kommunen dominerer, og at utgiftene til de små blir store i forhold til bruken av tilbudet. Utfordringen kan være forutsigbarhet, involvering og likeverd for alle kommunene i samarbeidet</p> <p>Vefsn:</p> <p>Det er vanskelig å si da det avhenger av om rutinene er gode, om styringa er grei og om rapporteringa fungerer.</p> <p>I store `ordninger` som for eksempel SHMIL, kan det se ut som politikerne mister styringa.</p>
<p><i>Hvilke oppgaver vurderes eventuelt som uegnet for interkommunalt samarbeid?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Det meste går å samarbeide om når man ikke tenker lokalisering av egne arbeidsplasser.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. linjetjeneste, vaktmestertjeneste, vann vei avløp må ha stedlige ansatte, barnehagedrift, helse omsorg m.m. <p>Avstander og ressurs for transport kan være avgjørende faktor.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Vanskelig å peke på noen særskilt.</p> <p>Hemnes:</p> <p>De tjenestene som er direkte brukerrettede. De tjenestene som innbyggerne ikke selv oppsøker. Alle tilbud som må være lett tilgjengelig og fortløpende aktive (barnehage, grunnskole, hjemmetjenester, institusjonstjenester, mm)</p> <p>Vefsn:</p> <p>Det er det vanskelig å si noe bestemt om.</p>

OVERORDNET LEDELSE

Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn –
Tjenesteproduksjon

Hvordan vil den demografiske utvikling være fram mot 2040 – og hvordan vil det påvirke samfunnsutviklingen og tjenesteproduksjonen ?

Hele regionen vil få en vekst i andelen eldre, størst vekst i de over 80 år og størst vekst for distriktskommunene. Aldersbæreevnen – antall innbyggere i arbeidsfør alder (20 - 66 år) pr. innbygger 80 år og over – vil samlet for kommunene falle fra 10,2 til 5,6 hvis prognosene slår til.

Grane: Behov for utvidede og flere tjenester for eldre, flere ansatte innen helse- og omsorg og nye måter å jobbe på. Velferdsteknologi viktig. Flere yngre innbyggere som kan jobbe og skaffe nye arbeidsplasser/bedrifter

Hattfjelldal:

Framskrivningen av folketallet viser en økning i barne- og ungdomsgruppen. Også gruppen eldre over 80 år øker. Den økningen gir også stort positivt utslag for kommuneøkonomien, men medfører også gjerne økte kostnader. For øvrige aldersgrupper er det slik at gruppen 20-44 år øker. Dette er en gruppe som ikke i seg selv har stor økonomisk virkning på rammetilskudd, men som via sin arbeidsplass bidrar til økte skatteinntekter.

Det vil være avgjørende for tjenesteproduksjonen om økningen i gruppen eldre gir som konsekvens at like mange flere blir sterkt pleietrengende. Man har tidligere fremskrevet «eldrebølger» og antatt at disse skulle medføre stor etterspørsel etter bl.a. sykehjemsplasser, uten at dette har slått til. En stadig bedre folkehelse, gode tjenester innen hjemmebaserte tjenester og tidlig innsats på rehabilitering kan gi stor effekt på totalbelastningen i tjenesteapparatet.

Hvis befolkningsveksten fortsetter vil kommunen frem mot 2040 kunne ha mellom ca. 1800 og 2000 innbyggere. Dette vil selvsagt gi et annet lokalsamfunn enn det man har i dag.

Hemnes:

Hemnes kommune kan følge SSBs middelprognose med lav innvandring. Den viser at behovet for tjenester i barnehage og grunnskole vil være uendret fram til 2040. Antallet elever i videregående skole vil stabilisere seg lavere enn dagens nivå (-50). Antall i arbeidsdyktig alder vil gå noe ned. De eldste eldre (90+) vil være færre enn i dag til etter 2030.

Gruppen 80-89 vil øke med over 100, mest etter 2025. Gruppen 67-79 vil også øke med ca. 100 og mesteparten av økningen kommer før 2020.

Ut fra dette kan en si: Hvis helsetilstanden blant de eldre utvikler seg positivt vil utfordringene for pleie/omsorg bli større først etter 2030. Dårlig helse kan øke tjenestebehovet og tilgangen til arbeidskraft i kommunen vil totalt bli mindre.

Hemnes vil få en eldre befolkning og dette vil gjøre kjøpekraft og

	<p>arbeidsmarked i Hemnes mindre attraktivt for nyetableringer. Flere eldre og færre i arbeidsdyktig alder vil gi personell- og kompetanseutfordringer i helse- og omsorgstjenesten. Virkningsfulle rekrutteringstiltak vil bli viktig.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Den demografiske utviklinga vil føre til mer fokus på - og midler til – tjenesteyting for eldre med mindre den demografiske utviklinga etter hvert går i en annen lei.</p>
<p><i>Hvordan skal arbeidskraftbehovet innen de ulike tjenestene kunne dekkes framover?</i></p>	<p>Estimert framtidig tjenestebehov i årsverk pr. 1000 innbyggere vil for en eventuell ny kommune øke svakt fram mot 2040 i følge «Rapport ny kommune» - forutsetter samme dekningsgrad og standard på tjenestene som i 2013.</p> <p>Innenfor barnehage vil det øke fra 23,9 til 25,0 og skole fra 26,1 til 26,4. Innenfor pleie og omsorg vil behovet øke sterkt både pga. demografi med flere eldre, men også pga. sykdomsutviklingen, krav/forventninger hos fremtidens brukere og større rettighetsfesting av tjenester. Det er estimert til å øke fra 63,9 til 94,3 årsverk pr. 1000 innbyggere, noe som tilsvarer om lag 900 årsverk. Dette synliggjør den store rekrutterings-utfordringen vi står overfor innen omsorgstjenestene.</p> <p>Grane:</p> <p>Grane har god rekruttering innen lærere, sykepleiere, helsefagarbeidere hvor vi har mange med lokal tilhørighet som tar og har tatt utdanning og vil tilbake for å jobbe i heimkommunen. Dette er flott og vi ser at vi foreløpig ikke har noen problem med å skaffe fagkompetanse der.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>I et langsiktig perspektiv det nødvendig for kommunen å være konkurransedyktig på betingelser når det skal rekrutteres. Kampen om arbeidskraften vil fortsatt være stor og det finnes ingen enkel løsning på hvordan behovet for arbeidskraft skal dekkes. I et så langsiktig perspektiv som frem til 2040, så må man anta at velferdsteknologien vil endre jobbinnhold, nye behov vil oppstå, andre vil forsvinne, behandlingstilbud vil endres, nye medisiner vil endre behov, osv. Det viktigste vil likevel være at kommunen vil være i konkurranse med andre bransjer om arbeidskraften og rekruttering.</p> <p>Hemnes:</p> <p>De siste årene har rekruttering av ledere og helsepersonell blitt stadig</p>

	<p>mer utfordrende. Det er jevnlig ansatte under utdanning, og det kommer nye til, men avgangen av personell er større og behovet økende. Hemnes har dårlig erfaring med bruk av rekrutteringsbyrå. Det vil bli en utfordring å skaffe riktig og tilstrekkelig kompetanse i årene framover. Dette gjelder også mange andre kommuner og også helseforetak.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Stat og fylkeskommune må styrke utdanningskapasiteten etter behovet; dvs en måt innrette utdanningene mot bl.a oppvekst og omsorg. Stat og fylkeskommune må drive opplysning, informasjon og markedsføring tidlig i ungdommers liv for eksempel i ungdomsskolen.</p>
<p><i>Hvordan vil rekrutteringsmulighetene bli i en større kommune?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Vi forventer at det vil være lettere å få spesialkompetanse og kanskje få et større fagmiljø hvor mange ønsker å jobbe i. Men dette kan også løses med interkommunalt samarbeid på mange områder. Ved å jobbe i små kommuner får du ingen kjedelig jobb. Du må kunne mye innen de enkelte områdene og jobben blir mer interessant.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Større fagmiljø er vanligvis lettere å rekruttere til enn om man skal rekruttere til en enslig «post» i en mindre kommune.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Det er usikkert hvilken betydning kommunestørrelse har for rekrutteringsmuligheter. Mye av den kommunale tjenesteproduksjonen er tjenester som leveres i nærhet til brukers hjem, slik at fremtidig rekruttering vil avhenge mindre av kommunestørrelse og mere av lokal befolkningsgrunnlag der tjenestene produseres. Større fagmiljø og mer spesialkompetanse er attraktivt mange jobbsøkere. På den annen side, mener andre at det å jobbe i små kommuner er veldig interessant, mer variert og veldig utfordrende.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Rekrutteringsmulighetene vil bli bedre.</p>
<p><i>Hvordan vil en eventuell kommunesammenslåing kunne påvirke kvalitet og omfang i tjenestetilbudet?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Usikker, men tror ikke vi vil kunne få noe bedre tilbud enn det vi oppfatter å ha i dag. Har lite eller ingen klager. Liten og oversiktlig kommune med gode tjenester. Mer sentralisering kan føre til dårligere</p>

tilbud ut i distriktene.

Hattfjelldal:

Ser man isolert på kvaliteten i de tjenestene som ytes fra Vefsn kommune kontra hva som tilbys fra Grane, Hattfjelldal eller Hemnes, så er det marginale forskjeller i kvalitet. Om tjenestene vil få en høyere kvalitet dersom en lager en ny kommune med flere innbyggere er svært usikkert. Også store kommuner har problemer med kvaliteten i sin tjenesteproduksjon.

Omfanget av tjenestene vil bero på ressurstilgangen. Den vil i en ny kommune være relativt god de første årene. Deretter skal effektiviseringsgevinsten tas ut før inndelingstilskuddet faller bort etter 20 år.

Hemnes:

Dette avhenger av rammebetingelsene som følger med kommunesammenslåing. Kvalitet og omfang kan påvirkes både i positiv og negativ retning, avhengig av økonomiske insentiver, lovhjemlet krav, og politiske prioriteringer / føringer.

En sammenslåing vil ikke nødvendigvis gi bedre tjenester. Lokalkunnskap og nærhet til innbyggerne kan være en fordel. En sammenslåing vil nok gjøre spesialistkompetanse mer tilgjengelig. En stor kommune har et bredere utvalg av tjenester i egen regi enn en liten kommune.

Vefsn:

Kvaliteten kan bli bedre da en har større miljø å spille på. Omfanget av tjenestetilbudet må være det samme som i dag. Det kan påregnes stordriftsfordeler på enkelte områder; for eksempel innkjøp der en kan få bedre tilbud grunnet større volum.

Hvordan kan tjenestene organiseres i en større kommune?

Grane:

Avhengig av utvikling av digital hverdag, transporttilbud m.m. Tjenesteyting til innbyggerne er en ting, personalledelse en annen. Personaloppfølging bør skje tett på de ansatte; opprettholdes flere "distriktskontor", så bør det også være personaloppfølging i distriktet, Sentral ledelse og noe lokale tjenester og servicetorg.

Skole, barnehage og sykehjem må fortsatt få være i utkantene og i nærhet til der de enkelte hører hjemme. Mye vil kunne være felles uten at det blir noen "belastning" for brukerne som lønn, personal, skatt, og noe teknisk arbeid. Vil kunne ha felles kontor og kjøre ut i distriktene eller ha kontordager ute.

Vil få et større fellesskap på en del områder.

Distrikts-/utekontorer kan stå i fare for å legges ned på sikt.

Hattfjelldal:

Man vil fra første dag i ny kommune måtte tenke strategisk på hvordan man etter 15 år skal rigge driften for å ha balanse i økonomien. Det betyr at stordriftsfordeler må tas ut så raskt som mulig. Administrative funksjoner må sentraliseres. Enheter innen pleie/omsorg kan organiseres med desentraliserte enheter for omsorgssentre-/boliger, mens tyngre institusjoner (sykehjem) bør sentraliseres i større enheter for å ta ut stordriftsfordeler.

Skoler/barnehager må også endres til større enheter slik at elevtettheten blir høyere pr ansatt.

Hemnes:

Egen skole, barnehage, primære helse- og omsorgstjenester m.v. Samlokalisering av lønnsarbeid, økonomi, skatt, planarbeid, telefonsentral, saksbehandling, boligkontor, barnevern, kommuneoverlege, krisesenter, kompetansesenter, samt tjenester som krever spesiell og/eller «smal» kompetanse.

Vefsn:

Bedre samordning gjennom distriktsorganisering der Grane, Hattfjelldal og Hemnes utgjør egne distrikt i tillegg til Vefsn.

Vil en sammenslått kommune ha behov for å bygge ut internadministrasjonen pga. sammenslåingen?

Ved en sammenslåing vil det bli flere tjenestesteder og en større organisasjon å ivareta.

Grane:

Vil ha noe behov for flere ansatte?

Det er avhengig av strukturen som etableres. Skal det opprettholdes noen adm. ressurser utenfor nytt kommunesenter, så vil det kreve kanskje en bemanning på dagens nivå, samtidig som storkommunen skal etablere seg i ryggmargen på de ansatte, noe som krever en "tett på" oppfølging av ansatte.

Overgangsperioden med å utforme og implementere felles mål vil være ressurskrevende. Medarbeiderne i distriktskommunen er nok ilagt flere oppgaver enn det som er tilfelle i bykommunen.

Hattfjelldal:

En ny kommune vil i noen grad ha behov for å styrke internadministrasjonen. Erfaringer viser at henvendelser til andre kommuner

	<p>om bistand på noen oppgaver, avstedkommer krav om betaling for tjenesten. Dette er forståelig ettersom kommunen er rigget for å administrere de tjenestene som tilbys kommunens nivå. I en større kommune vil det nok likevel være slik at stordriftsfordeler vil kunne tas ut. Man trenger f.eks. ikke to rådmenn når man slår sammen to kommuner til en. I noen grad vil en derfor måtte styrke internadministrasjonen.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Ja, en sammenslåing av kommuner vil bety et økt behov før internadministrasjons tjenester. Administrasjoner ute i «små-kommunene» bør bli tatt ned til et minimum, og oppgavene overføres til en internadministrasjon i kommunesenteret i den sammenslåtte kommunen. En sentralisering av administrative oppgaver til en internadministrasjon vil være påkrevd.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Målet må være å redusere internadministrasjonen.</p>
<p><i>Hvilke tjenester vil ha samme lokalisering som tidligere, og hvilke er aktuelle å samlokalisere for å skape sterkere, bedre og mer effektive fagmiljøer?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Barnehage, skole, sykehjem, servicetorg, helse- og omsorg, lege, helsesøster, psykiatritjenester (kanskje noe kan være samlokalisert med noe også lokalt), barnevern.</p> <p>Samlokalisering: Lønn, skatt, personal, tekniske tjenester som arealplanlegging, byggsak, jordbruk/skogbruk, barnevern?,</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Oppgaver som <u>kan</u> samlokaliseres:</p> <p>Regnskap, lønn/personal, budsjett, plan, skatt, tekniske tjenester, byggesak, jordbruk/skogbruk, barnevern, NAV-sosial, institusjon, ØHD-plasser, legevakt, veterinærvakt, brann (ikke fremskutt tjeneste), rehabilitering kan ivaretas av ambulerende team.</p> <p>Tjenester som til en viss grad bør tilbys som tidligere kan være:</p> <p>Skole/barnehage, servicekontor, noen helsetjenester som lege, fysio. og helsesøster, omsorgsboliger, evt. psykiatritjenester.</p> <p>Hemnes:</p> <p>De tjenestene/enhetene som vil ha samme lokalisering som tidligere, er de tjenestene som yter tjeneste produksjon direkte mot brukere/befolkning, og som i tillegg er så store at de har et robust fagmiljø, eks. de store skolene, omsorgssentrene, de store barnehagene osv.</p>

De mindre enhetene med sårbart fagmiljø, mindre fleksibilitet i driften, bør samlokaliseres med andre for å bedre kvaliteten, styrke fagmiljøet. Som eksempel har vi i dag i vår kommune to helsestasjoner/senter, kan slås sammen til ett senter i vår kommune, større og mer effektiv fagmiljø. Videre vil de administrative tjenestene være aktuell å samlokalisere, samt barnevern.

Vefsn:

Enheter innen oppvekst og omsorg vil ha samme lokalisering som tidligere, mens tjenester innen barnevern, personal, økonomi og planlegging vil være aktuelle å samlokalisere.

Hva vil en større kommune ha å si for innbyggernes tilgjengelighet til de ulike tjenestene? Hvor langt kan de ulike tjenestene digitaliseres?

Statlige føringer tilsier at innbyggerne skal ha et digitalt førstevalg. Det innebærer at flest mulig av kommunens tjenester skal gjøres tilgjengelig via internett/portalløsninger.

Grane: Det er nok veldig mye som kan digitaliseres og gjøres via internett. Men det er ennå ikke alle innbyggere som bruker denne muligheten, men flere og flere gjør det. Bør også finnes annen mulighet til å få hjelp. Vil kunne bli lang vei for enkelte å komme til kommunesenter, men det spørs også hva som legges lokalt og hva som er mulig å få til av hjelp som lokale servicetorg bl.a. og evt. lokale kontordager innen noen av tjenestene.

Hattfjelldal:

I et langsiktig perspektiv kan man håpe på at man også i distriktene vil ha tilgang på internettkapasitet som har nødvendig kvalitet og stabilitet, sånn at man kan nyttiggjøre seg web-baserte løsninger fra kommunen. Alternativt at folk har flyttet fra bygda sånn at offentlige aktører slippe bruke ressurser på utbygging.

Det vil fortsatt i mange år være behov for at innbyggerne kan få bistand og hjelp fra ansatte i kommunen. Flytting av administrasjonen f.eks. til Mosjøen, vil medføre økt reisetid for alle i Hattfjelldal.

Hemnes:

De tjenestene som yter direkte tjenesteproduksjon til innbyggerne, kan være viktig å ha innenfor rimelighetens avstand. Det kan være lege, helsestasjon, NAV, sosial, altså tjenester som krever oppmøte/dialog/veiledning osv.

Dersom avstanden blir meget stor, vil tilgjengeligheten bli dårligere, og tilbudet bli svekket mye.

En faktor som også må tas med her, er at ved en sentralisering av

	<p>tjenestetilbudet, bør også det offentlige transport tilbudet bygges opp. Dette slik at brukere/innbyggere som ikke kan kjøre bil, eller på annen måte selv komme seg til tilbudet, har mulighet for å benytte offentlig transport.</p> <p>Andre tjenester, som ikke krever personlig oppmøte, eller informasjon kan legges ut digitalt, bør absolutt digitaliseres. Målet om å være en 24/7 kommune, der innbyggerne kan hele døgnet benytte seg kommunens slike tjenester, eks. søknadsskjemaer, må innfris.</p> <p>Her er en forutsetning at fiber-utbyggingen er utført, og at alle innbyggerne har stabil og sikker nettilgang.</p> <p>Etter hvert vil velferdsteknologi tas mer i bruk og erstatte noen av de oppgavene tjenesteutøverne gjør i dag. Tilgjengelighet er viktig for innbyggerne i Hemnes kommune. Vi vet at i dag opplever noen innbyggere at tjenestene er utilgjengelig hvis de ikke er å finne på hvert tettsted.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Vi tror det er uante muligheter gjennom økt digitalisering. Men innbyggerne må kunne nå `kommunen` fysisk ved at det etableres kommunedelssekretariat/-servicetorg.</p>
<p><i>Kan en ved en sammenslåing ivareta flere oppgaver innenfor den nye kommunen og slik redusere de interkommunale samarbeidene?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>De interkommunale samarbeidene som vi har i dag vil nok kunne ivaretas av den "nye sammenslåtte" kommunen.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>De interkommunale samarbeidene vil også i en ny kommune fortsette. Disse samarbeidsforordningene yter tjenester til alle berørte kommuner. Forskjellen vil være at de blir direkte styrt fra den nye kommunen.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Ja, man kan redusere de interkommunale samarbeidene, ved å sammenslå kommunene. I dag har vi flere områder som vi har interkommunalt samarbeid, eks brann, IKT.</p> <p>Områder der samarbeid kan ha positiv effekt, er innenfor barnevern, økonomi/lønn/personal, lege..</p> <p>En utfordring ved sammenslåing, er at det vil bli en del fagprogrammer /systemer som man må kvitte seg med, og anskaffe nytt. Alle de nye samarbeidspartene, må ha samme type fagprogrammer/systemer, og slik det er i dag, er det mye ulikt.</p>

	<p>Vefsn: Det som disse kommunene i dag har av interkommunalt samarbeid vil opphøre.</p>
<p><i>Hvordan kan rettsikkerheten bedres i en større kommune?</i></p>	<p>Grane: Tror det vil bli det samme som i dag – kan ikke se hvordan dette skulle bedres.</p> <p>Hattfjelldal: Større profesjonelle fagmiljøer med tilgang på juridisk kompetanse må antas å kunne sikre rettsikkerheten. Man kan dog likevel ikke si at man i en liten kommune har dårlig rettsikkerhet.</p> <p>Hemnes: Ivaretagelse av rettssikkerhet er ikke avhengig av kommunestørrelse. Dette avhenger av gode rutiner og nødvendig kompetanse i den enkelte kommune.</p> <p>Vefsn: Gjennom god kompetanse og gode systemer i administrasjonen og i fagmiljøene. En vil få større mengdetrening.</p>
<p><i>Hvilke muligheter har en ny kommune for å etablere systemer for egenkontroll som kan redusere statlig tilsyn?</i></p>	<p>Grane: Usikker. Større mulighet til å ansette egne jurister</p> <p>Hattfjelldal: Større enheter har som regel bedre tilgang på juridisk kompetanse og kan også tillate seg å rendyrke ressurser for å ivareta egenkontrollen. I mindre kommuner har ansatte ofte flere oppgaver med stor spennvidde.</p> <p>Hemnes: Enhver kommune må sørge for å ha på plass de systemer som kreves for en god egenkontroll, ofte fastsettes dette i lov og forskrifter. Det er ikke opp til den enkelte kommune å fastsette frekvens / omfang av statlige tilsyn. Dette er opp til de statlige tilsynsorganene selv å bestemme. Kommunene må, uavhengig av størrelse og organisering sørge for å ha gode nok systemer.</p>

	<p>Vefsn:</p> <p>Flere personer å spille på gir større muligheter.</p>
--	---

OVERORDNET LEDELSE	Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn - Myndighetsutøvelse
---------------------------	---

<i>Hvordan blir tilgangen til juridisk kompetanse i en ny kommune?</i>	<p>Grane:</p> <p>Lettere å ansette egne jurister i en større kommune. Har ikke egen jurist. Jusskompetanse kjøpes inn i spesielle tilfeller og ivaretas gjennom daglig drift.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Tilgangen på juridisk kompetanse blir bedre.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Det vil være mulig å ha tilgang på en egen kommune-advokat i en større kommune. Dette vil kunne gjøre terskelen lavere for å sikre gode juridiske vurderinger ikke bare i større saker men også i mindre utfordringer/problemstillinger. Saksbehandlingen og kvaliteten på myndighetsutøvelsen i kommunen vil kunne bli bedre. Dette vil kunne bli et supplement og en styrking til dagens bruk av K.S. advokater og f.eks. Fylkesmannen i Nordland. Større avdelinger innenfor de ulike sektorene vil også kunne gi muligheter for å ha enkeltpersoner med utvidet juridisk kompetanse innen fagområdet.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Den kan bli bedre ved sammenslåing da en trolig vil kunne øke kompetansen på området utover det Vefsn har i dag.</p>
<i>Mulighet for å etablere gode system for egenkontroll?</i>	<p>Grane:</p> <p>Kan bli bedre. Ja, her er potensiale for forbedring</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Muligheten styrkes vesentlig gjennom større fagmiljø.</p>

	<p>Hemnes:</p> <p>Dette er en viktig del av forvaltningen, som må prioriteres – uansett størrelse eller organisering av kommunen.</p> <p>Egenkontroll eller internkontroll er viktig for å sikre gode tjenester i en kommune. De ulike etatene har mange og ulike oppgaver. Det kan være ulike prosedyrer, kontrakter, standarder eller lovverk som bestemmer hvilke kontroller som skal utføres, og hvilke hendelser som eventuelt er avvik.</p> <p>Vefsn:</p>
<p><i>Saksbehandlingstid som imøtekommer næringslivets krav?</i></p>	<p>Ingen av kommunene anfører at det er knyttet problemer til saksbehandlingstid. Plan – og byggesaker skal behandles i forhold til ulike lover og regler.</p> <p>Grane:</p> <p>Usikker om det vil bli noe bedre/raskere. Kan ikke si at vi har for lang saksbehandlingstid pr i dag. Vil kunne være saksbehandlere til stede til enhver tid. Større mulighet til å overlappe.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Kommunen har svært kort saksbehandlingstid. En må anta et det i den nye kommunen vil bli lengre saksbehandlingstid når det skal effektiviseres.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Ingen av kommunene anfører at det er knyttet problemer til saksbehandlingstid. Plan – og byggesaker skal behandles i forhold til ulike lover og regler.</p> <p>Det er mulig å se for seg at en utvidet kommune vil få større utfordringer i forhold til det å ha lokalkunnskap og kjennskap til nærområdet. Dette vil kunne øke behandlingstiden. En større avdeling med spissing av kompetanse vil kunne kompensere for dette og kommunen vil kunne imøtekomme og innfri bedre de lover og regler som gjelder for plan – og byggesaker.</p> <p>Kompetanse er viktig slik at rekruttering og kompetanseheving av de ansatte vil være av stor betydning. Et godt samspill mellom politikk og administrasjon vil også ha betydning for å fremstå som en næringsvennlig kommune.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Økt profesjonalitet fører til bedring i saksbehandling.</p>

<p><i>Hvilke utfordringer står man overfor når det gjelder ivaretagelse av kommunale oppgaver?</i></p>	<p>Grane: Vedlikehold av veier og bygg, nytt sykehjem/helsehus, boliger/leiligheter Etterslep på vedlikehold Legerekuttering God evne til å kjøpe inn de tjenestene vi ikke har evne til å håndtere (av ulike årsaker) selv.</p> <p>Hattfjelldal: På lang sikt vil det måtte gjøres store endringer i organiseringen av tjenestene. Bortfall av inntekter i størrelsesorden ca. 65 mill. medfører kutt på minimum 130 årsverk. Det er like mange som Hattfjelldal kommune disponerte pr. 2012.</p> <p>Hemnes: Demografi, flere kommunale oppgaver, høyere krav til kvalitet på tjenester, mange små og spredte enheter (skoler, barnehager, helse – og omsorgstjenester) gjør driftskostnadene høye. Nye investeringer/strukturer som gjør at man kan redusere driftskostnader vil være av stor betydning for å kunne ivareta og bedre de kommunale tjenestene. Det vil også være utfordrende å sikre medarbeidere med riktig kompetanse som ønsker å jobbe/bo i kommunen.</p> <p>Vefsn: Basaltjenestene til innbyggerne er kommunens viktigste oppgaver. Utfordringene ligger først og fremst i økonomi for å videreutvikle kvalitet og kvantitet i tjenestene.</p>
<p><i>Hvilken gjennomføringsevne har kommunen på de ulike områdene kommunen har ansvaret for?</i></p>	<p>Grane: Stort sett grei.</p> <p>Hattfjelldal: Kommunen har relativ god gjennomføringsevne. De reformer som er gjennomført, sist samhandlingsreformen, har blitt ivaretatt på en god måte.</p>

	<p>Hemnes:</p> <p>Små, mange og spredte enheter (skole, barnehager, helse- og omsorgs foretak), gjør det kostbart å drifte kommunale tjenester. Kommunen har gode tjenester, men høy ressursbruk. Det er god gjennomføringsevne i kommunen med tanke på barnehagedekning, helse- og omsorgstjenester samt skole. Etterslep på vedlikehold av kommunale bygg og infrastruktur (veistandard)</p> <p>Vefsn:</p> <p>God gjennomførings evne.</p>
--	--

OVERORDNET LEDELSE	Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn – samfunnsutvikling/stedsutvikling
---------------------------	---

<p><i>Hvilke oppgaver og utfordringer forutsetter felles løsninger på tvers av kommunegrensene?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Legevakt, veterinærtjeneste/vaktberedskap, spesielle stillinger som vi bare har en liten prosent behov for kan deles på flere, IKT,</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>I hovedsak IKT, lønn/personal, økonomi, saksbehandling, ulike andre systemer, post/arkiv. I tillegg vakt-tjenester for lege og veterinær, evt. brann.</p> <p>Hemnes:</p> <p>For dagens Hemnes kommune er fellesløsninger særlig aktuell på områder med a) høye og spesialiserte kompetansekrav (legevakt, barnevern) og b) med få brukere (krisesenter).</p> <p>Det er sannsynlig at det blir vanskeligere å rekruttere fagfolk i framtida, men vi kan ikke i dag peke på områder der fellesløsninger blir en forutsetning for å kunne levere pålagte tjenester. Intern opplæring er et område som er svært godt egnet for felles løsninger.</p> <p>Vefsn:</p> <p>IKT (personal, økonomi, saksbehandling, ulike andre systemer, post/arkiv).</p>
---	---

Hvilke fordeler gir færre kommunegrenser i planleggingen av en langsiktig og helhetlig utvikling?

Grane:

Vanskelig å si – usikker. Ser ikke bort i fra at i langsiktig planlegging vil dagens arealbruk med både bo-fritid-vern-industri-offentlige bygg endres slik at storkommunen satser på videre utvikling av hyttebygging i det som i dag er Grane Hattfjelldal, festivalområde og kulturanlegg i det som i dag er Hemnes, skuter og utmarksturisme i det som i dag er Hattfjelldal, bo og arbeidsutvikling i det som i dag er Vefsn.

I utgangspunktet vil marked og etterspørsel regulere tilbudsbehovet. I den "kampen" vil byen vinne.

Hattfjelldal:

Det har ikke vært vesentlige problemer for planleggingen i noen av kommunen som kan relateres til kommunegrensene. Problemstillingen er mer aktuell i pressområder hvor det kan være knapphet på arealer til bestemte formål.

Hemnes:

Færre kommunegrenser i seg sjøl vil bety at administrative funksjoner og noen tjenester sentraliseres. Andre tjenester må fortsatt produseres der folk bor.

For den langsiktige og helhetlige utviklingen har det større betydning hvilke kommunegrenser som forsvinner. Hemnes har felles bo- og arbeidsmarked med Rana og slik vil det også være hvis Hemnes slås sammen med Vefsn.

Vefsn:

Mindre `konkurrans` og `kniving` mellom de gamle `kommunene`. Letter mht. arealplanlegging.

Reduserer en sammenslått kommune behovet for interkommunalt plansamarbeid?

Grane:

Ja, en større kommune medfører større fagmiljø. Men vi ser ikke bort i fra at der storkommunen har kunnet være restriktiv, har vi tradisjon på å si "ja til alt" og at planansatte vil måtte bruke tid på å skape en felles kultur.

Hattfjelldal:

Med kun er ett plankontor så er alt samlet.

Hemnes:

Hemnes kommune deltar ikke i interkommunalt plansamarbeid. I en sammenslått kommune må en anta at planfunksjonene sentraliseres på

	<p>administrasjonsstedet.</p> <p>Vefsn: Ja. I den sammenslåtte kommunen blir det ett planarbeidskontor.</p>
<p><i>Gir sammenslåing bedre kapasitet til å drive innovasjonsarbeid?</i></p>	<p>Grane: Veldig usikker. Tror det må settes av ressurser til dette uansett. De enkelte blir ofte "oppspist" av andre oppgaver og får ikke nok tid til å drive innovasjonstenkning. Vil avhenge av ressursene / økonomien og prioritering av dette. Kunnskapsnivå hos de ansatte kan styrkes.</p> <p>Hattfjelldal: Det er sannsynlig at innovasjonsarbeidet og utviklingsarbeidet styrkes når fagmiljøene blir større. Flere hoder tenker flere tanker og man kan utfordre hverandre på nye ideer.</p> <p>Hemnes: Innovasjonsarbeid knyttet til kommunale tjenester er i all hovedsak drevet av kompetanse, interesse og motivasjon. I liten grad blir innovasjonsarbeid stoppet av manglende økonomiske ressurser. I den grad sammenslåing gir bedre kompetanse og ledelse vil det virke positive for innovasjonsarbeidet.</p> <p>Vefsn: Trolig. Kompetanse, flere fagfolk vil føre til mer innovasjon.</p>
<p><i>Hvordan kan en endret kommunestruktur påvirke kommunens rolle som utviklingsaktør, og hvilke gevinster vil det være mulig å realisere?</i></p>	<p>Grane: Kan være at en blir flinkere til å samhandle innen området og dermed oppnå gevinster.</p> <p>Hattfjelldal: Kommunens rolle som utviklingsaktør endres vel ikke om man skaper en større kommune. Samtlige kommuner har i dag denne rollen, men spørsmålet er vel heller om rollen kan ivaretas bedre i en større kommune enn i en liten. Det er mulig at størrelsen på fagmiljø vil påvirke hvordan rollen ivaretas.</p> <p>Hemnes:</p>

	<p>Nye og større kommuner kan være positivt for rollen som utviklingsaktør. En viktig forutsetning er da at den nye kommunen er et naturlig samfunnsutviklingsområde.</p> <p>Normalt vil en større kommune ha større økonomiske midler f.eks. til infrastrukturtiltak.</p> <p>Vefsn:</p> <p>Se naturressursene under ett. Se tjenesteproduksjonen under ett. Gevinster på raskere avklaringer på uenigheter. Det kan også være mulige administrative gevinster.</p>
--	--

OVERORDNET	Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn- Overordna vurderinger
------------	--

<p><i>I hvilken grad kan en kommunesammenslåing bidra til mer helhetlig og direkte styring av utviklingen i regionen?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Når kommunegrensene viskes ut både fysisk på kartet og i innbyggernes, de ansattes og de folkevalgtes bevissthet, vil man kunne se større geografiske områder i sammenheng og man vil kunne se næringsutvikling på ny måte. De nye oppgavene som kan bli tillagt kommunen, kan komme til å gi et helhetlig tilbud av tjenester til innbyggerne, vi kan redusere antall reiser til Bodø (andre steder som i dag yter offentlige spesialtjenester)</p> <p>Får en større kommune flere hel-/deltidsansatte folkevalgte, vil det også kunne bidra til økt promotering av kommunen opp mot besluttende myndigheter.</p> <p>En større kommune vil kanskje ha en bedre mulighet til at enkeltpersoner i større grad kan konsentrere seg om oppgaver/utvikling som berører regionen og kan dermed påvirke mer.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Når beslutningsmyndigheten samles på færre personer vil dette kunne gi en mer direkte styring i regionen. Hvorvidt styringen blir mer helhetlig er usikkert.</p> <p>En ny større kommune vil definere en felles retning på områder man i dag samarbeider om. I dag vil samarbeidende kommuner i felleskap finne frem til hvilken løsning som skal velges. Lokale behov og hensyn tas i større grad. Ny kommune, styrt fra ett kommunesenter, vil i større grad definere retningen alene.</p>
---	--

	<p>Politisk vil det bli større avstand til den enkelte innbygger. Man kan tillate seg å ta beslutninger på litt overordnet nivå, uten å ta hensyn til naboskap og bekjentskaper.</p> <p>Hemnes:</p> <p>Større avstand mellom innbyggere og beslutningstakere kan mulig bidra til andre vedtak/beslutninger, enn ved dagens inndeling/organisering. Det kan også medføre at det er «lettere» å vedta mer «upopulære» beslutninger. Kommunesammenslåinger vil kunne bidra til mindre detaljstyring, enn tilfellet er i dag.</p> <p>Vefsn:</p> <p>I stor grad. En stor kommune vil framstå med en `meny`. Konflikter kan dempes. Den nye kommunen kan framstå styrket overfor sentrale myndigheter.</p>
<p><i>En kommunesammenslåing vil som regel gi færre kommunestyre-representanter enn for de tidligere kommunene samlet. Hvilke alternative deltakelsesformer vil være aktuelle for å sikre og videreutvikle det lokalpolitiske engasjementet i en sammenslått kommune?</i></p>	<p>De små kommunene har til dels betydelig høyere valgdeltakelse enn f.eks. Vefsn ved kommunevalgene, forskjellen er mindre ved stortingsvalgene.</p> <p>Grane: Det er vanskelig å se for seg en annen type valgmodell enn det vi har i dag under kommunevalgene. Jeg tenker da på partienes egen handlingsfrihet til å nominere sine representanter. Her vil det kreve mye av den største kommunens politiske grupper å integrere de andre inn. Jeg tviler på at dette blir en vellykket modell. Derimot kan jeg se for meg at f. eks arbeiderpartiet stiller med 4 lister; avd. Vefsn, avd. Hemnes osv. og på den måten får sikret distriktene (i en overgangsfase),</p> <p>I dag er det kjønnskotering som er det sterkeste virkemiddelet for en likestilling på partilistene, samt en selvjustis på variasjon i alder og interesser. Geografisk tilhørighet kan måtte bli en ny parameter på partienes lister.</p> <p>Andre styringsmekanismer:</p> <p>Nedsetting av grendeutvalg (gjørne med nytt navn, lokalpolitiske utvalg)</p> <p>Eller</p> <p>Fagutvalg med likeverdig representasjon fra alle områder faget utøves i, oppvekstpolitisk utvalg med repr. fra alle steder med skole/oppvekstsenter osv.</p> <p>Det vil være viktig å finne en struktur som gjør at det lokalpolitiske engasjementet fortsatt blir interessant også uti distriktene og at de får en mulighet til å gi innspill til viktige saker også i den nye kommunen.</p>

Kommunestyremøter kan avholdes andre steder enn i senteret. (tror det vil bortfalle på sikt, men være fornuftig i starten). Dersom det blir 1 heltidsansatt ordfører uten andre politiske rådgivere, vil jeg tro at ivaretagelsen av storkommunen ikke lykkes i starten. Det er mange mentale grenser som skal overvinnes før storkommunen "eies" av innbyggerne.

Hattfjelldal:

Det nye kommunestyret vil med stor sannsynlighet ha flest representanter fra den største kommunen (Vefsn i denne utredningsmodellen).

Bruk av kommunedelsutvalg, hvor disse gis en viss myndighet, kan veie noe opp for sentralisering av beslutningsmyndighet.

Dersom valgloven/kommuneloven hadde tillatt det, så kunne man brukt en tilsvarende modell for mandatfordeling i kommunestyret, lik den som benyttes ved stortingsvalg. Mao slik at i befolkningsfattige områder trenger hver representant færre stemmer for å komme inn, enn de trenger i folkerike områder.

Hemnes:

Større kommuner vil gi flere stemmer pr. representant i kommunestyret (Altså antall kommunestyrerepresentanter blir færre i forhold til samlet befolkningstall). Nærheten til den man stemmer på vil i teorien da bli større.

Et alternativ vil være å etablere for eksempel «lokalutvalg», som det bl.a. er gjort forsøk med i Tromsø.

Hvordan folk vil engasjere seg i egne lokalsamfunn og kommuner i åren fremover vil trolig endre seg. Vi er nå inne i en tid der folk engasjerer seg kjapt og ofte gjennom f.eks. «Facebook-aksjoner». Dette er et fenomen som trolig bare vil utvikle seg videre.

Spørsmålet og utfordringen er om folk vil og ønsker å forplikte seg i over tid i eget lokalsamfunn og primærkommune. Her vil kommunesektoren ha en stor utfordring, uansett kommunestørrelse. Det lokalpolitiske engasjementet utfordres. Det er grunn til å spørre om større enheter er svaret for å bevare, og utvikle dette engasjementet?

Vefsn:

Kommunedelsutvalg med reell makt og innflytelse samt økonomi for å kunne ha avgjørende myndighet på enkelte områder.

Kommunedelsutvalget må tildeles et daglig fungerende sekretariat.

--	--

OVERORDNET	Ny kommune Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn - <u>Samlet vurdering</u>
-------------------	--

<p><i>Innenfor hvilke områder ligger de viktigste gevinstene ved en større kommune?</i></p>	<p>Grane:</p> <p>Siden Grane både har grei måloppfyllelse og orden i økonomien, lite lånegjeld og lav eiendomskatt, ser vi lite gevinster utenom faglig kvalitet og arbeidsmessig robusthet.</p> <p>Vil kunne ivareta alle tjenestene med egne ansatte og større mulighet for overlapping.</p> <p>Hattfjelldal:</p> <p>Større kommune kan gi mulighet for større fagmiljø. Større fagmiljø reduserer habilitetskonflikter, reduserer sårbarhet ved fravær, gir bedre grunnlag for utviklingsarbeid.</p> <p>Hemnes:</p> <p><u>Effekter ved å bli del av en større kommune.</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Større fagmiljø og økt breddekompetanse. 2. Stordriftsfordeler innenfor administrasjonsressurser kan omprioriteres til tjenesteproduksjon. 3. Næring. Regional tilnærming og helhetlig tilbud. 4. Plan. Regional tilnærming <p>Vefsn:</p> <p>En vil stå bedre rustet for framtida med større fagmiljø på f.eks økonomi, plan og nærig.</p>
---	--

Hvilke ulemper kan forventes for befolkningen og utviklingen i regionen ved en sammenslåing til en regionkommune?

Grane:

Mindre oversiktlig og mindre kunnskap om hele området
Tidsperspektivet viktig: hvor raskt vil det være felles kultur i nykommunen og følelse av likebehandling og lik service, hva vil betjenes digitalt og hva må man fysisk møte opp til ?

Grane har stor andel prosentvis av befolkningen som er ufør, dersom de eldre og uføre som ikke er mobile får sine viktigste tjenester utført i storkommunens sentrum, vil det være negativt.

Folk bosetter seg ofte der de får jobb. Dersom de kommunalt ansatte overføres storkommunens kommunesenter (Mosjøen), kan det tappe distriktet for innbyggere, noe som igjen gir innvirkning på næringslivet i dagens kommunesenter som igjen vil gi dårligere tilbud til de som bor i dagens distriktskommuner.

Transport internt i storkommunen for å få kommunale tjenester, må være tema dersom tjenestene legges inn til storkommunens senter.

Hattfjelldal:

For distriktene vil det bli lengre reiseavstand til rådhuset. Selv om man over tid vil ha mindre behov for å møte saksbehandlere, så vil det fortsatt i mange år være et behov.

Over tid vil tjenestene i distriktene bli redusert. Krav om effektivisering og reduksjon av kostnader vil trolig tvinge frem drastiske endringer med nedlegging av skoler og institusjoner.

De fleste av tjenestene/oppgavene som utføres av ansatte i rådhuset kan relativt raskt slås sammen med Vefsn. Dette gjelder spesielt budsjett/regnskap/lønn, overordnet ledelse, politisk sekretariat, tekniske tjenester, brann, NAV, plan, skatteoppkrever, administrasjon for oppvekst, Pro og Næring/Teknisk.

Stordriftsfordeler gjennom etablering av større enheter må på plass. For Hattfjelldal vil man måtte vurdere Varntresk oppvekstsenter og Susendal oppvekstsenter lagt inn i Hattfjelldal oppvekstsenter. I tillegg vil sykehjemstilbudet måtte vurderes flyttet til Mosjøen i en større enhet. Evt sammen med Grane.

Sentralisering av enheter i større enheter gir lengre reiseavstand. Enkelte stillinger vil bli overflødige når man effektiviserer i større enheter. De ansatte som berøres av dette må da skaffe seg ny jobb i Hattfjelldal, pendle til jobb annet sted, eller flytte for å skaffe seg arbeid. Det er svært usikkert hva omfanget av dette vil bli.

Disse strukturendringene vil erfaringsmessig medføre en kraftig nedgang i folketallet. Spesielt i gruppen arbeidstakere 20-60 år. Når folketallet går ned blir også rekrutterings-grunnlaget mindre og det blir vanskeligere å rekruttere til andre stillinger. Tendensen er selvforsterkende.

Hemnes:

- Større avstand til kommunehus.
- Risiko for mindre innflytelse for små lokalsamfunn.
- Faglige utfordringer pga. avstandsulemper.
- Behov for rasjonalisering for å kompensere for inntektsbortfall (eks. småkommunetilskudd).

Vefsn:

- noe lenger til fysisk besluttende enhet for de som bor lengst unna
- noe lenger til rådhus for de som bor lengst unna
- demokratisk underskudd dersom en velger å se det slik at det blir færre kommunestyrerepresentanter fra `den gamle kommunen`, men større demokratiske muligheter dersom en velger å se det slik at det blir langt flere personer å velge mellom i den `nye store kommunen`.

Hvordan kompletterer kommunene hverandre når det gjelder boliger, arbeidsmarked og næringsliv?

Grane: Vi komplementerer hverandre bra. Klart at omlandet er avhengig av mangfoldet som er i bykommunen Vefsn.

Vi pendler begge veier i dag og både når det gjelder arbeid, boligsted osv. ,tror ikke dette vil endre seg i noe stor grad. Med forbehold om at det blir fortsatt skole, barnehage og tjenester innen pleie, og omsorg fortsatt ut i distriktene.

Hvor vi bosetter oss vil vel kanskje ha sammenheng med hvor vi får både arbeid og tjenestene nærmest framover. samt en god oppvekst for barn og unge. Økonomi vil også ha noe å si. Det er dyrest å bo i bystrøk, hva angår boligprisen. Men tjenesteyting og dagligvarer m.m. er billigere i byen.

Trofors merker i dag prisene på mat er dyrere (kun 1 matbutikk på Trofors). Dette påvirker først og fremst økonomien til de som ikke har egen bil.

Vi har areal til utbyggingsformål, men ikke regulert

Noe ledige boligtomter (Brennhaugen, Grane)

Vil karakterisere Vefsn-Grane-Hattfjelldal som robust arbeids- friluftsbob region.

	<p>Hattfjelldal: Kommunene Hattfjelldal, Grane, Vefsn og Hemnes kompletter hverandre relativt godt i arbeidsmarked og næringsliv. I Hattfjelldal er det knapphet på boliger og nesten ingen ledighet. Det foregår noe pendling inn til Grane og Vefsn. Også noe andre veien.</p> <p>Hemnes: Hemnes kommune har fem tettsteder med ulike boligmasser og næringsgrunnlag. Offentlig tjenesteproduksjon, landbruk og industri utgjør hoveddelen av næring i kommunen. Kommunens største privat bedrift er Nortura med ca 100 ansatte. På høsten økes dette til ca 200. Boligmassen er primært eneboliger, men flere boligtyper er blitt oppført de siste årene. 25% av arbeidstakere i Hemnes pendler ut av kommunen mot Rana. Hemnes synes å komplettere boligmassen og næringsgrunnlaget til omkringliggende kommuner på en god måte.</p> <p>Vefsn: Godt. Dagens kommuner har noe ulikt næringsgrunnlag, noe ulikt arbeidsmarked, og noe ulikt næringsgrunnlag. Dette må utvikles videre.</p>
<p><i>Vil "hverdagsregionen", dvs. regionen der innbyggere og næringsliv daglig beveger seg, samsvare bedre med den nye kommunegrensen?</i></p>	<p>Grane: Tror ikke dette har noe å si for vår region; det vil samsvare med den nye grensa. Innbyggerne bruker både Vefsn og Hattfjelldal til handel, friluftsliv, kulturtilbud m.m.</p> <p>Hattfjelldal: Samhandlingen og reisemønstre i fm handel og arbeid vil ikke endre seg vesentlig på kort sikt. Vefsn-regionen betraktes som en felles bo- og arbeidsregion. At kommunegrensen evt. settes lik 3 eller 4 av dagens kommuner endrer ikke dette bildet.</p> <p>Hemnes: En større andel arbeidstakere (25%) pendler til Rana enn de øvrige nabokommunene. Det er en del pendling fra Vefsn til Hemnes, særlig knyttet til Nortura, etter nedleggelse av Gilde-fabrikken i Mosjøen. Avstand og veistandard gjør at Hemnes i større grad er knyttet Rana innen handel og arbeid. Kjøretid fra Bjerka til Mo er ca 20 minutter, Korgen-Mo 30 minutter, mens Korgen-Mosjøen er ca 50 minutter. Hemnes er "selvforsynende" innen dagligvare, drivstoff og annen servicenæring.</p>

Vefsn:

Ja. Fra pendling mellom kommuner til pendling internt i kommunen.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
007/16	Valgstyret	13.04.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing - Godkjenning av stemmesedler

Trykte vedlegg:
Forslag til stemmesedler – egen utforming

Utrykte vedlegg:
Andre kommuners stemmesedler

Sammendrag:

Grane formannskap vedtok i møte den 3. februar 2016 å nedsette en arbeidsgruppe til å utforme forslag til stemmesedler ifm. rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Arbeidsgruppen med følgende deltakere; Bjørn Ivar Lamo, Raymond Fagerli, Henny H. Nilssen og Inger Lise Fløtnes hadde møte den 7. mars.

Det ble lagt fram forslag til sedler fra andre kommuner som har gjennomført folkeavstemning, samt forslag til egen utforming.

Det er enighet i arbeidsgruppen om at Grane kommune utformer og trykker stemmesedlene selv.

Arbeidsgruppen fremmer følgende alternativ til stemmesedler:

Skal Grane kommune bli en del av en storkommune?

- * JA (Med 4 alternativer)
- * NEI
- * VET IKKE = Blank stemmeseddel

I JA-seddelen er det fremmet 4 forslag til alternative storkommuner:

- Grane, Hattfjelldal og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune
- Grane og Hattfjelldal skal sammen etablere en ny kommune
- Grane og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune
- Grane, Hattfjelldal, Vefsn og Hemnes skal sammen etablere en ny kommune

Vurdering:

Forslagene til stemmesedler legges frem til Valgstyret.
Det gis ingen innstilling fra administrasjon i denne saken.

Rådmannens innstilling:

13.04.2016 Valgstyret

Behandling:**VS-007/16 Vedtak:**

Forslagene til stemmesedler godkjennes av Valgstyret.

- ▶ Kommunelovens § 39 b inneholder bestemmelser om lokale folkeavstemninger:
Kommunestyret kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger.
- ▶ Grane kommunestyre bestemte i sitt møte den 16.12.2015 at Grane kommune skal gjennomføre rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Dette gjennomføres ihht. lover og regler, samt reglement vedtatt av Valgstyret 09.03.2016.

Husk å brette seddelen
før du går ut av avlukket

Skal Grane kommune bli en del av en storkommune?

JA

- Grane, Hattfjelldal og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune
- Grane og Hattfjelldal skal sammen etablere en ny kommune
- Grane og Vefsn skal sammen etablere en ny kommune
- Grane, Hattfjelldal, Vefsn og Hemnes skal sammen etablere en ny kommune

(Sett kryss på et av alternativene)

Grane kommune
Midt i blinken

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing

Stempel

Grane kommune
Midt i blinken

- ▶ Kommunelovens § 39 b inneholder bestemmelser om lokale folkeavstemninger:

Kommunestyret kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger.

- ▶ Grane kommunestyre bestemte i sitt møte den 16.12.2015 at Grane kommune skal gjennomføre rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Dette gjennomføres ihht. lover og regler, samt reglement vedtatt av Valgstyret 09.03.2016.

Skal Grane kommune
bli en del av en
storkommune?

Husk å brette seddelen
før du går ut av avlukket

NEI

Grane kommune
Midt i blinken

Rådgivende folkeavstemning om
kommunesammenslåing

Stempel

- ▶ Kommunelovens § 39 b inneholder bestemmelser om lokale folkeavstemninger:

Kommunestyret kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger.

- ▶ Grane kommunestyre bestemte i sitt møte den 16.12.2015 at Grane kommune skal gjennomføre rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Dette gjennomføres ihht. lover og regler, samt reglement vedtatt av Valgstyret 09.03.2016.

Skal Grane kommune
bli en del av en
storkommune?

Husk å brette seddelen
før du går ut av avlukket

Vet ikke

Grane kommune
Midt i blinken

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing

Stempel

Arkivkode: FE-
Arkivsak: 14/235
JournalpostID: 16/1000
Saksbehandler: Inger Lise Fløtnes
Dato: 03.03.2016

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
	Kommunestyret	
004/16	Valgstyret	09.03.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing - Reglement om gjennomføringen

Sammendrag:

Basert på vedtak gjort i Kommunestyret og Valgstyret samt eksterne lover og regler er det utformet et forslag til reglement for gjennomføringen av rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune.

Dette skal være et styringsdokument utover de lover og regler som er gjeldende i forbindelse med valg.

Valgloven har ingen bestemmelser som regulerer gjennomføringen av lokale folkeavstemninger. Valgmyndighetene i den enkelte kommune er selv ansvarlige for gjennomføringen. Det kan være naturlig å ta utgangspunkt i valglovens bestemmelser og gjøre disse gjeldende så langt de passer.

Rådmannens innstilling:

Reglement for gjennomføring av rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune vedtas.

09.03.2016 Valgstyret

Behandling:

Merknader til reglementet:

Fra Tor Stabbforsmo:

Jeg ber om at avlukket vedrørende forhåndsstemmer, blir endret i forhold til hvordan det ble gjennomført ved siste kommunevalg. Dette for å få på plass et egnet stemme lokale, som også kan benyttes fremover ved ordinære valg. Dette fungerte ikke optimalt ved siste valg.

Fra Einar Jakobsen:

Pkt 4 - Stemmerett, avsnitt 3:

Slik det er formulert, står det ingenting om at også 17åringene kan stemme.

Forslag:

Folkeregistrerte innbyggere i Grane kommune som fyller 16 og 17 år i 2016 (født 2000 og 1999), kan også osv.

Merknadene hensynstas.

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

VS-004/16 Vedtak:

Reglement for gjennomføring av rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune vedtas.

REGLEMENT FOR GJENNOMFØRING AV RÅDGIVENDE FOLKEAVSTEMNING OM KOMMUNESAMMENSLÅING

GRANE KOMMUNE

Grane kommunestyre har i møte den 16. desember 2015 vedtatt at det skal gjennomføres rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune.

Til grunn for reglementet gjelder forhold som allerede er vedtatt av Valgstyret / Kommunestyret.

Det skal være tre alternativer å stemme over:

- JA til kommunesammenslåing, med 4 alternativer til sammenslåing
- NEI til kommunesammenslåing
- VET IKKE = Blank stemmeseddel

1 ~ Eksterne lover / regler

Gjennomføring av lokale rådgivende folkeavstemninger er innarbeidet praksis i det norske lokaldemokratiet, selv om slike folkeavstemninger ikke er lovregulerte. For å synliggjøre denne muligheten er det etablert en prinsippbestemmelse for lokale folkeavstemninger i [Kommuneloven § 39 b](#). Lovhjemmelen er generell, slik at den ikke skal oppfattes som begrensende for kommunene.

[Kommuneloven § 39 b](#). Lokale folkeavstemninger sier:

«1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger.

2. Kommunene og fylkeskommunene plikter å rapportere de opplysninger som departementet finner er nødvendig for å offentliggjøre informasjon om lokale folkeavstemninger.»

Videre sier [Inndelingslova § 10](#) at innbyggerne bør høres før kommunestyrene gjør vedtak om en eventuell sammenslåing. Slike høringer kan gjøres på mange ulike måter, som ved folkeavstemning, opinionsundersøkelser, innbyggerundersøkelser, møte eller lignende.

[Valgloven](#) har ingen bestemmelser som regulerer gjennomføringen av lokale folkeavstemninger. Valgmyndighetene i den enkelte kommune er selv ansvarlige for gjennomføringen. Det kan være naturlig å ta utgangspunkt i valglovens bestemmelser og gjøre disse gjeldende så langt de passer.

2 ~ Stemmested - Stemmetid

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing gjennomføres i Grane kommune 23. mai 2016.

Følgende stemmested/stemmetidspunkt: Kommunestyresalen Fra kl. 10:00 til kl. 19:00.

Det skal avholdes forhåndsstemmegivning i perioden: 1. mai 2016 – 20. mai 2016.

Forhåndsstemmegivning skjer i Servicetorget; hverdager mellom kl. 09:00 – 15:00

Det skal avholdes institusjonsstemmegivning følgende dato: 19. mai 2016.

Stemmemottakere oppnevnt av Valgstyret legger til rette for forhåndsstemmegivning i tråd med [valglovens § 8-2 til § 8-5](#) så langt det er relevant.

3 ~ Valgstyret

Formannskapet er oppnevnt som Valgstyret ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing. Valgstyret har ansvaret for gjennomføringen av folkeavstemningen.

4 ~ Stemmerett

Stemmerett er retten til å avgi stemme ved et valg. Stemmerett kan referere muligheten til å stemme til representative forsamlinger (for eksempel stortingsvalg, kommune- og fylkestingsvalg) eller retten til å avgi stemme i politiske enkeltsaker (folkeavstemning).

Alle som er folkeregistrert i Grane kommune og med stemmerett ved et kommunevalg har stemmerett ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Folkeregistrerte innbyggere i Grane kommune fra fylte 16 år i 2016 (født 2000), kan også stemme ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

5 ~ Gjennomføring

Sikre prinsippet om allmenn stemmerett og hemmelig stemmegivning.
Sikre legitimitet for selve gjennomføringen og valgresultat.

6 ~ Manntall og skjæringsdato

Det er skatteetaten som er folkeregistermyndighet i Norge og som har de opplysninger som er nødvendige for å lage et manntall (oversikt over stemmeberettigede personer pr en gitt dato). Manntallet bestilles fra Skattedirektoratet.

Valglovens bestemmelser gjelder ved utlegging av manntallet til offentlig ettersyn ([§ 2-6](#)).

Manntallet legges ut til offentlig ettersyn i Servicetorget i perioden 1. april – 23. mai 2016.

Krav om retting, innføring av stemmeberettigede bosatt i utlandet og underretning om endringer i manntallet skal skje i tråd med valglovens §§ 2-7 og 2-8 og behandles av Valgstyret.

Bestilling av manntall skjer ved skriftlig søknad til Skatt Nord:

- Uttrekk av stemmeberettigede
- Utleggingsmanntall i PDF-format
- Avkryssingsmanntall

Skjæringsdato er satt til 1. april 2016. Denne dato brukes som skjæringsdato for manntallsføring. Det vil si at for å ha stemmerett ved folkeavstemningen i Grane må velgeren være registrert bosatt den 1. april.

6 ~ Stemmegivning og stemmesedler, opptelling, protokollering

Kapittel 10 i valgloven gir detaljerte bestemmelser om godkjenning av stemmesedler, opptelling og protokollering. Disse bestemmelsene følges så langt det er relevant.

Forhåndsstemmer tas imot av Servicetorget og legges i forseglet urne.
Stemmer på valgdagen tas imot av valgfunksjonærer og legges i forseglet urne.

Urnene skal ikke åpnes før stemmestedet lukker dørene 23. mai kl. 19.00.
Urnene åpnes og telles separat.

Det skal føres egen protokoll for rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

7 ~ Valgdeltagelse

Valgstyret skal protokollere velgeroppslutningen ved den rådgivende folkeavstemningen. Ved den prosentvise beregningen av valgdeltakelsen skal en ta med både godkjente, blanke og forkastede stemmesedler.

8 ~ Prøving av valgets gyldighet

Ved ordinære valg skal det nyvalgte kommunestyret treffe vedtak om kommunestyrevalget er gyldig. Kommunestyret skal kjenne valget ugyldig hvis det er begått feil som antas å ha hatt innflytelse på fordelingen av mandatene mellom listene og som det ikke er mulig å rette. Departementet vil i så fall påby omvalg.

Ettersom det her er snakk om en rådgivende folkeavstemning der selve vedtaket i saken som høres skal gjøres av kommunestyret anses det som unødvendig å etablere egen prosedyre for å prøve valgets gyldighet

9 ~ Klage

Ved ordinære valg har alle som har stemmerett klagerett. Dersom klagen gjelder spørsmål om stemmerett eller adgangen til å avgi stemme, har også den som ikke er blitt manntallsført klagerett. Klagen skal være skriftlig og fremsettes senest 7 dager etter valgdagen til Valgstyret. Departementet er øverste klageinstans.

Det gis klageadgang også ved en folkeavstemming og av troverdighetshensyn legges det opp til at dette skal skje til en instans utenfor Grane kommune. Spørsmål tas opp med Fylkesmannen i Nordland med sikte på finne tilfredsstillende ordning.

10 ~ Fullmakter

Valgstyrets leder i samarbeid med administrasjonen/valgansvarlig har fullmakt til å ta evt. avgjørelser som ikke er av prinsipiell betydning, herunder annonsering, frister ol.

11 ~ Rapportering

Det er etter [kommuneloven § 39 b](#) rapporteringsplikt for kommunene som gjennomfører lokale folkeavstemninger. Statistisk sentralbyrå står for innsamling av data. Det skjer i forbindelse med den årlige KOSTRA-rapporteringen (Kommune-Stat-Rapporteringen), som har svarfrist i februar året etter at avstemmingen er avholdt.

12 ~ Uklarheter / spørsmål

Dersom det oppstår spørsmål som ikke er avklart i dette reglementet vil valgstyret avgjøre dette gjennom en analogisk tolkning av bestemmelsene som gjelder for kommunestyrevalg.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
003/16	Valgstyret	09.03.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing - Manntall og skjæringsdato

Sammendrag:

Alle personer med stemmerett føres automatisk inn i manntallet i den kommunen der de er registrert bosatt pr. skjæringsdato i valgåret.

Skjæringsdato ved valg er 30. juni i valgåret. Iom. at det er bestemt at dato for rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune skal være 23. mai 2016, trenger vi å få satt ny skjæringsdato. Valgstyret kan sette denne.

Andre kommuner som skal gjennomføre folkeavstemning 23. mai har satt skjæringsdato til 1. april 2016.

Dersom man har flyttet til en annen kommune etter skjæringsdato, er man fortsatt registrert i manntallet og har stemmerett i den kommunen det er flyttet fra.

Det er skatteetaten som er folkeregistermyndighet i Norge og som har de opplysninger som er nødvendige for å lage et manntall (oversikt over stemmeberettigede personer pr en gitt dato). Manntallet bestilles fra Skattedirektoratet (Skatt Nord).

Valglovens bestemmelser gjelder ved utlegging av manntallet til offentlig ettersyn ([§ 2-6](#)). Manntallet skal ikke offentliggjøres på internett / hjemmesiden. Jfr. Folkeregisterlovens § 13.

Krav om retting, innføring av stemmeberettigede bosatt i utlandet og underretning om endringer i manntallet skal skje i tråd med valglovens [§§ 2-7](#) og [2-8](#) og behandles av Valgstyret.

Ved feil i manntallet kan det klages til Valgstyret og kreve at feilen rettes opp. Klagen skal være skriftlig og begrunnet.

Valgstyret kan oppdatere manntallet så lenge det er praktisk mulig.

Vurdering:

Grane kommune må søke Skattedirektoratet om manntall med samme stemmerettskriterium som for kommunestyre- og fylkestingsvalg, inkludert de som fyller 16 og 17 år i løpet av 2016.

Bestilling av manntall skjer ved skriftlig søknad til Skatt Nord:

- Uttrekk av stemmeberettigede
- Utleggingsmanntall i PDF-format
- Avkryssingsmanntall

Søknad må inneholde opplysninger om:

- Stemmerettsvilkår og skjæringsdato
- Hva skal oppdatert manntall brukes til
- Hvordan skal opplysningene sorteres
- Hvilket format? Cd/papir/elektronisk. Det må bes om oppdatert manntall oversendes som elektronisk fil.

Det må påberegnes 3-4 ukers leveringstid.

Skjæringsdato bør settes til 1. april 2016.

Manntallet bør legges ut til offentlig ettersyn snarest mulig etter skjæringsdato og fram til 23. mai 2016.

Rådmannens innstilling:

Kommunen søker Skatt Nord om manntall med samme stemmeretskriterium som for kommunestyre- og fylkestingsvalg, inkludert de som fyller 16 og 17 år i løpet av 2016.

Skjæringsdato settes til 1. april 2016. Denne dato brukes som skjæringsdato for manntallsføring. Det vil si at for å ha stemmerett ved folkeavstemmingen i Grane må velgeren være registrert bosatt den 1. april (altså skjæringsdato).

Manntallet for Grane kommune legges ut til offentlig ettersyn i Servicetorget snarest mulig etter 1. april 2016 og fram til 23. mai 2016.

Valgstyret behandler evt. klager vedr. manntallsfeil og oppdaterer manntallet så lenge det er praktisk mulig.

09.03.2016 Valgstyret

Behandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

VS-003/16 Vedtak:

Kommunen søker Skatt Nord om manntall med samme stemmeretskriterium som for kommunestyre- og fylkestingsvalg, inkludert de som fyller 16 og 17 år i løpet av 2016.

Skjæringsdato settes til 1. april 2016. Denne dato brukes som skjæringsdato for manntallsføring. Det vil si at for å ha stemmerett ved folkeavstemmingen i Grane må velgeren være registrert bosatt den 1. april (altså skjæringsdato).

Manntallet for Grane kommune legges ut til offentlig ettersyn i Servicetorget snarest mulig etter 1. april 2016 og fram til 23. mai 2016.

Valgstyret behandler evt. klager vedr. manntallsfeil og oppdaterer manntallet så lenge det er praktisk mulig.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
006/16	Valgstyret	13.04.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing - Oppnevning av stemmemottakere, valgfunksjonærer og opptellingsansvarlige

Sammendrag:

For gjennomføring av rådgivende folkeavstemning i Grane kommune må det oppnevnes følgende:

- Stemmemottakere – Forhåndsstemmer
- Valgfunksjonærer/Stemmemottakere – Valgdagen
- Opptellingskomite

Det må også velges to stk. til å ha ansvaret for den praktiske valggjennomføringen. Det vil si en valgansvarlig og en medhjelper/stedsfortreder.

Vurdering:

Servicetorget mottar forhåndsstemmer ved KS/FT-valg og ST-valg, så er naturlig at dette også skjer ved folkeavstemningen.

Valgstyret bør være opptellingskomiteen, med valgansvarlige i spissen.

Valgfunksjonærer velges av Valgstyret

Rådmannens innstilling:

Som forhåndsstemmemottakere i perioden 1. mai-20. mai 2016 velges:

- Tove Brennhaug
- Hilde Haukland
- Bjørg Kristiansen
- Inger Lise Fløtnes

Som valgfunksjonærer / stemmemottakere på valgdagen 23. mai 2016 velges:

-
-
-

Som valgansvarlige for den praktiske valggjennomføringen velges:

Inger Lise Fløtnes, med Tove Brennhaug som medhjelper/stedsfortreder.

Som opptellingskomite velges Valgstyret/Formannskapet.

13.04.2016 Valgstyret

Behandling:

Rådmannens innstilling med forslag til valgfunksjonærer:

- Sissel Bygdås Bjerknesli	personlig vara Liv Olsen
- Petter Ole Wika	personlig vara Hermann Hundal
- Jenny Marie Haugen	personlig vara Bjørg Thuseth

Enstemmig vedtatt.

VS-006/16 Vedtak:

Som forhåndsstemmemottakere i perioden 2. mai-20. mai 2016 velges:

- Tove Brennhaug
- Hilde Haukland
- Bjørg Kristiansen
- Inger Lise Fløtnes

Som valgfunksjonærer / stemmemottakere på valgdagen 23. mai 2016 velges:

- Sissel Bygdås Bjerknesli	personlig vara Liv Olsen
- Petter Ole Wika	personlig vara Hermann Hundal
- Jenny Marie Haugen	personlig vara Bjørg Thuseth

Som valgansvarlige for den praktiske valggjennomføringen velges:

Inger Lise Fløtnes, med Tove Brennhaug som medhjelper/stedsfortreder.

Som opptellingskomite velges Valgstyret/Formannskapet.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
002/16	Valgstyret	02.03.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing - Stemmerett

Sammendrag:

Stemmerett er retten til å avgi stemme ved et valg. Stemmerett kan referere muligheten til å stemme til representative forsamlinger (for eksempel stortingsvalg, kommune- og fylkestingsvalg) eller retten til å avgi stemme i politiske enkeltsaker (folkeavstemning).

Disse har stemmerett i Norge:

- **Norske statsborgere** som har fylt 18 år i valgåret og som er, eller har vært, registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge.
- **Statsborgere i andre nordiske land** som har fylt 18 år i valgåret, og som har vært registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge senest 30. juni i valgåret.
- **Øvrige utenlandske statsborgere** som har fylt 18 år i valgåret, og som har vært registrert i folkeregisteret som bosatt i Norge sammenhengende de tre siste årene før valgdagen.

I forbindelse med rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing må Grane kommune ta stilling til hvem som skal ha stemmerett:

Alder, nasjonalitet, krav til folkeregistrert bosetting i kommunen fra hvilken dato, nordiske statsborgere bosatt i Norge, andre utenlandske statsborgere, (valgloven § 22) 16 års eller 18 års aldersgrense?

Vurdering:

Det må fastsettes om samme regler for stemmerett som til kommunestyrevalg ([valglovens § 2-2](#)), dog med at nedre grense for stemmerett settes til 16 år (født i 2000) skal benyttes ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Stemmerett for 16/17åringer – Argumenter:

For:	Mot:
Økt deltakelse ✓ Deltakelsesvaner etableres i ung alder ✓ Deltakelse fører til interesse	Svekket deltakelse ✓ Unge deltar i mindre grad enn eldre
Ungdom kjenner best egen situasjon	Modenhet
Læring	Forholdet til andre aldersgrenser ✓ Spesielt myndighetsalder
Motvekt til eldrebølgen	
Annerledes standpunkter	Annerledes standpunkter

Rådmannens innstilling:

Alle som er folkeregistrert i Grane kommune og med stemmerett ved et kommunevalg har stemmerett ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

I tillegg:

Alt. 1:

Folkeregistrerte innbyggere i Grane kommune som er fylt 16 år (født 2000), kan også stemme ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Alt. 2:

Folkeregistrerte innbyggere i Grane kommune som er fylt 16 år (født 2000), kan ikke stemme ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

02.03.2016 Valgstyret

Behandling:

Rådmannens innstilling med alt. 1 enstemmig vedtatt.

VS-002/16 Vedtak:

Alle som er folkeregistrert i Grane kommune og med stemmerett ved et kommunevalg har stemmerett ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Folkeregistrerte innbyggere i Grane kommune som fyller 16 år (født 2000), kan også stemme ved rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
001/16	Valgstyret	02.03.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing - Fastsetting av stemmetidspunkt/stemmested

Sammendrag:

Kommunelovens § 39 b inneholder bestemmelser om lokale folkeavstemninger:

1. Kommunestyret eller fylkestinget kan selv bestemme at det skal avholdes rådgivende lokale folkeavstemninger.
2. Kommunene og fylkeskommunene plikter å rapportere de opplysninger som departementet finner er nødvendig for å offentliggjøre informasjon om lokale folkeavstemninger.

I Valghåndboka er følgende uttalt om lokale folkeavstemninger:

Avvikling av lokale rådgivende folkeavstemninger er innarbeidet praksis i det norske lokaldemokratiet, selv om slike folkeavstemninger ikke er lovregulerte. For å synliggjøre denne muligheten er det etablert en prinsippbestemmelse for lokale folkeavstemninger i kommuneloven § 39 b. Lovhjemmelen er generell for at den ikke skal oppfattes som begrensende for kommunene.

Valgloven har ingen bestemmelser som regulerer gjennomføringen av lokale folkeavstemninger. Valgmyndighetene i den enkelte kommune er selv ansvarlige for gjennomføringen. Det kan være naturlig å ta utgangspunkt i valglovens bestemmelser og gjøre disse gjeldende så langt de passer.

Kommunestyret må selv fastsette regelverket for en folkeavstemning etter kommuneloven § 39 b, herunder regler for hvem som har stemmerett og adgangen til å klage. Det vil være naturlig å legge til grunn prinsippene valglovgivningen er basert på, både nasjonalt og internasjonalt. Veneziakommisjonen vedtok i mars 2007 "Code of good practice for referendums". Disse er basert på internasjonale prinsipper for valggjennomføring, og gjelder ved valg både på nasjonalt og lokalt nivå. Dette innebærer blant annet at kommunen bør sikre at prinsippet for allmenn stemmerett og hemmelig stemmegivning etterleves også ved folkeavstemninger, slik kravet er ved ordinære politiske valg

Det må tas stilling til om Grane kommune skal gjennomføre forhåndsstemmegivning og stemmegivning i institusjon, samt tidspunkt for dette.

Fastsetting av valgdag for gjennomføring rådgivende folkeavstemning:

Valgstyret må ta stilling til følgende:

- Tidspunkt: Dato/Åpningstider
- Stemmested: Hvilke lokaler skal brukes

Dersom forhåndsstemmegivning:

Dersom Grane kommune skal gjennomføre forhåndsstemmegivning ifm. rådgivende folkeavstemning må Valgstyret legge dette til rette i tråd med valglovens § 8-2 til § 8-5 så langt det er relevant.

Valgstyret må ta stilling til følgende:

- Forhåndsstemmeperiode / Åpningstider
- Hvilke lokaler skal brukes

Dersom Institusjonsstemmegivning:

Ved valg benyttes følgende lovgrunnlag: Valgloven § 8.3 og valgforskriftens § 25. I medhold av valglovens § 8-3 (2a) skal det avholdes forhåndstemmegivning ved helse- og sosialinstitusjoner. Det kan også mottas forhåndstemmer hjemme hos personer som oppholder seg i trygde- og omsorgsboliger med umiddelbar tilknytning til institusjoner, jfr. valgforskriften § 25.

Bestemmelsen innebærer at også velgere som er bosatt i trygde- og omsorgsboliger som har umiddelbar tilknytning til en helse- eller sosialinstitusjon, kan forhåndstemme i boligen sin i stedet for å måtte søke om ambulerende stemmegivning eller henvises til stemmegivning på valgtinget.

Valgstyret må ta stilling til følgende:

- Tidspunkt (En dag i forhåndsstemmeperioden)

Vurdering:

Saken legges fram uten innstilling fra administrasjonen, men valgstyret skal gjøre følgende vedtak:

Dato for rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune settes til:

__ . __ . __

Følgende åpningstid/stemmetidspunkt: Fra kl. __: __ til kl. __: __

Dersom forhåndsstemmegivning:

Det skal avholdes forhåndsstemmegivning i perioden: Fra __ . __ . __ til __ . __ . __

Forhåndsstemmegivning skjer i Servicetorget; hverdager mellom kl. 09:00 – 15:00

Dersom institusjonsstemmegivning

Det skal avholdes institusjonsstemmegivning følgende dato: __ . __ . __

Rådmannens innstilling:

Saken legges fram uten innstilling.

02.03.2016 Valgstyret

Behandling:

VS-001/16 Vedtak:

Dato for rådgivende folkeavstemning om kommunesammenslåing i Grane kommune settes til:
23. mai 2016

Følgende åpningstid/stemmetidspunkt: Fra kl. 10:00 til kl. 19:00.

Det skal avholdes forhåndsstemmegivning i perioden: 1. mai 2016 – 20. mai 2016.
Forhåndsstemmegivning skjer i Servicetorget; hverdager mellom kl. 09:00 – 15:00

Det skal avholdes institusjonsstemmegivning følgende dato: 19. mai 2016.

Enstemmig vedtatt.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
006/16	Formannskapet	03.02.2016

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10

Oppnevning av valgstyre - Rådgivende folkeavstemning vedr. kommunesammenslåing

Vedlegg:

KS-vedtak 085/15 – Ny kommunestruktur, valg vedr kommunesammenslåing og utredningsarbeid videre.

«Kriterier for god kommunestruktur» - delrapport fra KMD datert mars 2014.

Kortversjon :

http://www.regjeringen.no/upload/KMD/KOMM/Ekspertutvalg_kortversjon.pdf#search=kriterierkommunestruktur®j_oss=1

Delrapport: Kriterier for god kommunestruktur:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/rapporter_planer/rapporter/2014/Kriterier-for-god-kommunestruktur.html?regj_oss=1&id=754164

St.prop. 95 (2013 – 2014) «Kommuneproposisjonen 2015».

Rundskriv i sak 14/2481

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/regpubl/prop/2013-2014/Prop-95-S-20132014.html?regj_oss=1&id=759298

Sammendrag:

I kommunestyremøtet 16.12.2015, ble det under behandling av kommunestruktur, sak 047/15, fattet følgende vedr. folkeavstemning:

"Endelig vedtak fattes av kommunestyret i juni 2016, etter at rådgivende folkeavstemning er avholdt"

I forbindelse med VALG (Kommunestyre/Fylkestingsvalg og Stortings/Sametingsvalg) skal det i henhold til Valglovens § 4-1 i hver kommune være et valgstyre som velges av kommunestyret selv.

Valgstyret er et fast utvalg i kommunelovens forstand, og kommunelovens regler om valg av nemnder kommer til anvendelse. Dette innebærer at valgbarhetsreglene i kommuneloven § 14 gjelder, og man må påse at kravene til kjønnsmessig representasjon i kommuneloven §§ 36, 37 og 38a oppfylles. Kommunestyret kan for eksempel ikke velge medlemmene av formannskapet som valgstyre dersom dette medfører at kommunelovens krav til kjønnsmessig sammensetning ikke blir oppfylt.

Kommunestyret selv velger valgstyrets leder og nestleder, jfr. kommuneloven § 10 nr. 3.

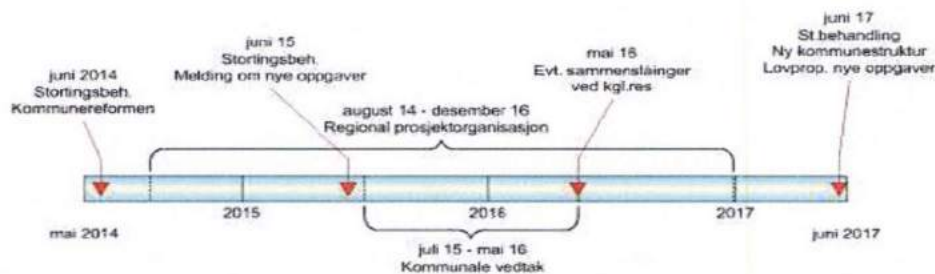
Valgstyrets oppgaver ifm. folkeavstemningen blir:

- fastsette tidspunkt og stemmested for folkeavstemningen
- ta stilling til forhåndsstemmegivning, samt tidspunkt for dette
- ta stilling til institusjons- og ambulerende stemmegivning
- ta stilling til stemmerett for 16åringer
- utforming av avstemningseddel
- utsending av avstemningseddel
- føring av manntall
- evt. organisering av forhåndsstemmegivning i kommunen
- organisering/gjennomføring av opptelling av stemmene
- annet

Vurdering:

Kommunestyret oppnevnte i møte 07.10.14 sak 033/14, formannskapet som valgstyret ved KS/FT-valget 2015. Det tilrådes at formannskapet også ved rådgivende folkeavstemning i forbindelse med evt. kommunesammenslåing blir oppnevnt som valgstyret.

For å kunne holde fremdriftsplanen

med endelig vedtak 22.06.16 om Grane kommunes veivalg for fremtiden, må folkeavstemming avholdes i god tid før skrivefristen til kommunestyrets junimøte utløper. Skrivefristen er 1. juni. Ordinær møteplan for formannskapet er 02.03, 13.04, 12.05 og 14.16. Det kan måtte påregnes møter utenfor oppsatt plan.

Det er noen utfordringer når det gjelder folkeavstemninger;

- hvordan kommunisere ut fakta om konsekvensene av det valget enhver tar gjennom sin stemmeseddel
- hva skal stå på selve stemmeseddelen, hvor mange valg skal velgeren kunne ta

Kommunestyret har vedtatt at Grane kommune ikke skal bruke ressurser på å avklare konsekvensene med en sammenslåing med de kommunene vi har utredet sammenslåing med.

Rådmannen anser det ikke som hensiktsmessig med en JA eller NEI seddel. Velgeren bør ha et valg mellom flere modeller.

Dette skal valgstyret ta stilling til i et senere møte. Rådmann mener det bør nedsettes en samarbeidsgruppe politisk-administrativt til å utforme forslag om utforming av stemmesedlene. Her er flere modeller:

Leder og nestleder i Valgstyret

Posisjonsleder og Opposisjonsleder i valgstyret

Samtlige partiledere for partier representert i kommunestyret

Rådmannens innstilling:

Som valgstyre for rådgivende folkeavstemning i forbindelse med evt. kommunesammenslåing velges formannskapet.

Som leder velges: Ordfører
Som nestleder velges: Varaordfører

For å utforme stemmesedlene nedsettes et arbeidsutvalg bestående av:

- samtlige partiledere for partier representert i kommunestyret
- representant fra administrasjon

03.02.2016 Formannskapet

Behandling:

Rådmannens innstilling enstemmig vedtatt.

FS-006/16 Vedtak:

Som valgstyre for rådgivende folkeavstemning i forbindelse med evt. kommunesammenslåing velges formannskapet.

Som leder velges: Ordfører
Som nestleder velges: Varaordfører

For å utforme stemmesedlene nedsettes et arbeidsutvalg bestående av:

- samtlige partiledere for partier representert i kommunestyret;
Bjørn Ivar Lamo, AP
Raymond Fagerli, SP
Morten Stene, FrP
- representant fra administrasjon

Grane kommune

Rådmann

Tlf.: 75 18 22 20

Fax.: 75 18 12 63

Deres ref.:

Vår ref.:
15/3495

Saksbehandler:
Tone Larsen,

Arkiv:
FE-

Dato:
16.11.2015

Notat

Til kommunestyrets faste medlemmer

Til kommunestyret oversendelse av rapport vedr kommunestruktur og rådmannens innstilling.

Etter samråd med ordfører i dag, sendes **Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner, datert 12.10.2015**, i drop boxen til kommunestyrerepresentantene sammen med rådmannens innstilling i saken.

Rapporten er skrevet av Håkon Økland, som er kommunesamarbeidets prosjektleder, med kontorsted Hemnes kommune. Økland deltar på møtet førstkommande torsdag på Samfunnshuset kl 19:00 under folkemøtet. Rådmannene har vært prosjektøders styringsgruppe. Rapporten ble presentert på møte med samarbeidskommunenes ordførere og rådmenn nå i høst.

Rådmannen arbeider med saksframstillingen og vurderingene i saken, så selve saksframlegget er ikke ferdig pr nu, men rådmannens innstilling kan likevel presenteres for representantene. Vefsn og Hattfjelldal er i samme fase som oss.

Hemnes kommunestyre har fattet slikt vedtak:

Kommunestyret vedtar at utredningsarbeidene under ledelse av rådmennene i de involverte kommunene er et godt nok grunnlag for å fatte vedtak i saken.

I praksis betyr det at Hemnes kommune ikke går videre med å utarbeide intensjonsavtale, men at den rapporten som nå foreligger er god nok til å bestemme seg i løpet av våren 2016 om sammenslåing eller ikke.

Dette er en sak som medfører store konsekvenser, derfor ser vi det nyttig at representantene får god tid på å gå gjennom rapporten og at partiene får vurdert innstillingen fra rådmann. Saksframlegg sendes formannskapet den 24.11.2015 for behandling i møtet 1.12.2015.

Det legges også med andre vedlegg:

Brev fra Kommunal og moderniseringsdepartementet 28.10.15

Kommunesammenslåing og personalpolitikk

I Grane kommune har de politiske partiene uttalt at de ønsker å opprettholde Grane kommune som egen kommune. Rådmannen tar dette som en tillitserklæring ovenfor den bestående organisasjon og at samtlige partier er tilfreds med kommuneorganisasjonens kompetanse og kapasitet.

Rådmannens innstilling:

Innstilling alternativ a:

Grane kommunestyre vedtar at Grane kommune skal bestå som egen kommune, uavhengig av de fremtidige økonomiske tildelinger fra staten.

Grane kommune skal ikke arbeide med videre utredning av kommunesammenslåing fram mot år 2020.

Grane kommune deltar ikke i arbeidet med utforming av Intensjonsavtale med kommunene Vefsn, Grane, Hemnes og Hattfjelldal.

Innstilling alternativ b:

Grane kommune deltar videre med utforming av Intensjonsavtale for å forberede ny kommunestruktur sammen med en eller flere kommuner i det pågående arbeidet med 4-kommunerssamarbeidet.

Grane kommunes videre arbeid er avhengi at det fattes vedtak om utarbeidelse av intensjonsavtale i Vefsn kommune.

Grane kommune er ikke avhengi av at det fattes vedtak om utarbeidelse av intensjonsavtale i kommunene Hattfjelldal og Hemnes.

Med hilsen

Tone Larsen
Rådmann

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
068/15	Formannskapet	01.12.2015
085/15	Kommunestyret	16.12.2015

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10.

Ny kommunestruktur, valg vedr kommunesammenslåing og utredningsarbeid videre.

Trykte vedlegg:

Utredning om sammenslåing av Grane, Hattfjelldal, Hemnes og Vefsn kommuner, datert 12.10.2015

Brev fra Kommunal og moderniseringsdepartementet 28.10.15

Kommunesammenslåing og personalpolitikk

Nytt vedlegg : Kommunereformen Fellesfase 2

Sammendrag:

Under det pågående kommunereformarbeidet, initiert at regjeringen, har kommunene Vefsn, Hemnes, Hattfjelldal og Grane sammen utredet mulig sammenslåing til en storkommune. Det totale innbyggertallet kan bli ca 20.000 innbyggere. Dette er etter ekspertutvalgets mening en kommunestørrelse som er robust til å møte fremtidens oppgaveløsning. Ekspertutvalget har satt minimum 10 000 innbyggere som minste anbefalt nivå utfra et definert kriteriesett.

Ekspertutvalget har bestått av erfarne forskere og praktikere, som til sammen representerer en allsidig og god kompetanse på hele kommunesektoren.

Kommunene har oppfylt sin utredningsplikt jfr Kommuneproposisjon. Og Grane kommune har oppfylt Inndelingslovens krav til medvirkning i prosessen når tiltakene som er bestemt i egen kommunikasjonsplan med innbyggerne er gjennomført. (F-skapsak 59/15).

Vi er nå i en fase i prosessen hvor kommunestyrene i samarbeidskommunene skal vurdere om det skal utarbeides en intensjonsavtale om sammenslåing, eller om man skal stanse videre administrativ utredning.

Intensjonsavtalen er ment å inneholde minimum følgende tema **a) kommunenavn b) kommunesenter c) lokaldemokratisk modell d) hovedskisse på hva som skal bestå i distriktene**

Hemnes kommune har allerede behandlet dette spørsmålet. De skal ikke arbeide med intensjonsavtale. De andre kommunene behandler saken i sine desembermøter.

Rådmannen foreslår at Grane kommune utarbeider intensjonsavtale sammen med de av kommunene som er positiv til dette. Det for å få et konkret grunnlag å se hvordan følgende vil kunne bli ivaretatt i en storkommune:

- tjenestene i dagens Grane kommune
- lokaldemokratiet i Grane

Forslag til intensjonsavtalen, samt det foreliggende utredningsdokumentet vil da danne faktagrunnlaget til kommunestyrets behandling våren 2016.

Utredningen som foreligger sier at; *”uansett hvor omfattende og balansert en slik utredning er, så vil likevel konklusjonene være beheftet med usikkerhet fordi viktige spørsmål ikke kan besvares i dag. Det gjelder bl.a. det framtidige skatte- og inntektssystemet der Regjeringen har varslet endringer - og ikke minst hvordan flertallet i en ny, sammenslått kommune vil opptre ovenfor mindretallet”*

Sistnevnte vil kunne avdekkes gjennom en intensjonsavtale, i intensjonsavtalens gyldighetsperiode.

Utrednings kap 10 viser økonomiske oversikter i samarbeidskommunene. Det gjelder både eiendomskatt, kommunale gebyrer, kraftinntekter, lånegjeld. Det kan være stordriftsfordeler på områder som anskaffelser og kjøp. Selv etter en kommunesammenslåing vil mye av infrastrukturen trolig forbli uendret (skoler, sykehjem, veier, vann og avløpsanlegg). Dette begrenser mulighetene til å oppnå effektiviseringsgevinster på tjenestesiden.

Som selvstendig kommuner har politikere og innbyggerne større lokal innflytelse på prioriteringer og ressursbruk. På den annen side kan det bli vanskelig å skape tilfredsstillende tilbud til unge høyt utdannede mennesker slik at kommunen kan rekruttere nødvendig kompetanse i framtiden.

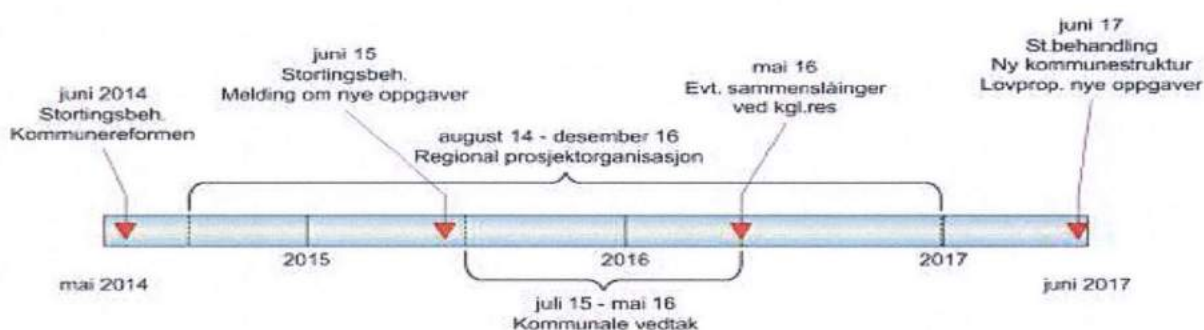
Samarbeid og spesialisering over kommunegrensene bør derfor utvikles som et alternativ til evt. sammenslåing.

Det er foretatt nasjonale undersøkelser hvor fornøyd innbyggerne er med de ulike kommunale tjenestene. Gjennomgående scorer de minste kommunene, med under 5000 innbyggere, høyest på basistjenestene som skole, barnehage, SFO, barnevern, plan og bygg, helse og omsorg oppleves bedre. Folkebibliotek, kollektivtransport og brannvesen oppleves bedre i større kommuner.

Bakgrunn

Regjeringens tempoplan:

Det er flere milepeler i valg av samarbeidskommuner. Kommuner som ønsker å slå seg sammen må gjøre 2 vedtak innen mai 2016.

Fasene i arbeidet:

1. Initiativ/vedtak om utredning (er gjort)
2. Utredningsfasen (ferdig i kommunestyret 1/12-15 eller går inn i ny fase med Intensjonsavtale)
3. Vedtak om sammenslåing (innen juni 2016)
4. Gjennomføringsfasen (høst 2016 – 2020)
5. Vi har en ny kommune (2020)

Formannskapet er styringsgruppe for utredningsarbeidet og de har vedtatt følgende:

FS-063/14 Vedtak:

Grane kommune deltar i en prosess som har som formål å avklare eventuell etablering av en ny regionkommune med Mosjøen som regionsenter. En legger til grunn at aktuelle kommuner Vefsn, Grane og Hattfjelldal blir omforent om prosessplan, og den videre organisering av prosessen.

Grane kommune legger til grunn at sak om framtidig kommunestruktur fremlegges kommunestyret i løpet av forsommeren 2016

Det er arbeidet med utredningen som skal legges fram for de 4 samarbeidskommunene nå i desember 2015.

	Behandling i kommunestyret	Vedtaketts ordlyd
Vefsn		
Hattfjelldal	16.12.15	
Hemnes	03.11.15	Kommunestyret vedtar at utredningsarbeidene under ledelse av rådmennene i de involverte kommunene er et godt nok grunnlag for å fatte vedtak i saken.
Grane	16.12.15	

Økonomi

I brev fra Kommunal og moderniseringsdepartementet datert 28.10.15, står følgende:

Inndelingstilskuddet er en gunstig og langsiktig ordning som gjør at kommunene får god tid til å tilpasse seg nye rammebetingelser. Inndelingstilskuddet sikrer at den nye kommunen får beholde alle tilskudd i inntektssystemet, også regionale tilskudd som for eksempel småkommunetillegget, som om den fortsatt var to (eller flere) kommuner. Tilskuddet utbetales i 15 år etter sammenslåingen, før det trappes ned over 5 år.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil i løpet av året sende ut et høringsforslag om nytt inntektssystem for kommunene. I dette arbeidet vil regjeringen legge vekt på at kommunene skal kunne videreutvikle velferdstilbudet i tråd med befolkningsendringene. Et nytt inntektssystem må fortsatt ta hensyn til at Norge har spredt bosetting. Regjeringen vil imidlertid vurdere endringer som innebærer at inntektssystemet ikke i samme grad som i dag kompenserer for at små kommuner frivillig velger å stå alene. Nytt inntektssystem vil tre i kraft fra 2017.

Vi er opptatt av å gi kommune forutsigbarhet i kommunereformen. Derfor beregnes inndelingstilskuddet ut fra inntektssystemet i 2016 for alle kommuner som blir slått sammen i reformperioden. Endringer i inntektssystemet i perioden 2017-2019 vil med andre ord ikke påvirke størrelsen på inndelingstilskuddet for disse kommunene.

Beskrivelse av ulike tildelinger i kommunereformen fremkommer av vedlagt utredningsrapport.

Kommunene er bedt om å vurdere kriteriene i tabellen nedenfor. Kriteriene er vurdert i spørreundersøkelser til kommunen. Svarene fremkommer av vedlegg Kommunereformen Fellesfase 2.

Samfunnsmessige hensyn	Kriterier
TJENESTEYTING	
Kvalitet i tjenestene Effektiv bruk av samfunnets ressurser Likeverdighet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Effektiv tjenesteproduksjon Økonomisk soliditet Valgfrihet Statlig rammestyring
MYNDIGHETSUTØVELSE	
Rettssikkerhet	Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse Tilstrekkelig distanse
SAMFUNNSUTVIKLING	
Helhetlig ivaretagelse av areal- og transportinteresser tilpasset klima- og miljøhensyn Tilrettelegging for positiv utvikling i lokalsamfunnet og storsamfunnet	Funksjonelle samfunnsutviklingsområder Tilstrekkelig kapasitet Relevant kompetanse
DEMOKRATISK ARENA	
Betydningsfulle oppgaver og rammestyring Lokal politisk styring Levende lokalt folkestyre Aktiv lokal politisk arena	Høy politisk deltakelse Lokal politisk styring Lokal identitet Bred oppgaveportefølje Statlig rammestyring

Vurdering:

I Grane kommune har de politiske partiene uttalt at de ønsker å opprettholde Grane kommune som egen kommune. Rådmannen tar dette som en tillitserklæring ovenfor den bestående organisasjon og at samtlige partier er tilfreds med kommuneorganisasjonens kompetanse og kapasitet.

I nevnte brev av 28.10.15, skriver ministeren følgende:

Som lokalpolitikere gikk dere ikke til valg på å forvalte systemer, men for å gi innbyggerne gode barnehager og skoler, gode helse- og omsorgstjenester og utvikle attraktive lokalsamfunn og sunn næringsutvikling.

Kommunereformen er en mulighet til å diskutere hvordan vi skal få dette til, også i et 20-30 års perspektiv. Da trenger vi færre og større kommuner med sterkere fagmiljø og et velfungerende lokalt selvstyre. Jeg håper dere benytter muligheten til å ruste Kommune-Norge for framtiden.

Utredningsrapporten som foreligger gir ikke fullgode svar på om kriteriene i tabellen ovenfor er oppfylt.

Vedlegget som heter Kommunereformen Felles fase 2 viser hvordan kommunene har svart på en del av kriteriene. Besvarelsene utgjør grunnlaget for konklusjonen som i utredningsrapporten er slik:

Grane og Hattfjelldal har en svært høy sårbarhetsindikator fordi næringslivet der er preget av få hjørnesteinsbedrifter som bærer en betydelig del av sysselsettingen lokalt

Kommunene forventer som et resultat av den demografiske utvikling å få størst utfordringer med både relevant kompetanse og tilstrekkelig kapasitet innenfor pleie og omsorg. Dette er en utfordring som neppe kan løses gjennom kommunesammenslåing alene da dette er resultatet av en nasjonal utvikling. Men trenden vil, ut fra utviklingen vi allerede ser, ramme de små distriktskommunene sterkest der «forgubbingen» har kommet lengst.

Selv om tilbakemeldingen fra kommunene om at rekruttering av fagfolk foreløpig går bra innenfor de fleste fagfelt, vil den demografiske utviklingen alene skape en stadig større konkurranse om arbeidskraft med rett kompetanse. Fortsetter utviklingen i samme retning, kan det til slutt bli umulig - spesielt for de små kommunene - å klare å gi et godt nok tilbud til sine innbyggere. Da kan det bli avgjørende for rekrutteringen å kunne tilby et større og bredere fagmiljø i en større organisasjon.

Disse framtidsutsiktene bør kanskje være den viktigste faktoren i vurderingen av en eventuell kommunesammenslåing sammen med risikoen for en merkbar omlegging av inntektssystemet for kommunene. Dette fremtidsbildet vil høyst sannsynligvis også føre til at spørsmålet om kommunesammenslåinger stadig vil komme opp på nytt med visse mellomrom.

Ut fra dagens betingelser har alle 4 kommunene økonomiske rammer som kan gi et godt tilbud til innbyggerne sine. Spesielt Hemnes har et ekstra stort handlingsrom med sine betydelige kraftinntekter i forhold til folketallet.

De økonomiske rammevilkårene er imidlertid usikre framover

Rådmann vurderer det slik at pr i dag er det sterke signal fra Kommunal og moderniseringsdepartementet som tilsier at kommende statsbudsjett vil dreie tildelingene til kommunene mot områder med vekst i folketall og større befolkningskonsentrasjoner. Dersom småtilskuddet utgår, vil Grane kommune miste en overføring på ca kr 5,5 mil. Med de ønskede og nødvendige investeringer vi står ovenfor vil det gi store driftskonsekvenser som kan tilsi at tjenester på en rekke fagfelt må løses på andre måter. Det er ikke sikkert at kommunesammenslåing er svaret på disse utfordringene, og det kan hende at prisen å betale er tap av identitet og ikke bærekraftig lokalsamfunn.

Rådmann ser at utredningskapasiteten i Grane kommune er lav og at enhver utredning vil prege evnen til å løse andre oppgaver. Kommunesammenslåing er et alvorlig skritt å ta og derfor vurderer Rådmann det slik at i denne saken må andre oppgaver vike til fordel for grundig gjennomgang av konsekvensene. Pr i dag kan vi ikke legge fram korrekte økonomiske konsekvenser. Regjeringens tempoplan tilsier at vi ikke kan avvente arbeidet med intensjonsavtale inntil økonomikonsekvenser foreligger, dersom det var en mulighet, ville rådmannen foreslått å utsette behandlingen av saken inntil de økonomiske konsekvensene forelå.

Rådmannens innstilling:**Innstilling alternativ a:**

Grane kommunestyre vedtar at Grane kommune skal bestå som egen kommune, uavhengig av de fremtidige økonomiske tildelinger fra staten.

Grane kommune skal ikke arbeide med videre utredning av kommunesammenslåing fram mot år 2020.

Grane kommune deltar ikke i arbeidet med utforming av Intensjonsavtale med kommunene Vefsn, Grane, Hemnes og Hattfjelldal.

Innstilling alternativ b:

Grane kommune deltar videre med utforming av Intensjonsavtale for å forberede ny kommunestruktur sammen med en eller flere kommuner i det pågående arbeidet med 4-kommunerssamarbeidet.

Grane kommunes videre arbeid er avhengi at det fattes vedtak om utarbeidelse av intensjonsavtale i Vefsn kommune.

Grane kommune er ikke avhengi av at det fattes vedtak om utarbeidelse av intensjonsavtale i kommunene Hattfjelldal og Hemnes.

01.12.2015 Formannskapet

Behandling:

Forslag fra AP v/Ordfører:

Med bakgrunn i det som fremkommer i den fellesutredningen som er gjennomført for kommunene Hemnes, Vefsn, Hattfjelldal og Grane kommuner, konkluderer Grane kommunestyre med at Grane kommune skal bestå som egen kommune.

Utredningsrapporten viser til at en følge av en kommunesammenslåing enten med alle fire eller Vefsn og Hattfjelldal vil innebære en kraftig sentralisering og marginalisering av kommunene rundt det nye kommunesentret. Økonomisk vil en slik organisering være meget ugunstig, særlig over tid. De utfordringer som Regjeringen beskriver for demokratiet i små kommuner synes ikke å stemme i følge de tall som fremkommer vedrørende oppslutning i valg og representativitet i en stor kommune. Rapporten synliggjør at momentet som er mye brukt fra Regjeringen, utfordringen med å rekruttere fagfolk ikke løses med ny kommunestruktur.

Grane kommunestyre vil gi honnør til det grundige arbeid som er gjort i utredningsarbeidet under ledelse av Håkon Økland. Dette arbeidet bør kunne brukes aktivt til å utvikle et nærmere interkommunalt samarbeide der det er naturlig.

Kommunestyrets vedtak i sak 063/14 og de tilbakemeldinger som folkemøte 19/11 gav, betyr at Grane kommunestyre ber rådmann legge til rette for at det avholdes folkeavstemning vedrørende kommunesammenslåing våren 2016.

Det som kan snu om på hele prosessen er de trusler som ligger i et bebudet nytt inntekt system som ikke tar hensyn til avstander og de utfordringer som en spredt bosetning med mer innebærer.

Endelig vedtak fattes av kommunestyret i juni 2016, etter at rådgivende folkeavstemming er avholdt.

Enstemmig vedtatt.

FS-068/15 Vedtak:

Med bakgrunn i det som fremkommer i den fellesutredningen som er gjennomført for kommunene Hemnes, Vefsn, Hattfjelldal og Grane kommuner, konkluderer Grane kommunestyre med at Grane kommune skal bestå som egen kommune.

Utredningsrapporten viser til at en følge av en kommunesammenslåing enten med alle fire eller Vefsn og Hattfjelldal vil innebære en kraftig sentralisering og marginalisering av kommunene rundt det nye kommunesentret. Økonomisk vil en slik organisering være meget ugunstig, særlig over tid. De utfordringer som Regjeringen beskriver for demokratiet i små kommuner synes ikke å stemme i følge de tall som fremkommer vedrørende oppslutning i valg og representativitet i en stor kommune. Rapporten synliggjør at momentet som er mye brukt fra Regjeringen, utfordringen med å rekruttere fagfolk ikke løses med ny kommunestruktur.

Grane kommunestyre vil gi honnør til det grundige arbeid som er gjort i utredningsarbeidet under ledelse av Håkon Økland. Dette arbeidet bør kunne brukes aktivt til å utvikle et nærmere interkommunalt samarbeide der det er naturlig.

Kommunestyrets vedtak i sak 063/14 og de tilbakemeldninger som folkemøte 19/11 gav, betyr at Grane kommunestyre ber rådmann legge til rette for at det avholdes folkeavstemning vedrørende kommunesammenslåing våren 2016.

Det som kan snu om på hele prosessen er de trusler som ligger i et bebudet nytt inntekt system som ikke tar hensyn til avstander og de utfordringer som en spredt bosetning med mer innebærer.

Endelig vedtak fattes av kommunestyret i juni 2016, etter at rådgivende folkeavstemning er avholdt.

16.12.2015 Kommunestyret

Behandling:

Innspill fra Einar Jakobsen:

Inngangen som AP har hatt i denne saken er grei. En utredning foreligger og er presentert Grane kommune. Det gis ros til de som har jobbet med denne.

Innspill fra Tor Stabbforsmo:

SP har drøftet dette i medlemsmøte og fremlegger alt. innstilling:

Rådmanns innstilling - alternativ A + at det holdes en folkeavstemning iløpet av våren 2016.

Innspill fra Kolbjørn Eriksen:

Gjennomført folkeavstemning i flere kommuner på Helgeland. Folkeavstemning er viktig å få gjennomført også for innbyggere i Grane kommune.

SP ber om gruppemøte.

Ordfører:

AP-gruppen står fast ved framlagte innstilling.

Dette ivaretar partiprogrammene til alle lokale parti i Grane og vil argumentere for at man går for dette forslaget.

Det innvilges tid til gruppemøte, og AP gjennomfører også gruppemøte.

Etter gruppemøtene står AP fortsatt ved Formannskapetets innstilling, SP trekker sitt forslag til alternativ innstilling og fremlegger en protokolltilførsel:

Grane SP tar avstand fra regjeringens trusler om bruk av økonomiske virkemidler for å presse frem kommunesammenslåing.

Grane SP forventer at Grane kommune aktivt jobber for å sikre dagens økonomiske rammer, herunder basistilskudd og småkommunetilskudd.

Formannskapetets innstilling enstemmig vedtatt.

KS-085/15 Vedtak:

Med bakgrunn i det som fremkommer i den fellesutredningen som er gjennomført for kommunene Hemnes, Vefsn, Hattfjelldal og Grane kommuner, konkluderer Grane kommunestyre med at Grane kommune skal bestå som egen kommune.

Utredningsrapporten viser til at en følge av en kommunesammenslåing enten med alle fire eller Vefsn og Hattfjelldal vil innebære en kraftig sentralisering og marginalisering av kommunene rundt det nye kommunesentret. Økonomisk vil en slik organisering være meget ugunstig, særlig over tid. De utfordringer som Regjeringen beskriver for demokratiet i små kommuner synes ikke å stemme i følge de tall som fremkommer vedrørende oppslutning i valg og representativitet i en stor kommune. Rapporten synliggjør at momentet som er mye brukt fra Regjeringen, utfordringen med å rekruttere fagfolk ikke løses med ny kommunestruktur.

Grane kommunestyre vil gi honnør til det grundige arbeid som er gjort i utredningsarbeidet under ledelse av Håkon Økland. Dette arbeidet bør kunne brukes aktivt til å utvikle et nærmere interkommunalt samarbeide der det er naturlig.

Kommunestyrets vedtak i sak 063/14 og de tilbakemeldinger som folkemøte 19/11 gav, betyr at Grane kommunestyre ber rådmann legge til rette for at det avholdes folkeavstemning vedrørende kommunesammenslåing våren 2016.

Det som kan snu om på hele prosessen er de trusler som ligger i et bebudet nytt inntekt system som ikke tar hensyn til avstander og de utfordringer som en spredt bosetning med mer innebærer.

Endelig vedtak fattes av kommunestyret i juni 2016, etter at rådgivende folkeavstemning er avholdt.

Protokolltilførsel fra Grane SP:

Grane SP tar avstand fra regjeringens trusler om bruk av økonomiske virkemidler for å presse frem kommunesammenslåing.

Grane SP forventer at Grane kommune aktivt jobber for å sikre dagens økonomiske rammer, herunder basistilskudd og småkommunetilskudd.

Arkivkode: FE-
 Arkivsak: 14/235
 JournalpostID: 15/2957
 Saksbehandler: Tone Larsen
 Dato: 02.10.2015

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
059/15	Formannskapet	21.10.2015

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret. Formannskapet som styringsgruppe i kommunereformarbeidet.

Arbeid med ny kommunestruktur, kommunikasjonsplan for innbyggermedvirkning 2015-2016.

Trykt vedlegg: Beskrivelse av ulike metoder for innbyggermedvirkning

Sammendrag

Grane kommunes plan for innbyggermedvirkning frem mot endelig beslutning våren 2016 vedr ny kommunestruktur, anbefales gjennomført med den metodikken som gir best mulig innbyggermedvirkning og best grunnlag for folkevalgtes selvstendige beslutningsmulighet. Dette vil kreve tidsressurs til forberedelse og gjennomføring. Derfor anbefales at heltids ordfører sammen med administrasjonen tilrettelegger for medvirkningen, og at hele formannskapet bidrar i høringsmøte. Kommunikasjonsplanen er kommunens grunnlag for å søke om tilskudd kr 100 000 til formålet som er beskrevet i Inndelingslovas § 10.

Bakgrunn og beskrivelse:

Inndelingsloven regulerer fastsettelse og endring av kommunene.

Inndelingslova § 10 sier at innbyggerne bør høres før kommunestyrene gjør vedtak om en eventuell sammenslåing.

Slike høringer kan skje ved folkeavstemning, opinionsundersøkelser, møte eller lignende. Juridisk sett pålegges altså ikke kommunene å holde innbyggerhøring, og kommunene står i tilfelle fritt til å velge høringsmetode. Det er videre klart at en innbyggerhøring kun vil være rådgivende for kommunene.

I veiledningsmaterialet for utredning og prosess står det at vi skal vurdere hvorvidt den aktuelle høringsmåten bidrar til

- a. å frembringe representativ informasjon
- b. å skape dialog
- c. at innbyggernes standpunkter bygger på kunnskap og innsikt
- d. å gi informasjon om styrken i innbyggernes standpunkter og hvilke argumenter som er utslagsgivende

Grane kommune har i tidligere saksframlegg fra kommunestyrets behandling 19/11-14 beskrevet følgende hva gjelder innbyggermedvirkning:

Folkemøter i kommunene som deltar i fase 2 i perioden januar – mai 2015. Kommunene samkjører møtene slik at en kan hente inn ekstern innleder og dele på reisekostnadene osv.

Det er viktig at det i forkant av endelig beslutning i oktober 2015 gjennomføres en grundig og inkluderende prosess hvor befolkningen i kommunen trekkes inn, dette bør skje gjennom møter i lokal-/grendeutvalg og i et eget folkemøte. I tillegg bør kommunen benytte seg av den «verktøykasse» som utarbeides sentralt, både med faktaoppsett og spørreundersøkelser rettet mot kommunens innbyggere.

Det aller viktigste tiltaket er imidlertid at spørsmålet om kommunesammenslåing blir et sentralt spørsmål under valgkampen for kommunestyrevalget 2015 og at alle partiene i kommunen bidrar til dette. Dette vil engasjere velgerne og bidra til en god og demokratisk prosess.

I og med at spørsmålet om kommunesammenslåing blir en så vesentlig del av valgkampen knyttet til kommende kommunestyrevalg, så er ikke bruk av rådgivende folkeavstemning særlig relevant.

Valgkampen er over og vi må ha klarhet i hvordan innbyggermedvirkningen skal ivaretas fremover.

Det arbeides fortsatt med utredningen som skal legges fram for de 4 samarbeidskommunene

- Vefsn
- Hemnes
- Hattfjelldal
- Grane

Utredningene legges ikke fram for kommunestyret før tidligst desember 2015.

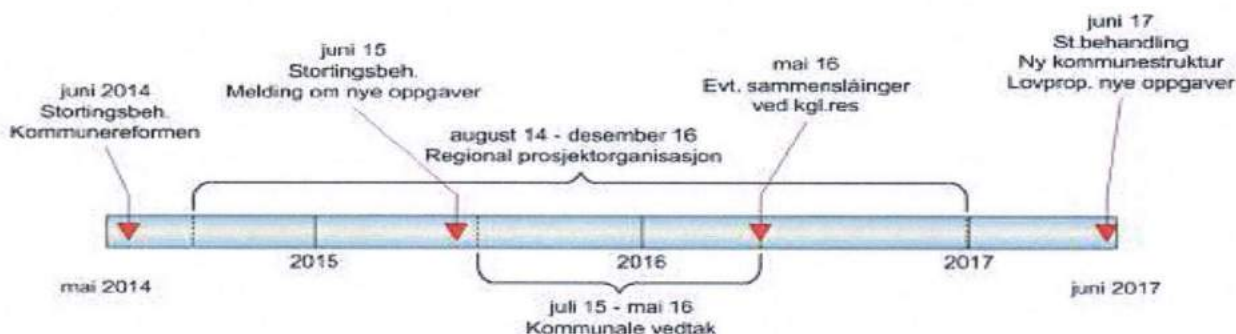
Regjeringens tempoplan:

Det er flere milepeler i valg av samarbeidskommuner. Kommuner som ønsker å slå seg sammen må gjøre 2 vedtak innen mai 2016.

1. Vedtak om at kommunene ønsker å slå seg sammen

Fylkesmannen i samråd med departementet, kaller inn til felles kommunestyremøte.

2. De enkelte kommunestyrene stadfester enigheten i nye vedtak.

Valg av metode for innbyggermedvirkning

Det er bebudet at hver kommune kan får kr 100.000 i ekstern finansiering for arbeidet med innbyggermedvirkning.

Innbyggerinvolvering må ha et mål og et innhold som samsvarer med den utredningsplikt/utredningsanbefaling kommunene har fått fra Staten.

Vurdering

Følgende evaluering av ulike metoder er hentet fra regjeringens veiledningsmateriell. Beskrivelse av den enkelte metode følger vedlagt.

Vi ser at høringer/utvide folkehøring og etablering av fokusgrupper gir de folkevalgte best mulighet til å ta selvstendig avgjørelse og samtidig gir best mulighet for innbyggerne i å fremme sine synspunkter og komme i dialog. Mens folkeavstemning får lavest poeng. Rådmann vil derfor ikke anbefale folkeavstemning. Alternativt av det arrangeres folkeavstemning etter et rapporten har vært på høring og det aktivt har vært arbeidet i ulike grupper, slik at faktagrunnlaget er godt kjent før en folkeavstemning.

Tabell 1 Ulike høringsmåter vurdert ut fra aktuelle kriterier. 5 betyr at kriteriet er godt ivaretatt. 1 betyr at kriteriet er dårlig ivaretatt.

Høringsmåter	Kriterier				
	Repre- sentativitet	Kunnskap og innsikt om konse- kvenser	Be- tydning for dialog	Innbyggernes muligheter til å fremme sine synspunkter	Politikernes muligheter til å ta en selvstendig avgjørelse
Rådgivende folke- avstemning	4	1	1	1	1
Opinionsunder- søkelse ved telefonintervju	5	1	2	2	3
Opinionsundersøkelse ved postale eller nettbaserte skjema	4	1	2	3	3
Utvida folkehøringer	3	3	4	4	4
Fokusgrupper	2	4	5	5	4
Høring	2	2	2	3	4

Rapport for utredningsarbeidet mellom de 4 samarbeidskommunene, presenteres uke 42 for ordførere og rådmenn. Denne skal behandles i hver enkelt kommune.

Rådmann anbefaler at rapporten gjøres kjent på en aktiv måte og at det i Grane gjennomføres et intensivt og effektivt arbeid med innbyggermedvirkning frem mot 1. mai 2016.

Tiltak	Okt 2015	nov	des	jan 2016	feb	mars	april	mai
Informasjon via kommunens nettside	X	X	X	X	X	X	X	X
Folkemøte	X							
Fokusgruppe ungdom		X	X	X				
Kommunestyrets behandling av utredning av 4-			X					

kommunens nettside									
Folkemøte	X								Ordfører
Fokusgruppe ungdom		X	X	X					Ordfører Ungd råd
Kommunestyret s behandling av utredning av 4-kommuners alternativet			X						Ordfører
Høring grendemøter				X	X				Ordfører/ formannskap
Behandling av høringsinnspill						X	X		Rådmann
Kommunestyret s endelige beslutning								X	Ordfører

21.10.2015 Formannskapet

Behandling:

Enstemmig med følgende endringer:

Rapport som er utarbeidet; Utredning om sammenslåing, legges ut på kommunens hjemmeside.

Folkemøte avholdes i november i stedet for i oktober.

Enstemmig vedtatt.

FS-059/15 Vedtak:

Rapport som er utarbeidet; Utredning om sammenslåing, legges ut på kommunens hjemmeside.

Folkemøte avholdes i november i stedet for i oktober.

Innbyggermedvirkning jfr Inndelingslova § 10, vil i Grane kommune foregå etter følgende plan :

Tiltak	Okt	Nov	Des	jan 2016	Feb	ma r	apr	mai	Ansvarlig
Informasjon via kommunens nettside	X	X	X	X	X	X	X	X	Rådmann
Folkemøte		X							Ordfører
Fokusgruppe ungdom		X	X	X					Ordfører Ungd råd
Kommunestyret s behandling av utredning av 4-kommuners alternativet			X						Ordfører
Høring grendemøter				X	X				Ordfører/ formannskap
Behandling av høringsinnspill						X	X		Rådmann

Kommunestyret s endelige beslutning								X	Ordfører
---	--	--	--	--	--	--	--	---	----------

Vedlegg

Beskrivelse av ulike metoder for innbyggermedvirkning

Folkeavstemming

Det har vært mest vanlig med rådgivende folkeavstemming ved sammenslåing, fordi spørsmålet er viktig for folk flest. Velgeren kan utføre sin deltakelse alene og for seg selv, uten en debatterende deltakelse. I spørsmål om kommunesammenslutninger er alternativet ja eller nei. Folkeavstemminger kan være mindre egnet for å få fram meninger og bakgrunn for synspunkter samt styrken i disse.

Opinionsundersøkelser

Slike undersøkelser gir muligheter for å fange opp mer nyansert synspunkter blant innbyggerne, f.eks. grad av sikkerhet, hvorfor de stemmer det ene eller andre, styrken i standpunktene, forutsetninger for å endre standpunkt o.l. Sånn sett kan en opinionsundersøkelse gi et mer representativt uttrykk for folkemeningen enn en folkeavstemming.

En ulempe kan være at spørsmålene i stor grad vil være forhåndsdefinerte, noe som kan medføre at undersøkelsen fokuserer på spørsmål som ikke innbyggerne er opptatt av. Spørsmål kommunen kan stille til innbyggerne er blant annet:

- Hvilke forventninger er det til det framtidige tjenestetilbudet?
- Hvilke forventninger er det til kommunens utvikling?
- Hva er viktig å ta med videre (tjenester) i en ny kommune?
- Hva er du mest redd for å miste i en ny kommune?

Utvidede folkehøring, søkekonferanser og visjonsseminar

Her samler man en tilfeldig utvalgte representative mennesker i en gruppe. Denne gruppen blir presentert for synspunkter og argumenter *for* og *mot* et tiltak. En slik samling kan starte med en paneldebatt der representanter med ulike synspunkter deltar. Hoveddelen av samlingen bør imidlertid brukes til gruppearbeid. En fordel med utvidede folkehøringer, er at de lettere kan fange opp synspunkter til personer og grupper som for øvrig er lite representert i den offentlige debatten.

Fokusgrupper

En fokusgruppe på 8-10 personer med fellestrekk når det gjelder alder, bosted, yrkesgruppe. I forhold til utvida folkehøringer blir det pekt på at fokusgrupper kan være et bedre virkemiddel for mer inngående kartlegging av holdninger blant ulike befolkningsgrupper. Ved at man observerer samtalen i en slik gruppe, kan man få inntrykk av hvilke argumenter og synspunkter som har størst gjennomslagskraft.

Høring

Høring er også en måte å samle inn innbyggernes synspunkter på, men det vil på samme måte som ved folkeavstemming være opp til den enkelte å engasjere seg. En høring gir imidlertid også muligheter til å komme med mer begrunnede syn og kommentarer. Høringen kan gjennomføres med bruk av ulike metoder. Innbyggerne kan f.eks. gis anledning til å tilkjenne sine synspunkter gjennom internett, brev til kommunen, telefon eller personlig kontakt

Referansegrupper og innbyggerpanel

Med referansegrupper og innbyggerpanel menes fora hvor man oppnevner faste representanter for brukerne til å komme med innspill til hele eller deler av virksomheten/prosessen i en mer eller mindre avgrenset periode. Formålet vil da være å sikre at prosessen legges opp slik at den involverer og tar hensyn til innbyggerne, fanger opp deres synspunkter og behov, og at disse blir fulgt opp på en hensiktsmessig måte.

Saksnummer	Utvalg	Møtedato
063/14	Formannskapet	28.10.2014
047/14	Kommunestyret	19.11.2014

Jfr. delegasjonsreglement for Grane kommune, vedtatt i kommunestyret 19.05.10 pkt.

Utredning av kommunestruktur - Videre deltakelse

Vedlegg:

1. «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland», utredning utarbeidet av Telemarksforskning. (se vedlegg på saka)

2. «Kriterier for god kommunestruktur» - delrapport fra KMD datert mars 2014.

Kortversjon :

http://www.regjeringen.no/upload/KMD/KOMM/Ekspertutvalg_kortversjon.pdf#search=kriterier_kommunestruktur®j_oss=1

Delrapport: Kriterier for god kommunestruktur:

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/rapporter_planer/rapporter/2014/Kriterier-for-god-kommunestruktur.html?regj_oss=1&id=754164

3. St.prop. 95 (2013 – 2014) «Kommuneproposisjonen 2015».

Rundskriv i sak 14/2481

http://www.regjeringen.no/nb/dep/kmd/dok/regpubl/prop/2013-2014/Prop-95-S-20132014.html?regj_oss=1&id=759298

Sammendrag:

Det ble fattet vedtak i noen kommuner på Helgeland, om at det skulle gjennomføres en utredning av økonomiske og tjenestemessige konsekvenser ved alternative kommunestrukturmodeller som kan involvere flere kommuner på Helgeland. Herøy, Grane, Hattfjelldal og Hemnes, fattet ikke positivt vedtak for slik deltakelse i dette prosjektet, men fikk tilbud om å delta i intervjuer på like linje med de andre kommunene som deltok i prosjektet. Grane kommune valgte å stille til intervju i forbindelse med utredningen. Kommunene som takket nei til deltakelse, inngår allikevel i ulike kommunestrukturalternativer, men det er ikke foretatt intervjuer og spørreundersøkelse i disse kommunene.

Telemarksforskning fikk oppdraget med dette prosjektet og har utarbeidet en rapport som beskriver noen ulike alternativer.

Det skal tas en beslutning om kommunene ønsker å være med i det videre utreningsarbeidet for en sammenslåing og alternativer framover eller ikke.

Utredning av konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland.

Telemarksforskning la fram sin utredning av konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland i april 2014. Styringsgruppen (ordførerne) i prosjektet behandlet utredningen i møte den 19.06.14 og vedtok følgende handlingsplan for det videre arbeid:

Aktivitet plan fase 2 kommunestrukturprosjekt frem til endelig beslutning i 2015:

- *Prosjektstyret (ordførere) tar kontakt med de andre kommunene og spør om de vil tiltre prosjektet. Andre kommuners kommunestyre må vedta deltakelse.*
- *Felles saksframlegg til kommunestyrene. Rådmennene lager felles saksframlegg (Tore Westin starter arbeidet).*
- *Kommunale handlingsplaner der møteaktivitet i kommunen framgår. Dette skal være en del av saksframlegget. Hver enkelt kommune utarbeider handlingsplan.*
- *Behandling i kommunestyrene høsten 2014. Den enkelte kommune gjør vedtak om deltaking.*
- *Søknad til KMD. Hver kommune søker – ut ifra omforent mal – om midler til prosessen i egen kommune iht kommunestyrevedtaket.*
- *Møte i prosjektstyret i oktober 2014. Gjennomgang av agenda for felles samling av kommunestyre-representantene i de deltakende kommunene.*
- *Fellesseminar for kommunestyrerepresentanter i de deltakende kommuner. I tillegg politisk ledelse fra KMD, FM, KS, Distriktssentret 5. november 2014 (etter åpning av Toventunnelen). Det arrangeres et seminar for kommunestyrerepresentantene i de kommunene som har vedtatt deltaking i fase 2. Informasjon og samtaler/diskusjon (fellesprosjektet).*
- *Folkemøter i kommunene som deltar i fase 2 i perioden januar – mai 2015. Kommunene samkjører møtene slik at en kan hente inn ekstern innleder og dele på reisekostnadene osv.*

Utredningen av «Konsekvenser av alternative kommunestrukturmodeller på Helgeland» som Telemarksforskning har utarbeidet følger som saksvedlegg. Denne ble gjennomgått på en felles samling for formannskapene i kommunene Alstahaug, Dønna, Leirfjord og Vefsn på Vega den 7. og 8. mars 2014.

Utredningen har hatt som formål å kartlegge konsekvenser knyttet til følgende kommunestruktur-alternativer på Helgeland:

Alt. 1- Alle.

Dette alternativ innebærer sammenslåing av 7 kommuner (Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal og Dønna) og vil gi en ny kommune med ca. 29000 innbyggere.

Alt. 2 – HALD + Vefsn.

Dette alternativ innebærer sammenslåing av 5 kommuner (Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Dønna og Vefsn) og vil gi en ny kommune med ca. 26000 innbyggere.

Alt. 3 – HALD.

Dette alternativ innebærer sammenslåing av 4 kommuner (Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna) og vil gi en ny kommune med ca. 12700 innbyggere.

Alt. 4 – Vefsn, Grane og Hattfjelldal.

Dette alternativ innebærer sammenslåing av 3 kommuner (Vefsn, Grane og Hattfjelldal) og vil gi en ny kommune med ca. 16000 innbyggere.

Telemarksforskning vurderer alternativ 3 og 4 som de mest nærliggende og realistiske alternativene.

Delrapport fra ekspertutvalg «Kriterier for god kommunestruktur».

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) satte 3. januar 2014 ned et ekspertutvalg som skal foreslå kriterier som har betydning for oppgaveløsningen i kommunene. Dette ekspertutvalget la i mars 2014 fram sin delrapport «Kriterier for god kommunestruktur». Utvalget gir følgende anbefalinger:

1. *Kommunene bør ha minst 15000 – 20000 innbyggere for å sikre en god oppgaveløsning.*
2. *Kommunestrukturen bør i større grad nærme seg funksjonelle samfunnsutviklingsområder.*
3. *Staten bør redusere detaljstyringen og ordninger for politisk deltakelse bør videreutvikles for å sikre gode og slagkraftige demokratiske arenaer.*

Det henvises til delrapporten for detaljerte begrunnelser for ekspertutvalgets anbefalinger, jfr. saksmappevedlegg.

Ekspertutvalget vil fremlegge sin sluttrapport 01.12. 2014 og i denne skal utvalget vurdere kriterier kommunene bør oppfylle for å ivareta mulige nye oppgaver.

Kommuneproposisjonen 2015.

Stortingsproposisjon 95 (2013-2014) ble lagt fram av Regjeringen i mai 2014 og fra denne gjengis:

1.4. Mål for reformen.

Kommunereformen skal legge til rette for at flere kommuner slår seg sammen til større og mer robuste kommuner. Færre og større kommuner skal gi bedre kapasitet til å ivareta og videreutvikle lovpålagte oppgaver, gi bedre muligheter til å utvikle bærekraftige og gode lokalsamfunn, samt ivareta viktige frivillige oppgaver. Generalistkommuneprinsippet er et utgangspunkt for reformen. Som et generelt prinsipp skal reformen legge et grunnlag for at alle kommuner kan løse sine lovpålagte oppgaver selv. Kommunestrukturen skal legge til rette for en enhetlig og oversiktlig forvaltning.

Regjeringen har følgende mål for reformen:

- *Gode og likeverdige tjenester til innbyggerne.*
- *Helhetlig og samordnet samfunnsutvikling.*
- *Bærekraftig og økonomisk robuste kommuner.*
- *Styrket lokaldemokrati.*

4.7. Organisering av reformprosessen.

I det følgende redegjøres det for fylkesmannens rolle i kommunereformen, og hvordan departementet i reformperioden vil bidra med støtte til fylkesvise prosjektorganisasjoner som også vil få enkelte standardiserte verktøy stilt til disposisjon. Med reformperioden mener vi perioden frem til nasjonale vedtak er fattet, innen 1. januar 2018.

Høsten 2014 vil alle landets kommuner inviteres til å delta i prosesser med sikte på å vurdere og å avklare om det er aktuelt å slå seg sammen med nabokommuner. Fylkesmannen vil få ansvar for å igangsette disse prosessene. Det er ønskelig at de regionale prosessene gjennomføres i et samarbeid mellom fylkesmannen og KS regionalt.

Tradisjonelt har spørsmål om sammenslåinger medført store og tidkrevende utredninger og folkeavstemninger. Departementet ønsker å legge til rette for en mer standisert organisering av arbeidet ved å etablere et faktagrunnlag for lokale diskusjoner, og et opplegg for å innhente synspunkter fra innbyggerne. Dette vil etter departementets vurdering være en mer hensiktsmessig tids- og ressursbruk både lokalt og sentralt, og vil kunne gi et godt beslutningsgrunnlag i de ulike kommunene.

.....

Departementet tar sikte på å utarbeide standardiserte faktaoppsett med utgangspunkt i kriteriene som er utarbeidet av ekspertutvalget og annen relevant tilgjengelig informasjon. En slik sammenstilling av fakta vil kunne gi kommunene god informasjon blant annet om utfordringer og utviklingstrekk for hver enkelt kommune og for regionen som helhet. Faktaoppsettet må utarbeides slik at det enkelt kan suppleres ut fra lokale og regionale behov og utfordringer. Faktaoppsettet vil også være et viktig verktøy for de regionale prosessveilederne. Departementet mener derfor det ikke lenger vil være behov for å videreføre dagens praksis med utredninger av enkeltstående sammenslåingsalternativer.

Inndelingslova § 10 sier at innbyggerne bør høres før kommunestyrene gjør vedtak om en eventuell sammenslåing. Slike høringer kan skje ved folkeavstemning, opinionsundersøkelser, møte eller lignende. Tradisjonelt har det i de fleste kommuner vært gjennomført folkeavstemninger i spørsmål om kommunesammenslåing. Departementet vil i forbindelse med kommunereformen utarbeide et opplegg for spørreundersøkelser som kommunene vil få tilbud om å bruke i høringen av innbyggerne. Spørsmål som kan være aktuelle i en slik spørreundersøkelse kan for eksempel være knyttet til hvilke forventninger innbyggerne har til det fremtidige tjenestetilbudet, hvordan de ser på potensialet for utvikling og vekst, og hvordan de forholder seg til ulike sammenslåingsalternativer. Dette vil etter departementets syn gi kommunestyrene et bredere og bedre beslutningsgrunnlag enn hva som er mulig i en rådgivende folkeavstemning.

Det vil fortsatt være opp til kommunene selv å avgjøre om de ønsker å spørre om innbyggernes råd ved folkeavstemning eller benytte en spørreundersøkelse. Departementet vil dekke inntil 100000 kroner til hver kommune i forbindelse med høring av og informasjon til innbyggerne.

4.8. Fremdriftsplan og milepæler.

Det legges opp til at de regionale prosessene starter opp høsten 2014 og avsluttes ved utgangen av 2016. Det er viktig at kommunene kommer i gang med diskusjonene om sammenslåing høsten 2014 selv om ikke alle komponentene i reformen er kjent på dette tidspunktet. Departementet tar som utgangspunkt at kommunene vil ha behov for om lag et år på å drøfte utfordrings- og mulighetsbildet før det fattes vedtak om hvilke kommuner de vil slå seg sammen med. Regjeringen tar sikte på å legge fram en melding til Stortinget våren 2015 med forslag til nye oppgaver til robuste kommuner. Stortinget vil dermed ha behandlet forslaget før kommunene oppsummer sine prosesser og gjør vedtak om sammenslåing.

Erfaringene fra de siste sammenslåingene tilsier at det lokalt er behov for minimum halvannet år fra det fattes nasjonale vedtak om sammenslåing, til sammenslåingen trer i kraft, selv om dette varierer mellom ulike sammenslåinger. For kommuner som fatter vedtak tidlig i kommunereformperioden, mener departementet at det er viktig at disse gis mulighet til å starte selve sammenslåingsprosessen på et tidlig tidspunkt. En sammenslåing vil alltid tre i kraft ved et årsskifte. Det er vanlig at sammenslåinger gjennomføres ved årsskiftet etter et kommunestyre- eller stortingsvalg, men det er ingen forutsetning.

Departementet legger opp til to ulike løp i reformperioden, slik det beskrives nedenfor:

Kommuner som vedtar sammenslåing høsten 2015: kongelig resolusjon.

Kongen i statsråd har myndighet til å vedta sammenslåinger der kommunene er enige. For kommuner som gjør kommunestyrevedtak i løpet av høsten 2015, vil departementet legge til rette for at sammenslåing skal kunne vedtas på nasjonalt nivå i løpet av våren 2016. Et slikt løp tilsier at disse sammenslåingene vil kunne tre i kraft fra 1. januar 2018.

Regjeringen planlegger å fremme en samlet proposisjon til Stortinget om ny kommunestruktur våren 2017.

Kommunale vedtak som fattes høsten 2015, men som ikke følges opp av kongelig resolusjon våren 2016, vil også bli inkludert i proposisjonen.

I utarbeidelsen av beslutningsgrunnlaget for Stortinget vil det bli lagt til grunn at enkeltkommuner ikke skal kunne stanse endringer som er ønsket og hensiktsmessige ut fra regionale og nasjonale hensyn. I proposisjonen vil det dermed kunne foreslås sammenslåinger av kommuner som avviker fra de lokale vedtakene. Departementet legger til grunn at sammenslåingene som et utgangspunkt vil iverksettes senest fra 1. januar 2020.

4.9. Økonomiske virkemidler.

Rammene for økonomisk kompensasjon ved sammenslåing er slått fast i inndelingslova § 15:

Ved samanslåing av kommunar eller fylke gir staten delvis kompensasjon for eingangskostnader som er dekte knytte til samanslåingsprosessen. I ein overgangsperiode gir staten også kompensasjon for bortfall av rammetilskot.

Departementet dekker i dag nødvendige engangskostnader i sammenslåingsprosessen, og kommunene blir kompensert for tap av framtidige statlige tilskudd i en overgangsperioden på 20 år. Det har også vært gitt støtte til ulike infrastrukturprosjekt i forbindelse med kommunesammenslåinger.

Inndelingstilskuddet i inntektssystemet kompenserer sammenslåtte kommuner for en reduksjon i rammetilskuddet som en følge av sammenslåingen. Kommunene gis full kompensasjon for tap av basistilskuddet, som er et fast beløp pr. kommunene, og netto nedgang i samlede regionalpolitiske tilskudd. Kommuner som får høyere arbeidsgiveravgift som følge av sammenslåing kan i tillegg få kompensasjon for dette. Den nye kommunen mottar fullt inndelingstilskudd i 15 år, før tilskuddet deretter trappes ned over fem år.

4.9.1. Økonomiske virkemidler i reformperioden.

For å legge til rette for overgangen til en ny kommune for kommuner som slår seg sammen, vil regjeringen benytte positive økonomiske virkemidler som kan stimulere til kommunesammenslutning i reformperioden. Departementet vil dekke nødvendige engangskostnader ved sammenslåingen etter en standardisert modell, kommuner som slår seg sammen vil kunne få reformstøtte for å lette overgangen til en ny kommune, og dagens ordning med inndelingstilskuddet videreføres. Virkemidlene gjøres gjeldende for kommuner som slår seg sammen i reformperioden, det vil si sammenslåinger der det er fattet nasjonale vedtak innen 1.1. 2018.

Tabell 4.2 Modell for dekning av engangskostnader i reformperioden (kroner).

Antall kommuner og innbyggere i sammenslåingen	0-19999 innbyggere	20-49999 innbyggere	50-99999 innbyggere	Over 100000 innbyggere
2 kommuner	20.000.000	25.000.000	30.000.000	35.000.000
3 kommuner	30.000.000	35.000.000	40.000.000	45.000.000
4 kommuner	40.000.000	45.000.000	50.000.000	55.000.000
5 eller flere kommuner	50.000.000	55.000.000	60.000.000	65.000.000

Tabell 4.3. Modell for reformstøtte i reformperioden (kroner).

Antall innbyggere i sammenslåingen	Reformstøtte
0 – 10.000 innbyggere	0
10 – 14.999 innbyggere	5.000.000
15 – 29.999 innbyggere	20.000.000
30 – 49.999 innbyggere	25.000.000
Over 50.000 innbyggere	30.000.000

Når det gjelder mer utfyllende kommentarer knyttet til mål, organisering av reformprosessen, fremdriftsplan og milepæler samt økonomiske virkemidler så henvises det til Kommuneproposisjonen som er tilgjengelig på nett (www.regjeringen.no).

Vurdering:

I forbindelsen med en eventuell sammenslåing har følgende alternativer ligget til grunn for utredningen:

- 1) Alle, det vil si Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Vefsn, Grane, Hattfjelldal, Dønna (28877 innb.)
- 2) HALD + Vefsn, det vil si Herøy, Alstahaug, Leirfjord, Vefsn, Dønna (25947 innb.)
- 3) HALD, det vil si Herøy, Alstahaug, Leirfjord og Dønna (12695 innb.)
- 4) Vefsn + Grane + Hattfjelldal (16128 innb.)

Ut fra utredningen er det alternativ 3 og 4 som peker seg ut som de mest aktuelle. Dette fordi man da bygger kommuner rundt naturlige regionsentra, og man får oversiktlige funksjonelle regioner. Demokratisk kan dette også være en fordel, og det er disse alternative som framstår som mest ønskelige lokalt. Med disse alternativene unngår man også kommunesenterdiskusjoner, noe som i en del tilfeller har vist seg å være en krevende øvelse. Dersom man velger disse alternativene, får man to kommuner i stedet for sju, og behovet for interkommunalt samarbeid vil bli betydelig redusert. I HALD ligger det spesielt godt til rette for sammenslåing i og med at man allerede samarbeider om felles administrative systemer knyttet til økonomi og IT. Vefsn er i dag med i Helgeland regionråd og det er godt samarbeid med Alstahaug og de øvrige HALD-kommunene i dag. Ved en sammenslåing i henhold til alternativ 3 og 4, vil det bli færre kommuner involvert i samarbeidet, og det kan med to større samarbeidende kommuner bli lettere å stå sammen om å fronte felles interesser. Dette kan være en styrke for framtidig samfunnsutvikling på Helgeland.

Ulempen med disse alternativene er kanskje at de ikke er større en de må være befolkningsmessig for å skape robuste kommuner som er i stand til å ta på seg nye oppgaver. Regjeringen har signalisert at det kan være aktuelt å overføre nye oppgaver til kommunene. Foreløpig er det usikkert hva dette omfatter, men det kan dreie seg om både fylkeskommunale og statlige oppgaver. Dersom man velger alternativ 1, hvor alle kommunene er med, vil man få en kommune på nærmere 29 000 innbyggere. Befolkningsmessig vil man da få en kommune som bedre rustet å håndtere nye oppgaver og utfordringer, og det kan være lettere å få til en helhetlig koordinering og utvikling på tvers av kommunegrensene. For noen framstår dette som en spennende og framtidsrettet løsning som vil gjøre det lettere å utnytte og profilere regionens rike og varierte ressursgrunnlag. Ulempen er at avstandene blir store, og det at det er en sammenslåing av mange kommuner i to funksjonelle regioner, kan gjøre prosessene mer krevende å håndtere pga. kulturelle forskjeller, interesse-motsetninger og demokratiske utfordringer.

Alternativ 2, som omfatter HALD-kommunene og Vefsn, vil gi en kommune som er omtrent like robust befolkningsmessig som alternativ 1, men avstandsproblematikken blir betraktelig mindre. Dette er også et alternativ hvor alle kommunene inngår i et og samme regionråd, og hvor det er etablert samarbeidsrelasjoner fra før. Ulempen med dette alternativet kan være at man da får en kommune inneholdende to regionsenter, og at det lettere vil oppstå konflikter mellom disse. Alternativet virker også mindre realistisk dersom som man ser alle de 7 kommunene som helhet. Skal det gjennomføres en kommunereform, vil Grane og Hattfjelldal ikke ha muligheter for å håndtere nye oppgaver på egen hånd. Slik sett er det unaturlig av Vefsn danner ny kommune sammen HALD-kommunene uten at Grane og Hattfjelldal også er med.

Samlet sett er det vår vurdering at alternativ 3 og 4 er de mest nærliggende og realistiske alternativene. Det er disse som også blir sett som de mest fordelaktige i kommunene. Alternativ 1 framstår som det mest aktuelle dersom kommunene får ansvar for nye oppgaver som forutsetter enda større befolkningsgrunnlag. Alternativ 2 framstår som minst realistisk utfra en helhetsvurdering av kommunestrukturen i regionen.

Det synes klart at regjeringen har bestemt seg for å gjennomføre endringer i kommunestrukturen og har derfor iverksatt kommunereformen.

Det synes også som om at det kan være fordelaktig å være med innenfor reformperioden, dette med tanke på å oppnå økonomiske stimuleringsmidler.

Rådmannen vil tilrå at kommunestyret vedtar å delta videre i kommunestrukturprosjektet på Helgeland og at man vil ta endelig stilling til hvilke kommuner man bør/skal slås sammen etter kommunestyrevalget høsten 2015 slik at man kommer innenfor reformperioden og at sammenslåing kan iverksettes 01.01. 2018.

Det er viktig at det i forkant av endelig beslutning i oktober 2015 gjennomføres en grundig og inkluderende prosess hvor befolkningen i kommunen trekkes inn, dette bør skje gjennom møter i lokal-/grendeutvalg og i et eget folkemøte. I tillegg bør kommunen benytte seg av den «verktøykasse» som utarbeides sentralt, både med faktaoppsett og spørreundersøkelser rettet mot kommunens innbyggere.

Det aller viktigste tiltaket er imidlertid at spørsmålet om kommunesammenslåing blir et sentralt spørsmål under valgkampen for kommunestyrevalget 2015 og at alle partiene i kommunen bidrar til dette. Dette vil engasjere velgerne og bidra til en god og demokratisk prosess.

I og med at spørsmålet om kommunesammenslåing blir en så vesentlig del av valgkampen knyttet til kommende kommunestyrevalg, så er ikke bruk av rådgivende folkeavstemning særlig relevant.

Rådmannens innstilling:

Grane kommunestyre vedtar videre deltakelse (fase 2) i kommunestrukturprosjektet.

1. Grane kommunestyre vedtar følgende handlingsplan for fase 2:
 - Rådmannen utarbeider søknad til (Kommunal- og moderniseringsdepartementet) KMD om tilskudd på inntil kr. 100.000 for å dekke kostnader knyttet til informasjon og folkehøring.
 - Felles seminar for kommunestyrerepresentanter i de deltakende kommuner i november 2014.
 - Grane formannskap inviterer til åpne møter i samarbeid med lokalutvalgene/grendeutvalgene på de steder ordføreren finner formålstjenelig i perioden 01.01. – 01.03. 2015 for å informere om kommunestrukturprosjektet og for å stimulere til debatt i forkant av kommunestyrevalget høsten 2015.
 - Grane kommunestyre inviterer til åpent folkemøte våren 2015 hvor det sentrale tema skal være fremtidig kommunestruktur. Dette møtet forsøkes samordnet med tilsvarende møter i de andre deltakende kommunene.
 - Grane kommunestyre forutsetter at standardiserte faktaoppsett og spørreundersøkelser rettet mot innbyggerne som utarbeides av departementet, benyttes i høringen av innbyggerne, dette som skissert i Kommuneproposisjonen 2015
2. Grane kommunestyre vil ta endelig stilling til ny kommunestruktur i etterkant av kommunestyrevalget i 2015, dette i løpet av oktober måned.

28.10.2014 Formannskapet

Behandling:

Forslag fra Kolbjørn Eriksen:

Grane kommune deltar i en prosess som har som formål å avklare eventuell etablering av en ny regionkommune med Mosjøen som regionsenter. En legger til grunn at aktuelle kommuner Vefsn, Grane og Hattfjelldal blir omforent om prosessplan, og den videre organisering av prosessen.

Grane kommune legger til grunn at sak om framtidig kommunestruktur fremlegges kommunestyret i løpet av forsommeren 2016.

Enstemmig vedtatt.

FS-063/14 Innstilling:

Grane kommune deltar i en prosess som har som formål å avklare eventuell etablering av en ny regionkommune med Mosjøen som regionsenter. En legger til grunn at aktuelle kommuner Vefsn, Grane og Hattfjelldal blir omforent om prosessplan, og den videre organisering av prosessen.

Grane kommune legger til grunn at sak om framtidig kommunestruktur fremlegges kommunestyret i løpet av forsommeren 2016.

19.11.2014 Kommunestyret

Behandling:

Forslag fra SP v/Kolbjørn Eriksen:

I forkant av KS behandlingen arrangeres det rådgivende folkeavstemming.

Forslag fra AP v/Lyder Sund:

Grane kommune deltar i en prosess som har som formål å avklare eventuell etablering av en ny regionkommune. En legger til grunn at aktuelle kommuner blir omforent om prosessplan, og den videre organisering av prosessen.

Ordføreren i samarbeid med administrasjonen, får fullmakt til å kontakte aktuelle kommuner for å forberede oppstart av en prosessplan.

Rådmannen utarbeider søknad til KMD om tilskudd på inntil 100.000 kr for å dekke kostnadene knyttet til prosessen.

Grane kommune legger til grunn at sak om framtidig kommunestruktur fremlegges kommunestyret i løpet av forsommeren 2016.

Forslag fra FrP til den videre debatten vedlegges protokollen.

Forslaget fra AP med tillegg fra SP enstemmig vedtatt.

KS-047/14 Vedtak:

Grane kommune deltar i en prosess som har som formål å avklare eventuell etablering av en ny regionkommune. En legger til grunn at aktuelle kommuner blir omforent om prosessplan, og den videre organisering av prosessen.

Ordføreren i samarbeid med administrasjonen, får fullmakt til å kontakte aktuelle kommuner for å forberede oppstart av en prosessplan.

Rådmannen utarbeider søknad til KMD om tilskudd på inntil 100.000 kr for å dekke kostnadene knyttet til prosessen.

Grane kommune legger til grunn at sak om framtidig kommunestruktur fremlegges kommunestyret i løpet av forsommeren 2016.

I forkant av KS behandlingen arrangeres det rådgivende folkeavstemming.